

LIK@BTA.BG

февруари 2026

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА, ГОДИНА LXI

ЛИТЕРАТУРА
ИЗКУСТВО
КУЛТУРА

130 години
ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ
ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО
ИЗКУСТВО

1896 --- 2026 ---

www.nha.bg

ЛИК

ФЕВРУАРИ 2026

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ
НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА
АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:
Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:
Лиляна Николова

ХУДОЖНИК НА КОРИЩА:
Теодор Мирчев, НХА

КОРИЩА:
Колаж

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ:
Леонора Константинова
Пламен Герчев

ПО ДИЗАЙН НА СТУДЕНТИ ОТ НХА:
Теодор Мирчев
Елисавета Драгомирова
Виктория Димитрова

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg
ISSN 0324-0444

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Паризградско шосе“ 49

РЕКЛАМА:
marketing@bta.bg / 02 926 2296

ИЗРАБОТКА:
„ПРИНТИНГ ХАУС“ ЕООД

ОКТОМВРИ

НОЕМВРИ

ДЕКЕМВРИ

ЯНУАРИ

Литература Изкуство Култура

СЪДЪРЖАНИЕ

130 години висше образование по изобразително изкуство

4 Помагаме на нашите студенти да изразят своята индивидуалност и оригиналност
Проф. Георги Янков, ректор на Националната художествена академия
Яница Христова

12 Възвръщаемостта от направената инвестиция не се измерва единствено финансово, а влияе на демографската структура и на културния облик на града
Димитър Николов, кмет на Община Бургас
Мая Стефанова

16 Националната художествена академия:
130 години висше художествено образование в България
Доц д-р Бойка Доневска, ръководител Катедра „Изкуствознание“, НХА

26 Музейната сбирка на Художествената академия.
Кратки щрихи из историческата хроника на една от най-старите колекции от българско изкуство
Д-р Милена Балчева-Божкова, уредник на Музейната сбирка, НХА

34 Как се преподава изкуство
Свилена Челебийска-Матеева, директор „Образование, проекти и международно сътрудничество“, НХА

42 Мисли за изкуството и за образованието на част от ректорите на академията през XX век
Памет от архива на БНР

46 Поводи за гордост на ректорите на Националната художествена академия от XXI век
Яница Христова

48 В моя проект хармонично се съчетават съществуващите и новите сгради на академията
Арх. Стефан Добрев, автор на проекта за реконструкция на НХА
Яница Христова

51 Националната художествена академия в архива на Българската телеграфна агенция

127 Художествената академия провокира свободния дух и свободното чувство
Музикантът Петър Цанков
Яница Христова

Уважаеми читатели,

Този брой по случай 130 години от основаването на НХА ще ви отговори на много конкретни въпроси за нейната история, география и философия, за нейните практики, проблеми и постижения, за нейните фигури, контакти и планове, но ще ви въведе и в един по-общ въпрос без самоочевиден отговор: как се преподава изкуство? И не само със статията, която пряко му е посветена – на Свилена Челебийска-Матеева, директор „Образование, проекти и международно сътрудничество“ в НХА, а повече или по-малко между редовете на всеки текст – от професионално и човешки ангажираното интервю на ректора проф. Георги Янков до информационната безпристрастност на хрониката от архива на БТА.

Сложността на този въпрос идва от противоречията, които възникват при насладаното на две твърде различни, според някои художници направо „скарани“, културни пространства – академията, където следваш авторитети, и ателието, където следваш себе си. Защото, за да научиш нещо, трябва да слушаш гласа на учителя, а за да правиш изкуство, трябва да изявиш собствения си глас и дисциплинираността на знанието и произвола на артистичността се свързват „на късо“ при преподаването на изкуство. Възможно ли е обаче творческата свобода да се дисциплинира дотолкова, че да се превърне в учебни дисциплини, които да се преподават, подобно на физиката, химията, математиката

или социалните науки? Явно е, че има нещо, което разколебава подобна аналогия и то произтича от самия изучаван предмет, на границата между познанието и играта. Пабло Пикасо, който за кратко учи в Академията по изкуствата в Барселона, е формулирал проблема така: „Всяко дете е художник. Проблемът е как да останеш художник, когато пораснеш“. С други думи, как можеш да трупаш знания, без да престанеш да бъдеш такъв, какъвто си бил независимо от тях? Какъв е начинът, докато плуваш в морето на сътвореното от други и друг ти държи ръката, да не се удавиш и да разбереш ти кой си. Решението по своя непринуден маниер го подсказва художникът-писател Остин Клеон, който знае, че свободата е (реализира се като) избор и академията трябва да развива способността на студента да избира, и то не апологетично, а критично – „креативността е в това, от което избираме да се откажем“, казва Клеон в книгата „Кради като художник“. И именно на хоризонта, очертан от отказите на художника, ще се появи той самият като такъв. В този смисъл обучението по изкуства спрямо обучението по науки е двойна работа, защото студентът не само трябва да учи, но и да се научи да се отказва от наученото. За да не остане цял живот чирак, каквато е частта на много художници, минали през ателиетата на Леонардо, Рафаело, Тициан, Тинторето, Дюрер, Рубенс, Рембранд или пък дори през „Фабриката“ на Уорхол.

Разбира се, едно е култът към гения, изповядван от учениците

му през Ренесанса, друго е професионалното образование по изкуства от XVII век насетне, където ролите на творец и професор се съчетават, а не се сливат. Професори според духа на времето в НХА са немалко от най-изявените ни художници като Иван Мърквичка, Антон Митов, Никола Маринов, Цено Тодоров, Дечко Узунов, Любомир Далчев, Иван Фунев, Борис Ангелушев, Найден Петков, Светлин Русев, Ненко Балкански, Андрей Даниел, Греди Асса, Румен Скорчев, Иван Газдов, Станислав Памукчиев, Петър Цанев... За техния артистичен талант можем да съдим по собственото им творчество, а за техния преподавателски талант по влиянието им върху студентите заедно с уменията им да ги предпазят от него.

Преподаването на съвременно изкуство допълнително се усложнява и напъга интелектуално през XX век, след като Марсел Дюшан предлага за изложба писоар, който нарича „Фонтан“, и настоява, че е произведение на изкуството. И то се превръща в един от христоматийните му образци именно с предизвикания от него въпрос: кой може (има право) да каже какво е изкуство? Легитимната представа за изкуство вече не предхожда отделното произведение, а се включва в посланието му – изкуството и разбирането му, творчеството и интерпретацията се сближават често до тъждественост и Академията дава терен на тяхната първа среща, която така и никога не свършва...

ПРОФ. ГЕОРГИ ЯНКОВ, РЕКТОР НА НАЦИОНАЛНАТА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ:

ПОМАГАМЕ НА НАШИТЕ СТУДЕНТИ ДА ИЗРАЗЯТ СВОЯТА ИНДИВИДУАЛНОСТ И ОРИГИНАЛНОСТ

Проф. Георги Янков
Снимка: Милена Стойкова, БТА

В интервю за списание ЛИК ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков споделя кои са уроците, които преподавателите в учебното заведение са получили от своите учители и които се стремят днес да предадат на студентите си. „Първият е да помагаме на индивидуалността на всеки от студентите. Тоест – да разкрием неговите характерни качества и да му помогнем в посоката, която е избрал. Стремежът не е да вкараме всичките в калъп, в посока, където да изгубят своето оригинално звучене“, казва ректорът.

Георги Янков е роден на 1 януари 1964 година в София. Средното си образование завършва в Средното художествено училище по приложни изкуства в столицата. През 1990 година се дипломира в Националната художествена академия, специалност „Плакат“. Пет години по-късно става

преподавател в Академията – по дисциплината „Плакат“ в катедра „Плакат и визуална комуникация“. Той е първият директор на Филиала на НХА в Бургас, като негова е инициативата от 2015 година за създаването му през 2018 година.

През януари 2020 година започва първият му мандат като ректор на НХА. Преизбран е на поста в началото на 2024 година.

Проф. Янков е член на Управителния съвет на Съюза на българските художници в секция „Графичен дизайн“. Има дългогодишен опит в сферата на рекламата и е участвал в изложби в страната и по света. Негови творби са отличавани с награди за графичен дизайн, като сред призовете са първа награда през 2006 година за лого за „Зимни олимпийски игри София 2014“ и първа награда от 2005 година за плакат „Български олимпийски комитет“.

Пред списание ЛИК проф. Янков разказва как Академията ще отбележи своята 130-годишнина и какви инициативи предстоят в рамките на цялата празнична година. Той споделя с какви амбиции младите студенти прекрочват прага на учебното заведение и какви са заветите от миналото, които преподавателите днес се опитват да им предадат. Коментира и разпознаваемостта на Академията на международната карта на изкуствата, и целите, които ръководството си поставя за изграждане на връзки и сътрудничество с културни институти в чужбина. Проф. Янков разказва за Филиала в Бургас и за качеството на образованието, което не се отличава от това в столицата. Той отправя и поглед към бъдещето, където ролята на изкуствения интелект не е за пренебрегване. Но ректорът на Академията е убеден, че талантливите творци нямат причина да се тревожат, че ще бъдат изместени от него.

Професор Янков, през тази година се навършват 130 години от основаването на Националната художествена академия. Как ще отбележите празничната годишнина?

– Замислили сме цяла поредица от събития, които да означават тази наша 130-годишнина. Ясно е, че те са поредица от изложби, които ще представим тук, в нашата галерия „Академия“, съответно и в нашия Филиал в Бургас, както и на други места – в Пловдив мислим да направим сериозна представителна изложба на сегашните преподаватели в Академията, имаме намерение да я покажем и в чужбина – в няколко от нашите културни центрове. Ще направим и научна конференция със заглавие „130 години Академия – история, настояще, бъдеще“. Ще поканим гости от чужбина – от Израел и от Швейцария ще дойдат специалисти изкуствоведи, хора, свързани с визуалните изкуства. Конференцията ще бъде през месец май в Бургас, в модерния нов конгресен център. Наесен, живот и здраве, през октомври ще направим голям празничен концерт в зала „България“ с тържествена и с официална част.

Как се е променило учебното заведение през тези 13 десетилетия?

– Това може би ще бъде една от основните теми на тази конференция. Това, което аз мога да кажа, е че Академията от самото си създаване е била

замислена като институция, която да сочи европейския път на развитие на България – тогава в младата новоосвободена и създаваща се българска държава будни умове са решили да направят Държавното рисувално училище. И така през годините Академията е била не само място за образование на студенти по изобразително изкуство, но и място, където са се случвали всички събития – тогава са се правели така наречените „сказки“, гостували са чуждестранни артисти и въобще била е място, където се е усещал европейският път на България към изравняването, достигането на културата в Средна и Западна Европа.

Знаете, че и някои от основателите на Академията са чужденци.

По своето съществуване Академията е място, където би трябвало да витае свободният дух на търсене и на експериментиране. Големи личности, български художници, са били преподаватели и професори тук през годините. Дори през периода на комунизма, който някак не е кратък – повече от 40 години, Академията е била едно от малкото места, където е можело да се види нещо друго, да се чуе и съответно да се изкаже: дали визуално или словесно. Естествено, имало е и сериозна реакция.

Легендарни са Пролетните балове на Академията, където се е събирала свободомислещата младеж на София и от страната – млади хора, които са следвали тук, в Академията и в тогавашния ВИТИЗ. Това е било мястото, където младите

хора са можели по някакъв друг, различен начин да покажат своето отношение към ситуацията, която е в страната.

Мисля, че през последните години Академията съвсем убедено, сериозно и с достойнство заема своето място в семейството на висшите училища по изобразително изкуство в Европа, а и в света.

Кои са уроците, завещани от миналото на Академията, които предавате на новите поколения днес?

– Уроци, които ние самите сме научили и се стремим да предадем на нашите студенти. Първият е да помагаме на индивидуалността на всеки от студентите. Тоест – да разкрием неговите характерни качества и да му помогнем в посоката, която е избрал. Стремежът не е да вкараме всичките в калъп, в посока, където да изгубят своето оригинално звучене. Това, което е характерно за нас и продължаваме да го правим, е, че имаме така нареченото индивидуално или тютюрно обучение – работим с всеки студент отделно, затова не приемаме както в други университети например 50 души юристи, а имаме в курс 6 или 8 души студенти в съответната специалност. С всеки от тях се работи индивидуално. Някои от задачите са индивидуални, други са общи.

Това е, което сме научили от нашите преподаватели.

Тук ми се иска да каже една мисъл, която нас много ни окуражаваше. Аз съм завършил в края

на осемдесетте години. Имах късмета точно преди да завърша през януари 1990 година, през ноември 1989 да се обърнат нещата. Но съм запомнил думите на патрона на нашата специалност Александър Поплилов, когато гледаше в края на годината конференсите – работите, събрани от цялата година, той, естествено, намираще и ни казваше кусурите. Но накрая винаги казваше по една добра дума за всеки, за да го окуражи. И завършваше с тази сентенция, че „човек се мери прав, а не седнал“. Тоест трябва да мерим по най-високите резултати, а не по тези, в които студентите не са успели да се справят чак до толкова. Мисля си, че ние продължаваме по този път – да окуражаваме нашите талантиви студенти.

От януари 2020 година сте ректор на Академията. В каква посока се развива тя през тези шест години?

– Периодът от последните шест години е доста сложен не само за Академията, а и за България, тъй като много неща се променят. А в България, като че ли точно от толкова години, сме в едни непрекъснати политически напрежения – служебни правителства, избори, пак избори и така нататък, което създава чувство на тревожност у всички ни. Например сега работим с миналогодишен бюджет – тоест няма как по-средносрочно да планираме нашите дейности.

А първите една-две години от този период, когато беше пандемията от COVID-19, беше голямо изпитание за нас. Как се преподава през компютъра скулптура, живопис, плакат, резба например? Как може да се коментират нещата? Въобще беше трудна работа, но интересно е, че се справихме. Успяхме да задържим ритъма и нивото на учебния процес. Конференсите се правеха онлайн, споделяха се екрани. Сума автопортрети се нарисуваха тогава, защото нямаше други модели. И какво правехме – пейзаж през прозореца и автопортрети. Така беше. Сега наистина с усмивка се сецам за тези времена – двете години, които минаха под знака на COVID-19.

През цялото това време това, което аз съм казал и в моята мандатна програма, е че гледаме да направим така, че Академията да става все по-видима на международната сцена. Мисля, че успешно успяваме да го правим.

В началото на февруари се прибрах от изложението Photo Schweiz, където единствено нашата Академия беше представена. Това е грамадно изложение за съвременна фотография в Швейцария, в Цюрих. Провежда се в техния конгресен център с 3000 души на откриването и с повече от 2500 души посетители на ден. Нашата Академия имаше специална презентация по повод 130-годишнината. Много съм щастлив, че освен швейцарска публика на събитието дойдоха и голяма група българи, живеещи в Швейцария, в Цюрих. Това

всъщност беше една много важна връзка – с тези хора, които са успели там професионално в различни области, но подхождат с подкрепа и желание за съдействие за популяризиране на българската култура. Това е изключително ценно и трябва го използваме.

Освен това в момента правим изложба заедно с Академията за изящни изкуства на Милано „Брера“ от Италия и с Академията за изящни изкуства и дизайн в Катовице, Полша. Това е графична изложба на студенти и преподаватели. Изключително важно е, че на хоризонтално ниво се установяват връзки – младите хора имат директна възможност да се видят един друг, да се запознаят. Първото издание на тази изложба беше в Катовице. Сега я преместихме тук. При нас имаше група от повече от 10 италиански студенти заедно с техните преподаватели. Видяха ние как и къде работим, заедно с нашите студенти се разхождаха в продължение на дни.

Наистина смея да твърдя, че имаме разнообразен и предизвикателен пълен с възможности път на следване пред нашите студенти.

Отделно имаме програмата Erasmus+ с над 100 академии по изкуствата в Европа. Нашите студенти ходят, идват и деца от цяла Европа – от Полша, Франция, Португалия, Испания, Италия и къде ли не. Тези обмени са за по три или шест месеца.

Другото, което направихме в тази посока, е че осигурихме още една творческа база. Ос-

вен резиденция „Сите Дез Ар“ в Париж успяхме да направим творческо ателие в Барселона. В арт хостел там нашите преподаватели и студенти могат да ходят за две или три седмици и да правят специализации или проекти. С Берлин влязохме в много добри отношения. В Полша, специално във Варшава, също имаме желание. В началото на годината имаме срещи с нашите посланици в Европа, за да им кажем, че сме на 130 години и че сме готови да покажем българска култура. Много се зарадваха.

Въобще нещата вървят. Даже вървят в такъв мащаб, че вече и на нас силите малко започват да не ни стигат, но така трябва да бъде.

Когато прекрачихте прага ѝ като студент, очаквахте ли, че професионалният ви път ще бъде толкова силно обвързан с НХА?

– Не, не съм си представял, че ще бъда преподавател. Като завърших Академията, имам две мисли в главата. По-скоро гори една – да се махна от България, защото режимът все още беше друг. То тъй взе, че тъй като се дипломирах, и режимът падна. И се запитах защо да бягам сега, като аз исках да избягам от пропагандата, от строя, от уеднаквяването и така нататък, всички характерни негативни черти на комунизма.

Първо направихме с един мой приятел кафене на улица „Шипка“ 50. Заведението се казваше „Клуб 50“ и аз си представях

много романтично как ще работя в ателието си, кафенето ще работи, вечер ще минавам оттам, ще видя приятели, ще пием по едно и така. Само че, както казваше Петко Бочаров: „Да, ама не!“ Появиха след няколко месеца първо охранителните фирми, после застрахователните – говоря за тези фирми с рекетите. С тях започнахме да се тормозим, да се оправяме, да се чудим как да се измъкнем. След това дойде хиперинфлацията. И някъде там – около 1995 – 1996 година, вече отново бях решил, че ще се махам от България. Бях си погал документи и за Канада. Вече ми бяха насрочили интервю за след 3 месеца, когато получих покана от моя колега, сега вече доайен на специалността, Иван Газдов. Един ден той ми се обади по телефона, искаше да се видим и да поговорим за нещо. Тогава ми предложи да стана асистент, което за мен беше изненадващо. Помислих си и си казах – хайде, защо тъй не. И така стана работата. Не съм си мислил още от студент и да си кажа, че искам после да продължа в Академията.

В онези години всъщност мисля, че не знам някой да е успявал само от своите работи като художник да се издържа. Всички работехме и по нещо друго.

След това се занимавах с печатница, която направихме с един друг приятел. През цялото време работех и в рекламата, към различни рекламни агенции. Тридесетина години работих в рекламата.

Как си представяхте бъдещото, когато започвахте преподавателската си дейност в дисциплината „Плакат“ през 1995 година, малко след завършването си?

– Да ви кажа честно, не съм го мислил много-много. Тогава съм бил на тридесет и няколко години. Започнах като преподавател, защото ми харесваше естеството на работата със студентите, с мисленето заедно, да видиш, че твоите усилия дават резултат и да видиш у хората срещу теб очи, които мислят, които се вълнуват, които палиш. Лека-полека станах учител и преподавател в Академията.

С какви амбиции са студентите, които днес кандидатстват за място в специалностите на Академията?

– Мисля, че амбициите им са същите като на нас преди години. А именно желанието да се занимаваш с изкуство. Те вече са много по-информирани от нас. Много по-разсеяни са от нас. Много по-различна е и комуникацията с тях – поради всичките тези нови средства за общуване, за комуникация, говоря за всички социални мрежи и интернет, които също ползват много повече от нас.

Така че променя се най-вече темпото – на тях много по-трудно може да им задържиш вниманието повече от половин час върху нещо. Това е според мен проблем не на нашите студенти, а на цялото това поколение. Не са се научи-

ли да се концентрират за дълго време – това е нещо, което трябва да ги научим.

А иначе амбициите им – стига да имат такива, възможностите за тях са много както в България, така и някъде навън, ако искат да ходят да работят. Впрочем голяма част от тях работят тук и точно чрез тези нови средства за комуникация работят от Австралия до Шатите. В цяла Европа има хора, които работят оттук като графични дизайнери към издателства, намиращи се например в Германия. Работят оттук хората, комуникират си. Съвсем друга работа е. Не си наемат вече отделни офиси, а ходят в споделени пространства. Въобще много бързо се променят нещата – както за всички останали професии, така и за нашата.

Има, разбира се, класически специалности като живопис, скулптура, графика и текстил, при които не е такъв случаят. Там вече от теб си зависи – имаш си твое пространство, работиш в ателието си и ако си кадърен и имаш късмет, ще успееш.

Късметът е важен наистина. Защото ни залива океан от всякаква информация, възможности и такива неща. И в този океан може би е малко по-трудно да бъдеш забелязан, отколкото преди това.

Какви са качествата, които се стремят да изградите у възпитаниците на учебното заведение?

– Първото е да са хора със самочувствие. Да имат само-

чувствие на автори, да отстояват своята позиция и концепция и да я защитават, когато се явяват пред някого или в изложби. Другото качество е непрекъснато да търсят нови изразни средства. Аз мога да говоря за моите студенти – да не лягат на борд, открили например чрез някакъв вид техника или сюжет, или пейзаж, че работите стават и се харесват, и да правят това безкрайно. Не. Трябва непрекъснато човек да търси нещо ново, да експериментира. То в това е и най-голямото очарование на нашите професии.

С какво Бургас привлече вниманието на Академията, за да открие тя свой Филиал в града?

– Това беше основната идея на моето кандигатиране не преди шест, а преди десет години, защото тогава беше първият път, когато се явих за ректор на Академията.

Във все повече засилващата се конкурентна среда както в страната, така и на европейската сцена, Академията не може да стои самотатъчна на хълма на цитаделата в центъра на София. И да казваме как ние сме Националната художествена академия, ние сме уникални, ние сме единствени, няма какво повече от това да искаме и какво да направим... Напротив, трябва да сме енергични.

След като направихме статистическо проучване с моите колеги проф. Николай Младенов, Любомир Драганов и още

един-двама колеги, видяхме, че около 70 – 80% от студентите в Академията тогава бяха предимно от Софийска област, долу от южната част на България, Благоевград, и много малка част от Източна България. Анализът показва, че, първо, не всеки може по финансови причини да прати децата си да следват в София, защото София е скъп град, издръжката на един студент не е никак лесна. Второ, галече е. И трето – тези, които пък имат възможности, техните деца отиват да учат още по на запад отвъд границата, някъде в Западна Европа.

И решихме, че е хубаво да мислим за филиал. Тогава естественият и най-логичен избор беше Бургас, защото има от тук до там магистрала, защото Бургас благодарение на енергичното общинско ръководство и дълготрайна политика се превръща във все по-примамващ град за младите хора – той предлага изключително добри условия за живот и инфраструктура. Всичко при него е много хубаво и, разбира се, не на последно място – на брега на морето е.

По най-традиционния начин се записах за среща при кмета още преди да съм се кандигатирал и обявил програмата за ректор. Спомням си, че срещата беше в петък, в 10 часа сутринта. Заедно с мен беше Ники Младенов. Отидохме при кмета и на третата минута той ни попита: „Вие филиал ли искате да правите?“ Потвърдихме, той се обади на своите заместници – госпожа Анани-

ева, и на началника на връзките с обществеността Весела Йорданова, и им възложи да се разходим да видим какви пространства и сгради може общината да ни предостави. После заедно и с големи усилия много бързо успяхме да минем цялата нормативна и административна част и през 2018 година Филиалът започна да работи с първия директор – моя милост, въпреки че вече грузият колега – проф. Николай Драчев, беше спечели конкурса за ректор.

Вече минаха осем години, от както Филиалът върви и много успешно се развива. Все повече студенти приемаме, отваряме всяка година по още някоя специалност и въобще нещата вървят както трябва.

Какви са разликите в образователния процес, който се провежда в столицата и в близост до морския бряг?

– В образователния процес има разлика, няма разлика в нивото на преподаване и като краен резултат – това, което постигат студентите. В образователния процес разликата е, че в София имаме всяка седмица във вторник часове с моите студенти, а там имам три дни в месеца – тоест блоково се взимат часовете.

Но пък ние сме го измислили. Аз ходя тази седмица, следващата седмица е следващият мой колега, тоест – всяка седмица студентите в Бургас имат среща със същите преподаватели, които преподават в София. Това гарантира нивото на качеството на образова-

нието. И ако в началото имаше някакво по-ниско ниво на представяне на студентите, сега наистина абсолютно убедено твърдя, че са изравнени, като няма никакво значение дали са в София или в Бургас. Образованието, което се предлага, и професорите са едни и същи.

Как Филиалът на Академията обогатява културната карта на Бургас?

– Изключително много я обогатява. Защото в града вече има над 150 млади хора художници. Ше ги видите да се разхождат с големите папки по централните улици, което не се виждаше преди това. А и ние непрекъснато правим изяви там. И в момента има наши изложби. Правим съвместно пленери с други институции, с техните училища. Говорим за две училища с ускорено изучаване на изобразително изкуство. Ходим по различните училища. И, разбира се, нещо, което е много важно и което правим още от първата година – лятна Академия за децата на Бургас. През юли в рамките на един месец децата може да рисуват в ателиетата, където нашите студенти пък стават преподаватели. Има ателие по живопис, керамика, графика, плакат. Ние сме в южния край на морската градина и следобед излизат навън.

Някои от децата, които бяха на първата от тези летни академии, вече са студенти там.

Кандигат-студентите разпознават ли вече Филиала и каква е географията на интереса?

– За тази година от 45 студенти, колкото бяха обявените места, 22-ма са от Бургас и района, а 23-ма са от цяла България. Тоест – вече Филиалът не е с регионален характер. Има деца от Благоевград, от Ловеч, от Велико Търново, от Варна, откъдето се сетите. Имаме и чужденци – няколко души от Украйна и от Русия...

Всички кандигатстват присъствено в София, като има изпити по всяка специалност. Когато попълват документите си, те пишат къде искат да бъдат приоритетно, като вариантите са А и Б – София или Бургас. Много често вече първо желание е Бургас, а не София.

Това е първото териториално изясняне на НХА като образователна структура. Планирате ли и други?

– Апетитът идва с яденето, обаче е хубаво човек да внимава да не вземе да прекали.

Защото това сега като система на образование при специалностите, за които ходим там, госта ни ангажира и не знаем дали ще имаме капацитет и още на едно място да открием Филиал. А и още един филиал в България не ни трябва – вече имаме на единия и на грузия край на страната.

Това, което се стремим, са международните контакти. Такъв проект, живот и здраве, тръгва през тази година

заедно с Китайската художествена академия в Ханжоу. Тя е най-старата Академия преди Пекинската. Планираме да направим обща магистърска програма. Вече направихме споразумение за културно сътрудничество. Смяя да кажа, че изнесохме и създадохме в тази Академия първия български изследователски център на равностоен принцип. Те също имат тук свой китайски център в нашата Академия. Това дава възможност на наши, както и техни студенти да идват по тази програма. Мислим да направим и общата магистърска програма, която да се казва „Публично изкуство“. Не си представяйте паметници, тя е за по-съвременни форми, които се появяват в градската среда. Надявам се тази есен да стартираме тази обща програма – и за тях, и за нас.

Тоест – в тази посока мислим, а не да направим изцяло нова изнесена териториална структура.

Какви други цели си поставяте за бъдещето на Академията?

– Целите, които си поставям за бъдещето на Академията, естествено, са да завърша това, което съм започнал. Няколко неща са. Може би обществено значим проект е да се довърши и да стане навреме реконструкцията на северната сграда на Академията, която беше в отчаяно състояние. Повече от 20 години се търсеше финансиране. Проф. Йонов, ректорът тогава, беше направил конкурс, имаше и

избран проект, който спечели. Оттогава започна ходене по мъките. Най-накрая преди три години успяхме да получим финансиране. Междувременно преди това проектът се раздели на етапи и първият беше направен. Това е бялата сграда на ъгъла на бул. „Васил Левски“ и ул. „Оборище“. Сега е вторият етап, който трябва да завършим от „Оборище“ в посока пл. „Св. Александър Невски“. Имаме две години. Това е голямо предизвикателство за мен. Другото е това, което споменах – за международните дейности. Да ги официализираме и да тръгнем натам вече с по-спокойно, по-ритмично темпо.

Много добре си партнира Академията също и с другите академии, гържа да подчертая това. За тези шест години Националната художествена академия заедно с Театралната и Музикалната академия в София влязоха в много добри отношения. Правим общи проекти по повод събития като например Дните на София. И действаме в една и съща посока българското изкуство във всичките му сфери да става все по-авторитетно и видимо в България и в чужбина.

Какво е необходимо да притежава един творец в България, за да се превърне в разпознаваемо и ярко име, оставило следа във времето като Владимир Димитров – Майстора например, виден възпитаник на Академията?

– Един творец, за да се пре-

върне в разпознаваемо име дали България, дали по света – не мисля, че трябва да слагаме граници, защото вече те не са такива, той трябва, разбира се, да има талант, да е работлив, да не се отказва. Трябва да има характер, да експериментира. И не на последно място – да е здрав и да има късмет. Тоест като във всяка друга област на човешкото познание и в сферата на изкуствата се искат определени качества. Наистина мисля, че да си работлив е много важно, защото само работейки, ти генерираш още и още идеи. Иначе изпаш малко в поза на съзрел тел. Поза „чакам вдъхновение“. А вдъхновението идва тогава, когато работиш.

Може би и късметът идва тогава...

– Да, абсолютно.

Как изглежда България, погледната през произведенията на художници, скулптори и плакати, когато представят творбите си в чужбина?

– Мога да кажа, че България вече не е някакво незнайно петно на картата на Европа. Бих казал, че много хора вече по един или друг начин се докосват до българската култура. Мога да дам пример с последното ми ходене в Цюрих, където се запознах с едно момче, графичен дизайнер, който прави цялата идентичност на Photo Schweiz. Запознавайки се с мен, той каза: „О, България! Знам я, страхотно

място. Аз утре чакам да дойде едн-коя си, която е музикантка. Тя е от Бургас и ние с нея правихме заедно едн-къде си пърформанс...“ Усетих, че повечето хора вече знаят. Не сме (поне не толкова) разпознаваеми единствено с името например на Христо Стоичков или на някой друг известен наш спортист. Напротив, всички знаят Кристо, знаят, че той е българин... и така.

С развитието на изкуствения интелект застрашена ли е дейността на визуалните артисти и на творците?

– Застрашена е дейността на тези, които не ги бива. Защото е много удобно, много е лесно да използваш нещо, и то много бързо да ти събере нужната информация, да ти създаде нещо, което на теб ти харесва. Това е най-коварното в този изкуствен интелект – той непрекъснато събира информация, обработва я и вижда на теб какво ти харесва. Определя те като потребител, като таргет и започва да ти дава такива работи, а

ти почваш да си бъдеш самостоятелен.

Според мен трябва още малко да внимаваме и да се научим как да го използваме. Няма начин да не го използваме. Аз не съм против изкуствения интелект. Но нека да помислим малко повече и ние самите. За художника мисленето обикновено става с молив в ръката, защото това е начинът визуално да изразяваме мисълта си. И когато вече имаш базата, създад си идеята си и така нататък, вече имаш някаква представа за нещата, разбира се, че можеш да се опреш до изкуствен интелект, за да можеш много по-бързо да минеш един етап на подготвяне, на проучване, на създаване, на проиграване на варианти, докато стигнеш до своите решения.

Но мисля, че сме още далеч от времето, когато той ще може да създаде нещо оригинално – тоест от самото начало нещо, което не е виждано. От самото естество той може да има милиони примерни образци. На етикети за бира например. И ти, като му кажеш: „Направи ми един готин етикет, ама да стои ала едн-кое си и използва-

вай такъв шрифт“, той ще го направи. Ще го направи блестящо. Но ако му кажеш: „Искам сега етикет на бира, който никой все още не е виждал, нещо, което да бъде провокативно.“ Той няма да може. Така че заплахата не е от изкуствения интелект, не е толкова от него като някакво ново средство, инструмент за работа, колкото го самите нас – да не се отпускате.

Между другото такива нещо беше и като се появиха компютрите. За какво да рисувам сега, като всичко може на компютър – има готови изображения и така нататък? Но сега вече хората не искат. Сигурно навремето е било така, като е открита фотографията. След това киното – айде, отиде театърът по дяволите... Има такива тревожни през годините етапи, свързани с напредването на технологиите. Не мисля, че трябва прекалено да се концентрираме върху това. Използва се този изкуствен интелект, ще се използва, ще се развива. От нас зависи как ще го ползваме.

София, 25 септември 2025 г.
Ректорът на НХА проф. Георги Янков в галерия „Академия“ при откриването на изложбата „Творчески срещи“.
Снимка: Благой Кирилов, БТА

ДИМИТЪР НИКОЛОВ, КМЕТ НА ОБЩИНА БУРГАС:

ВЪЗВРЪЩАЕМОСТТА ОТ НАПРАВЕНАТА ИНВЕСТИЦИЯ НЕ СЕ ИЗМЕРВА ЕДИНСТВЕНО ФИНАНСОВО, А ВЛИЯЕ НА ДЕМОГРАФСКАТА СТРУКТУРА И НА КУЛТУРНИЯ ОБЛИК НА ГРАДА

„Възвръщаемостта не се измерва единствено финансово.“ С тези думи кметът на Бургас Димитър Николов обобщава ефекта от разкриването на Филиала на Националната художествена академия в града. Първата структура на НХА извън София в тогава 120-годишната история на висшето училище бе открита през 2018 г. като първа крачка в дългосрочна стратегия, насочена към задържане на младите хора и развитие на икономиката на знанието, отбелязва още Николов в интервю за списание ЛИК по повод годишнината на НХА и Филиала, който в настоящата си осма поред академична година посрещна студенти в пет основни специалности и три магистърски програми.

По думите на Николов една от основните цели на тази политика е в Бургас да има „повече млади и активни хора“, като присъствието на студенти от различни части на страната вече влияе положително както върху демографската структура на града, така и върху неговия културен облик.

В интервюто Николов коментира още стратегическото решение за привличане на НХА в Бургас, ролята на общината в изграждането и поддръжката на материалната база, както и приноса на студентите и преподавателите към културния календар и естетическото оформление на градската среда. Той отбелязва и връзката между образование и туризъм, както и възможностите за професионална реализация на младите художници и дизайнери в града с оглед и на кандидатурата на Бургас за Европейска столица на културата през 2032 г.

Димитър Николов
Снимка: Христо Стефанов, БТА

Господин Николов, разкриването на Филиала на Националната художествена академия (НХА) в Бургас бе първата стъпка от мащабна стратегия за привличане на национални висши училища в града. Каква е причината за това решение и превръща ли се Бургас в университетски град? Какъв е резултатът досега?

– Разкриването на Филиал на Националната художествена академия (НХА) в Бургас за първи път в над 120-годишната история на Академията бе наистина огромна стъпка в правилната посока за нас, а именно утвърждаването на града ни като университетски център.

Решението да привлечем Филиал на Националната художествена академия в Бургас бе част от дългосрочна стратегия, насочена към задържане на млади хора и развитие на икономиката на знанието. Градът ни има потенциал, инфраструктура и културна среда, които може да подкрепят качествено висше образование.

За създаването на Филиала на НХА в Бургас Академията получи съдействие и цялостна подкрепа от Община Бургас, която със собствени средства направи реконструкция и преустройство на учебните ателиета, за да отговарят на необходимите изисквания.

В момента е видно за всички, че от 2018 г., когато разкрихме Филиала на НХА, про-

гължаваме да превръщаме Бургас в университетски град, град на младите хора, на образованието и качествено обучение.

Извън чисто образователния аспект какъв е прекият ефект от присъствието на НХА за Бургас? Усеща ли се принос на младите творци и преподаватели в културния календар и естетическото оформление на градската среда?

– Присъствието на НХА оказва осезаемо влияние върху културния облик на Бургас. Студентите и преподавателите активно участват в изложби, артистични намеси, фестивали и проекти, които обогатяват културния календар на града.

Освен това тяхната работа допринася за естетическото оформление на публични пространства и за създаването на по-жива и модерна градска среда, която се възприема положително както от жителите, така и от гостите на Бургас.

Това до голяма степен ще ни помогне и в кандидатурата на Бургас за Европейска столица на културата през 2032 г.

Инвестицията в образование често се определя като инвестиция в бъдещето. Присъствието на студенти от цялата страна променя ли демографския профил на града?

– Да, макар и постепенно, присъствието на студенти от различни части на страната влияе положително върху демографската структура на Бургас. Това са млади активни хора, които носят енергия, идеи и предприемачески дух.

Част от тях остават да живеят и да работят тук след завършването си, което е важен фактор за подмладяване на населението и за устойчивото развитие на града.

Точно това е и целта ми – в Бургас да има повече млади и активни хора, които са инициативни и които до голяма степен след няколко години ще определят бъдещето развитие на нашия град.

Филиалът на НХА се помещава основно в една от знаковите за града сгради – Магазия 1 на пристанището. Доколко интеграцията на висшето училище в зоната за обществен достъп на порта се оказва уместна и помогна за превръщането му в културен център?

– Изборът на Магазия 1 беше съзнателен и стратегически. Филиалът на НХА се помещава на втория етаж в модерната сграда на Магазия 1 в зоната за свободен достъп на Бургаското пристанище, където изградихме ателиета и лекционни зали за студентите, както и административни помещения.

Интеграцията на висшето училище в зоната за обществен достъп на пристанището се оказва изключително успеш-

Бургас, 18 септември 2025 г. На територията на Пристанищния комплекс – „Магазия“ 1, се провежда церемония по откриване на новата учебна година на Националната художествена академия – Филиал Бургас.
Снимка: Христо Стефанов, БТА

на. Така портът се превърна не само в инфраструктурен, но и в културен и образователен център, отворен към гражданите.

Това е пример за модерно градско планиране, при което образованието, културата и публичното пространство се развиват заедно.

– Работим паралелно в две посоки – както по привличане на нови академични структури, така и по надграждане на съществуващите. За нас е важно не просто да увеличаваме броя на филиалите, а да гарантираме качествена среда, добра материална база и реални възможности за развитие на студентите.

Всеки следващ проект ще бъде внимателно преценен спрямо нуждите на града и пазара на труда.

Г-н Николов, често се казва, че Бургас е инвестирал сериозно в разкриването на тези филиали. Може ли да очертаете конкретната финансова рамка на тази подкрепа? Какво струва на общинския бюджет поддръжката на материалната база, ремонтите и евентуалното дофинансиране на административни или битови разходи за тези академични структури? Как виждате тяхната възвръщаемост?

– Община Бургас инвестира основно в предоставяне и поддръжка на материалната база, ремонти и адаптиране на сгради, както и в създаване на благоприятна среда за обучение. Това са целенасочени инвестиции, заложи в дългосрочната ни визия за развитие.

Възвръщаемостта не се измерва единствено финансово. Тя се изразява в загарването на млади хора, повишаването на имиджа на града, стимулирането на културния и творческия сектор и създаването на нови икономически възможности.

Това много често има далеч по-голямо значение и тежест от първоначалната инвестиция.

Има ли Община Бургас проучване или конкретни данни колко от възпитаниците на НХА – Бургас остават да работят в града след дипломирането си? Какви са реалните възможности за професионална реализация на младите художници и дизайнери тук и какви стимули предлага градската управа, за да ги привлече да се установят трайно на местния пазар на труда?

– Част от завършилите вече избират да останат в Бургас, особено в сфери като дизайн, визуални изкуства, реклама и културен мениджмънт. Градът предлага нарастващи

възможности за реализация във всички тези направления.

Общината, разбира се, подпомага младите творци чрез участие в проекти, културни програми, конкурси, както и чрез предоставяне на пространства за изява. Работим и по създаване на по-добра връзка между образованието и бизнеса.

Смятам, че всичко това дава още по-голям смисъл и стимул на завършващите да остават в Бургас и да се реализират успешно тук.

Откривате ли някаква връзка между туризма и образованието като стратегически фактори за града?

– Категорично да. Туризмът и образованието се допълват взаимно. Присъствието на млади хора, културните събития и артистичните инициативи правят Бургас още по-атрактивна дестинация през цялата година, не само в активния летен сезон.

От друга страна, динамичната туристическа среда дава реални възможности за практика, вдъхновение и професионална реализация на студентите. Това е модел на устойчиво развитие, към който целенасочено се стремим.

Бургас, 8 октомври 2025 г. Националната художествена академия – Филиал Бургас
Снимка: Христо Стефанов, БТА

НАЦИОНАЛНАТА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ 130 ГОДИНИ ВИСШЕ ХУДОЖЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Бойка Донеvsка
Снимка: личен архив

Доц. д-р Бойка Донеvsка е изкуствовед, критик, куратор и дългогодишен преподавател по история, теория и методология на визуалните изкуства в Националната художествена академия, където е ръководител на катедра „Изкуствознание“. Хоноруван преподавател към катедра „Световна култура“ в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“.

Автор е на многобройни изследвания и публикации върху проблемите на новото и съвременното българско изкуство, сред които монографиите „Националната традиция в българското изкуство през 60-те години на XX век. Художествен и критически дискурс на интерпретативните практики“ (2022), „Българската критика и интерпретацията на националната традиция в изобразителното изкуство на XX век“ (2015), „Музейна сбирка на Националната художествена академия. Колекция Живопис (1896 – 1940)“, (2014), на редица студии в колективни трудове, десетки статии в специализирани издания в България и в чужбина, на учебници и учебна литература в помощ на учителите

по изобразително изкуство. Главен редактор на електронното списание „Изкуство и критика“ (от 2025).

Административният ѝ и организационен опит включва позициите: ръководител катедра „Изкуствознание“, НХА (от 2020); член на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуство“ към НАОА (2022 – 2024); зам.-ректор по учебната дейност, акредитацията и развитието на академичния състав в НХА (2017 – 2019); ръководител на Кариерен център на НХА (2017 – 2019); ръководител на Център за учебно-творческа и практическа дейност в НХА (2017 – 2019); председател на Академичната комисия по качеството в НХА (2017 – 2019); началник отдел „Галерийна и изложбена дейност“ в НХА (2016 – 2017); зам.-председател на Академична фондация „Св. Пимен Зографски“ (2006 – 2017) и др. Ръководител и участник в многобройни научни национални проекти, форуми, конференции и професионални инициативи.

През настоящата година Националната художествена академия отбелязва 130 години от своето основаване като най-старото висше училище за изкуство на Балканите. От момента на появата ѝ в културното пространство на България през далечната 1896 г. Академията участва активно в развитието на художествената култура и образование, като неин основен приоритет е да изгражда професионални художници в различните области на изящните и приложните изкуства, дизайна, изкуствознанието и реставрацията. Поставени в „телескопичния ефект“ на историческата памет, тринайсет десетилетия може да се разглеждат и като относително кратък, и като сравнително дълъг период: кратък в сравнение с хрониката на европейския академизъм и особено значим в рамките на собственото ни духовно развитие.

Инициативата за професионализиране на художественото образование у нас е свързана с формирането на светската култура след Освобождението, което протича в една изключително динамична среда на политически, социални и обществени промени. Неслучайно често се отбелязва, че в този момент в нашите земи се намират едни от последните центрове, които през XIX век все още съхраняват идеите на византийския цивилизационен модел. В този смисъл въвеждането на образование от европейски тип се възприема от младата художествена интелигенция като първостепенна

Националната художествена академия
Снимка: НХА

и най-важна задача за бързия преход от религиозната традиция към светско изкуство.

Основна заслуга за реализацията на тази идея има Константин Величков, по това време министър на народното просвещение, който поставя основите на гържавната политика в областта на изкуството. Благодарение на неговите енергични усилия, подкрепени от известните културни дейци проф. Иван Шишманов, Иван Мърквичка, Антон Митов и от Дружеството за поддържане на изкуството в България, е създаден Законопроект за откриване на Държавно рисувално училище (ДРУ) в София. На 16 януари 1896 г. Осмото обикновено народно събрание гласува законопроекта, а един месец по-късно княз Фердинанд I утвърждава основаването на новата образователна институция.

Впрочем, дори когато след бурните дебати, проведени в Народното събрание, училището вече е факт, обществото е скептично настроено към неговото бъдеще. Политици пред-

виждат, че няма да се намерят и петима „заблудени младежи“, които да се посветят на изкуството, а мнозина изобщо се съмняват, че у нас може да се създава „сериозно“ изкуство. Към общото настроение се прибавя дори Алеко Константинов, който иронично отбелязва, че може „след година или две да стане нужда за някой нов клон на Академията я в Драгалевци, я в Дивотино, я в Празноглавци...“.

Житейската перспектива обаче напълно опровергава тези опасения. В първия випуск на ДРУ кандидатстват 149 души – приети са 56 мъже и 3 жени, които се обучават по една и съща програма. В това отношение ДРУ показва госта демократични за времето си възгледи – интересно е да отбележим, че в Софийския университет жените са допуснати едва през 1901 г., а в Берлин и Париж те нямат право да посещават художествените училища чак до 1914 г. Още на този етап ДРУ се утвърждава като национална и образователна институция със

специфични характеристики, а през академичните ателиета през следващите години като студенти, а по-късно и като преподаватели преминават най-значимите автори на новото и съвременното българско изкуство.

Първият учителски съвет се състои от четирима преподаватели: чехът Иван Мърквичка (директор и преподавател по живопис), Антон Митов (история на изкуството и рисуване), Борис Шац (моделирание) и г-р Сарафов (анатомия). Първи-

те трима, шеговито наречени от съвременниците „светата троица“, са имали решаващо значение за художествения живот през периода – те са представяли възпитаниците на училището във всички комисии, съвети, конкурси и журита за световни изложби. В учебните програми академичните принципи, от които се ръководят в практиката си самите преподаватели, са изведени като задължителни и общовалидни за пластическия изказ на професионалния художник.

Според Закона за учредяването на ДРУ то има за цел да подготвя художници в три основни направления: по пластическите изящни изкуства; учители по рисуване, чертане и краснопис за гимназиите и рисувачи по разните клонове на художествената индустрия (иконопис, резба, декоративно изкуство, керамика, златарство, тъкачни индустрии и др.). В структурата на училището са обособени два отдела, съответно за художници и учители по рисуване и за рисувачи по художествените индустрии, ангажирани с приспособяването на изкуството към целите на промишлеността. Учениците, завършили общия двегодишен курс, получават диплома за средно образование, а завършилите специалния отдел (Рисуване; Живопис и иконопис; Скулптура; Декоративни изкуства; Резбарство; Керамика, Везмо и гантели; Художествена литография) – за висше образование. По този начин на програмна основа ДРУ обединява спецификата на три различни типа професионални

Владимир Димитров – Майстора (1882 – 1960). Автопортрети, първото десетилетие на XX век. Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

Иван Пенков (1897 – 1957). Декоративен проект за параван, началото на 20-те години на XX век. Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

училища – средни художествени школи, академии и индустриални училища и осъществява идеята, представена в законопроекта на Константин Величков „да поддържа развитието на индустрията и търговията“.

Израз на ранно признание е и фактът, че само четири години след появата си ДРУ е отличено със златен медал на Световното изложение в Париж (1900 г.) за „целесъобразна организация“, етюди и свободни работи на своите студенти, през 1904 г. получава златен медал в Сен Луи, а през 1905 г. – най-високата награда Grand Pris на изложението в Лиеж. Отново през юбилейната 1900 г. представителят на „Екол де боз ар“ в Париж г-н Либерола търси помощта на ръководството на ДРУ в областта на методологията на преподаване по рисуване. През 1901 г. всички преподаватели от училището

получават от френското Министерство на просвещението статута на „офицери на Академията“ и съответната грамота с академически палми. Изброените награди не просто доказват формално авторитета на ДРУ като бързо развиваща се институция, но и създават връзката между художественото образование у нас и международните стандарти за професионалния статут на художника.

Междувременно в периода до 1900 година към преподавателския състав на училището се включват Ярослав Вешин, Жеко Спиридонов, Иван Ангелов, Иван Травнишки и др., което значително разширява периметъра на методиката на обучение. В техните ателиета се акцентира в по-голяма степен върху индивидуалните качества на студентите, експериментира се с различните възможнос-

ти на техниката и колорита. Промяната в образованието се осъществява през първото десетилетие на XX век, когато новият културен профил отново се определя от стремежа към обновяване и европеизация на художествените ценности. Като цяло развитието на нашата художествена практика в момента се ориентира към опита на новото европейско изкуство и в известен смисъл наподобява облика на националните школи, формирани през XIX век в страните от Централна Европа – Унгария, Чехия, Австрия и особено Германия.

Закономерно новите стилистически проблеми в живописа рефлектират и върху решаването на учебните задачи, където професионалните умения за точно пресъздаване на натурата все по-често си взаимодействат с елементи на импресионизъм, постимпресионизъм и реализъм. Така, макар и свързани с конкретните задачи, много от учебните етюди на Никола Петров, Атанас Михов, Никола Михайлов, Стефан Иванов, Симеон Велков, Константин Щъркелов и др. показват не само формирането на солидни изобразителни възможности, но и на автори с вече изявена творческа идентичност.

През първите десетилетия от своето съществуване ДРУ получава съществена подкрепа за дейността си и от княз Фердинанд I. На практика той е най-големият дарител на училището, като осигурява средства за издръжката на ученици в затруднено положение, предоставя произведения

от личната си колекция за изложбите в неговите салони и редовно посещава беседите на Антон Митов по история на изкуството.

Първоначално училището се помещава в няколко разпръснати малки къщи на ул. „Аксаков“, „Сан Стефано“ и „Оборище“, които далеч не предоставят нормални възможности за учебните занимания. През 1906 г. е обявен конкурс за нова сграда, разположена на определения от Министерския съвет терен на ул. „Шипка“ 1. Конкурсът е спечелен от руския архитект Александър Смирнов, а строежът започва през 1907 г. от югоизточното крило, което и до днес е една от най-разпознаваемите постройки в центъра на столицата със статут на архитектурен паметник на

културата от национално значение. Оригиналният архитектурен образ на сградата, стилистически близък до зданието на Св. Синод, е резултат от използването на традиционни елементи на декоративна фасадна украса.

През 1909 г. по силата на нов закон ДРУ се реформира в Държавно художествено-индустриално училище. Въпреки протеста на преподавателите, някои от които смятат, че „приложните изкуства са фалшива струна, която внася дисхармония в академическото обучение“, акцентиранието на връзката с приложната сфера и индустрията довежда до известно специализиране на обучението и разширява обхвата на преподаваните дисциплини. Като нови предмети са въве-

дени стилознание, архитектура и история на приложните изкуства, с което на практика започва преодоляването на разделителната граница между изящните изкуства, считани за елитарни, и съответно приложните или утилитарни изкуства. Показателно е, че когато през 1910 г. училището се представя на Венецианското биенале, именно керамиката и гърворезбените произведения предизвикват интереса на европейската публика. В образователния процес се отделя все по-голямо внимание на индивидуалните способности на студентите, което през 20-те години ще доведе до значително разнообразие в решаването на учебните задачи. Сред представителите на т.нар. големи випуски през първите три десетилетия на ХХ век се нареждат Никола Петров, Стефан Иванов, Никола Михайлов, Иван Милев, Владимир Димитров – Майстора, Златю Бояджиев, Васил Захариев, Васил Стоилов, Илия Петров, Дечко Узунов, Иван Ненов и много други талантиви художници, чиито постижения реално определят ценностната скала на българското изкуство. В неизбежните верижни противопоставяния между „млади“ и „стари“, „модернисти“ и „традиционалисти“ всъщност се оглежда и се интегрира цялата сложност на художествения диалог между естетическите позиции през годините.

Валентин Колев (1948 – 2023).
Посвещение, 1977 г.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

ЛИК 2026

Преименуването на Държавно художествено-индустриално училище през 1921 г. в Художествена академия допълнително повишава обществените изисквания към нея. Движейки се под зависимостта на вътрешните противоречия и нестихващите спорове около методиката на преподаване през 20-те и 30-те години, Академията постепенно доизгражда специфичната си система и образователната си политика. Измененията всъщност не произтичат от конкретни програмни промени, а от дейността на новите преподаватели с модернистична нагласа като Стоян Райнов, Дечко Узунов, Атанас Дудулов и Васил Захариев, които поставят началото на качествено нов етап в учебния процес. В постановките и декоративните задачи превес има стилизацията, сходна със синтактичните параметри на старото българско изкуство. През същия период започва и системното събиране на икони, гърворезба, шевици, носии, накити и църковна утвар в Музейната сбирка на Художествената академия. В общия двегодишен курс студентите изучават наред с етюда по натура и стилизация, като обект на интерпретация са както произведенията на европейския сецесион, така и творби на средновековното българско изкуство и народните занаяти. Подобна тенденция е напълно синхронна с естетическите постановки на движението „Родно изкуство“, което през 20-те години препотвърждава авторитета на фолклорното

Николай Янакиев (р. 1954).
Интериор, ок. 1980 г.
Снимка: Музейна сбирка на
Националната художествена академия

и художественото наследство и същевременно реагира адекватно на пластическите завоевания на модерността.

Трябва да се отбележи, че през първата половина на ХХ век именно Академията е инициатор на повечето изложби в България и в чужбина, ангажира се с широкото популяризиране на изобразителните изкуства във и извън страната. В ателиетата ѝ редовно се провеждат изложби на дружествата „Съвременно изкуство“ и Дружеството на художниците в България, представят се студентски изложби. Знаменателни за жителите на София са и публичните сказки на Антон Митов по история на изкуството, провеждани в големия салон на Академията от 1899 г. Стотиците му лекции през годините, придружени от прожекции на „светливи карти-

ни“ от „магическия му фенер“ (диaproжектор), успяват да наложат откритата лектория като особена ценност както за учебното заведение, така и за обществото, още повече че в началото са напълно инцидентно явление. В този аспект Академията се явява не само център на художественото образование, но и на формирането на гържавната културна политика в художествения живот. В периода до 40-те години повечето изследвания върху историята на българското изкуство също са резултат от дейността на нейните преподаватели.

През периода 1934 – 1936 г. на територията на Академията е построена в модернистичен дух още една сграда – Постоянната картинна галерия, проектирана от арх. Виктория Ангелова-Винарова и арх. Алек-

ЛИК 2026

сандър Рашенов. Независимо че представлява част от сградния фонд, галерията е гържавна и осъществява напълно независимо своята изложбена политика. За съжаление, само осем години по-късно постройката е силно разрушена по време на бомбардировките над София през 1944 г., когато галерията прекратява дейността си.

През следващите десетилетия тенденциите в образованието непрекъснато се пренасочват, следвайки прогресията в развитието на художествените, педагогическите и нярряко – идеологическите фактори.

Промяната, с която през втората половина на 40-те години на ХХ век започва прогължителният тоталитарен период за обществата в Източна Европа, предизвиква радикална реорганизация на културата, прекъсваща почти всички конструиращи връзки на

естественото ѝ развитие. Изкуството, критиката и художественото образование през 50-те години са доминирани от институционализираните структури и съответно са пряко обвързани с идеологията на социалистическия реализъм. Реформата в образованието започва с излизането на специално постановление „За състоянието и най-близките задачи на Държавната художествена академия“ (март, 1950, с автори Любен Белмустаков и Богомил Райнов). Част от целите, заложи в новата програма, са овладяване на „най-ценното от художественото наследство на класиците: точен рисунък, пластичност, правилни форми, здрав колорит“; рисуване по гипсови отливки за първите курсове; задължително изучаване на дисциплината „Композиция“; задължителен избор на „композиция със сюжет от съ-

временната наша действителност“ за дипломна тема и т.н. Идеологическият натиск е съпътстван и с освобождаване на „неудобните“ или несъгласните с тази линия преподаватели, определени като „формалисти“ – Кирил Цонев, Никола Кожухаров, Никола Ганушев, Иван Пенков, Иван Ненов, Борис Иванов, Найден Петков и др. С отделни изключения линията на т.нар. социалистическа класика през 50-те години води до сериозно обезличаване на авторското присъствие както при решаването на учебните задачи, така и в българското изкуство като цяло.

Периодът на 60-те години на ХХ в. се очертава като характерен етап от континуума на новата ни художествена история и в частност от развитието на Националната художествена академия (по това време Висш институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“). Общата стратегия след Априлския пленум на ЦК на БКП (1956) се изразява в известна демократизация на художествения живот, количествено увеличаване на общите и индивидуалните изложби, усложняване на съдържателните и чисто художествените нива на изкуството. Тези специфични за времето ключови въпроси бързо се проектират и върху сферата на образованието, където се наблюдават редица нови тенденции.

Бързите темпове на индустриализацията и техническото развитие създават необходимост от специализирани художествени кадри в областта на производство-

Изложба на дипломници от специалност „Книга, илюстрация и печатна графика“ в галерията „Академия“ на НГПИ „Свети Лука“. Снимка: НХА

ЛИК 2026

„Магазин“ 1, филиал на НХА в град Бургас. Снимка: НХА

то, което на свой ред поражда нови взаимоотношения между промишлеността, изкуството и образованието. Интересът към дизайнерските специалности представлява всъщност една устойчива линия във времето, доколкото въпросът за внедряването на естетическата култура във всички сфери на живота е гържавна политика на социалистическите гържави. Спецификата на тяхната комплексна подготовка се осигурява от няколко програмни блока – общообразователни, художествено-професионални, технически и специализирани дисциплини, като следва логиката на европейските образователни системи. По този начин Академията се превръща и в генератор на нов вид промишлени изкуства, свързани със съвременните потребности на индустриалната култура.

Развитието на учебния процес през 70-те години на ХХ в. се характеризира с продължаващото диференциране на специалностите и със създаването на различен научен подход в сферата на художественото

образование. Приблизително към средата на десетилетието все повече се налага представата за Академията като ръководен център по проблемите на естетическото образование и на специалните училища по пластическите изкуства, който поема голяма роля за интегрирането на младите си възпитаници в художествения живот и в промишленото производство. Тези процеси прогължават и през 80-те години на ХХ век, когато основните приоритети са насочени към синхронизиране на българското образование със световното, както и към утвърждаване автономността на висшите училища. Направените през десетилетието промени позволяват на Академията сравнително безболезнено да се адаптира към изискванията на новите условия, настъпили у нас след 1989 г., когато политическите и обществените движения предопределят навлизането ѝ в съвременен етап.

В периода след 2000 г. актуалните приоритети в икономическия, политическия и об-

ществения живот неминуемо се отразяват и върху сферата на образованието, където силен императив е приобщаването към общоевропейските стандарти. Изключителното разнообразие от художествени прояви и изразни средства, характерно за българското изкуство през този период, също рефлектира върху съществуващите академични традиции. Така съвременният характер на специалностите в НХА до голяма степен се определя от актуалните тенденции в развитието на визуалните изкуства и непрестанната диференциация на техните разновидности и форми.

С утвърждаването на новите програми в о.к.с. „бакалавър“ и „магистър“ се оптимизира учебният процес, въвеждат се редица актуални дисциплини, в резултат на което на студентите се предлага изключително широк диапазон от високвалифицирани курсове на обучение. С тяхното разработване и внедряване се ангажират сериозно мотивирани дейци на изкуството и с основание може да се твърди, че НХА привлича в своя преподавателски състав едни от най-изявените представители на всички видове изкуства.

През 2004 г. след реконструкция на историческия „голям салон“ в южната сграда на ул. „Шипка“ № 1 се обособява и галерия „Академия“, която бързо се превръща в едно от най-престижните изложбени пространства на столицата. Нейното създаване и изграждане са израз на разбирането, че изложбени-

ЛИК 2026

„Магазия“ 1, Филиал на НХА в град Бургас.
Снимка: НХА

ят живот на НХА е неразделна интегрална част от динамиката на актуалната културна среда. Основните приоритети в дейността на галерията са свързани с представянето на разнообразни експозиции на съвременното изкуство от колекциите на Музейната сбирка или на кураторски проекти. Всяка година галерия „Академия“ експонира и дипломните работи на магистрите от двата факултета за изящни и приложни изкуства, които изнасят в определен мащаб не само търсенията на най-младото поколение художници, но и специфичните тенденции в академичното обучение. С течение на времето благодарение на разнообразната си изложбена дейност и като място за провеждане на конкурси, конференции, търгове, уъркшопове, презентации, дискусии и др. галерията спомага за утвърждаването на НХА като авторитетно културно средище от национален мащаб.

През 2018 година в отговор

на обществените изисквания за глобализиране на образователните възможности НХА осъществява още един значим етап от образователната си политика, като открива свой Филиал в Бургас. Неговите цели са идентични с основната мисия на Академията, а именно – да изгражда творчески личности, способни да реализират своя талант и знания в многообразната съвременна среда. Това на практика е първото териториално изнасяне на академична образователна структура и нейният нов топос не е избран случайно. Благодарение на своите университет, колежи, многобройни галерии, музеи, театър и опера Бургас се е утвърдил през годините като модерен и иновативен образователен, културен и туристически център от национален и европейски мащаб. Наличието на специализирани училища е още един важен елемент от логичната поредица за изграждане на цялостна образователна инфраструктура в областта на

изкуствата. Вече осем години Филиалът на НХА в Бургас дава възможност на студенти в пет бакалавърски специалности („Живопис“, „Стенопис“, „Графика“, „Книга, илюстрация, печатна графика“, „Плакат и визуална комуникация“, „Моден дизайн“) и три магистърски програми („Арт терапия“, „Фотозаграфия“ и „Културното наследство на Българското Черноморие“) да развиват творческите си способности и да откриват реални професионални перспективи. Негов дом е вторият етаж на напълно реновираната, модерна и функционална сграда на „Магазия“ 1. Разположена в зоната за свободен достъп на Бургаското пристанище, сградата се откроява като забележителност на града и като един от най-старите запазени закрити пристанищни складове с оригинална конструкция тип „Айфел“.

Разбира се, създаването и развитието на един филиал изисква огромна подготвителна работа и добронамереното съдействие на редица държавни институции. От самото начало на проекта Община Бургас се включи активно във всички важни етапи от неговата реализация, превърна се в ценен партньор на Академията, като това ползотворно сътрудничество продължава и днес. Същевременно Филиалът на свой ред допринася за динамиката на културния живот в града с организирането на многобройни творчески инициативи, изложби, летни академии и проекти, като по този начин спомага за развитието и популяризирането на съвременната

българска визуална култура в Черноморския регион.

И в ситуацията на днешния ден НХА целенасочено усъвършенства и развива специфичната си образователна, научноизследователска и културна политика. Към настоящия момент структурата ѝ се състои от Факултет за изящни изкуства (специалности: Живопис, Скулптура, Графика, Плакат и визуална комуникация, Книга и печатна графика и Изкуствознание) и Факултет за приложни изкуства и дизайн (Резба, Керамика, Дизайн на порцелан и стъкло, Сценография, Текстил – изкуство и дизайн, Метал, Индустриален дизайн, Рекламен дизайн, Дизайн за детската среда, Мога, Реставрация (само о.к.с. магистър). НХА предлага над 40 магистърски програми, сред които общоакадемичните „Фотозаграфия и дигитални изкуства“. Разширяването на образователните параметри дава възможност на студентите да получат и втора специалност „Теория и практика на художественото образование“. По този начин широкият спектър от образователни възможности се разгръща от класическите форми на изкуството до най-актуалните технологии, прилагани в сферата на визуалната култура. Награждането на традиционните с иновативни методи и програми е в основата на високата оценка, която НХА получава при официалните рейтингови проучвания. Заедно с творческата активност на галерия „Академия“ и Музейната сбирка, международната и

издателската дейност, художествените и образователните изяви на всяка специалност тази оценка откроява мястото на Академията като водеща институция в своето професионално направление.

130-годишният юбилей на НХА е повод за историческа равностметка, но и за набелязване на бъдещи перспективи. В цялата си история Академията поддържа една постоянна стратегия за награждането на постигнатото от традицията в областта на учебната, художественотворческата и научнообразователната си дейност с иновативните тенденции във всяка сфера. Този процес е резултат, от една страна, от закономерното развитие на висшите училища в България, а

през последните години – и от цялостната политика за осигуряване на качеството в европейското образователно пространство. В съвременния свят на изкуството, когато образованието е поставено в една изключително конкурентна и изпълнена с предизвикателства среда, НХА продължава да отстоява своята идентичност и престиж. Прег висшето образование сега са поставени редица нови цели и проблеми, които неизбежно ни напомнят думите на Алберт Айнщайн: животът е като карането на колело – трябва да се движим постоянно напред, за да не загубим равновесие.

Дипломирани студенти от филиала на НХА в Бургас.
Снимка: НХА

МУЗЕЙНАТА СБИРКА НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА АКАДЕМИЯ. КРАТКИ ШРИХИ ИЗ ИСТОРИЧЕСКАТА ХРОНИКА НА ЕДНА ОТ НАЙ-СТАРИТЕ КОЛЕКЦИИ ОТ БЪЛГАРСКО ИЗКУСТВО

Д-р Милена Балчева-Божкова е изкуствовед, автор на научни публикации и куратор на изложби, свързани с българското изкуство от края на XIX и първата половина на XX век. През 2006 г. завършва специалност „Изкуствознание“ в Националната художествена академия, а през 2016 г. отново там защитава дисертация на тема „Жените художнички в българското изкуство през 30-те години на XX век“. От 2013 г. е уредник на Музейната сбирка на Националната художествена академия.

Д-р Милена Балчева-Божкова
Снимка: личен архив

Когато на 14 октомври 1896 г. в една малка невзрачна постройка в централната част на Стара София се провъзгласява откриването на висшето училище по изкуство, носещо скромното име Рисувално, едва ли някой предполага какво решаващо въздействие ще има върху изкуството в страната ни през следващите десетилетия. По този повод в пресата излиза един-единствен кратък анонс със заглавие „Заведение за прекрасното изкуство“. В него се съобщава как в една за средата на октомври 1896 г. слънчева утрин пред малка къщичка на столичната улица „б септември“ се спират трима мъже в облекло твърде модерно за времето си. През прозореца отвътре надничат боязливо четирийсетина момчета.

Занятията започват още същия ден.

Училището започва своя живот трудно. Преподавателският му състав се състои само от четирима души, двама от които чужденци – Иван Мърквичка (директор и ръководител на ателието по живопис), Антон Митов (рисуване и история на изкуството), Борис Шац (моделiranje) и д-р А. Сарафов (анатомия). Откриването на Държавното рисувално училище остава незабелязано от софийската общественост, пресата го отминава с безразличие – твърде далеч е то от „мащабните проблеми и теми“ на съвременето. Не само успехът, но и самото му съществуване често са подложени на „опасни изпитания“ – недрожелюбното отношение на просветното ве-

домство, нищетата на крайно бедните студенти, амбицията за собствен дом, острата и безпощадна критика от страна на политиканстващите интелигенти.

Обособяването на музейна колекция към Рисувалното училище се случва паралелно с основаването му през онази далечна 1896 г., което я прави безспорно една от най-старите музейни сбирки на българско изкуство в следосвобожденска България. Първата такава се създава само една година след Освобождението – през 1879 г., отначало към фонда на Националната библиотека, а на следващ етап като интегрална част от Народния музей. Именно първите преподаватели в Рисувалното училище, осъзнавайки необходимостта от подобно звено в помощ на

учебната работа, започват активна дейност в тази посока. Тяхната идея е била музейната сбирка да отразява преподаването по изобразително изкуство и да бъде подчинена на нуждите и перспективите на обучението в училището. Към днешна дата много детайли около създаването, функционирането и попълването на колекцията остават все още неясни за изследователите. Поради своя ведомствен характер тя е все още сравнително малко позната на широката публика, а и на специалистите по история на изкуството. Разлиствайки старите архивни документи на учебното заведение, а и на редица издания за изобразително изкуство от началото на XX век, ще се уверим, че за нея се споменава сумарно и сбито. Затова днес изглежда така, сякаш историята на една от най-старите и ценни музейни колекции в България е незаслужено неразказана. А документите говорят много.

Но нека отново се върнем на-

зад, в края на XIX век, и да се зачетем в първия отчет на Държавното рисувално училище за учебната 1896/1897 г., където откриваме и първите сведения за сбирката. В него се отбелязва, че по време на годината се гоставят най-необходимите модели и пособия, състоящи се в следующите предмети: 300 гипсови орнаменти, 5 статуи, 12 статуетки, 8 анатомически модели, 16 модели от различни части от тяло, 10 модели на животни, 27 бюста, 16 маски, 21 релефа, 40 дървени, 20 железни и 23 картонени модела за перспектива, 4 скелета, 66 олеографии на исторически паметници за преподаване на историята на изкуството, 10 картини и етюди на български художници и 230 фотографии на картини на знаменити художници – всичко за сумата от 4999.95 златни лева.

Важен документ за първата година от съществуването на Рисувалното училище и пособията, които стават част от музейната сбирка, са спомени-

те и на неговия първи секретар Ил. М. Добрев, който разказва:

„... Първите четири месеца училището преживя за сметка на столичните гимназии. Въпросът за училищна сграда се разреши сравнително леко. По споразумение с министерството едно частно лице на бърза ръка издигна на свое място масивен салон за целта, разделен на две – по-голямата половина за рисуване, другата за лекции по история на изкуството и анатомия... Пристигнаха и поръчаните от странство учебни пособия – гипсови орнаменти, маски, бюстове, човешки скелети и цветни снимки от храма „Св. Петър“ в Рим и др. Набавиха се и книги по история на изкуството, мебели за училището и канцеларията...“

Оскъдни, но важни сведения за сбирката откриваме и във втория годишен отчет на училището, където ръководството изтъква своята надежда за формиране на специална художествена сбирка, създадена от копия на класически творения, която с времето да служи за постоянно наставление в естетическо отношение не само на студентите при училището, но и за самата публика, която трябва малко по малко да се възпитава и в това направление.

Още със самото си основаване Държавното рисувално училище изпитва големи затруднения заради липсата на собствена сграда. Първите здания, в които то се помещава, са частни и неподходящи за провеждане на учебните занятия. В тях едва се отделя

В ателиетата по Живопис на Държавното рисувално училище

Иван Мърквичка (1856 – 1938). Портрет на княгиня Мария Луиза, около края на 90-те години на XIX век.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

място за все още малката по обем музейна сбирка, помещаваща се заедно с библиотеката на училището. Тяхната съдба ще остане неразривно свързана до края на 40-те години на XX век. През 1922 г. ще ги обедини и общ правилник, което е съществена част от историческото им развитие. Правилникът е общ за двете звена и съдържа специални указания по всички основни библиотечни и музейни дейности.

Дълги години музейният и библиотечният фонд се помещават в няколко тесни и неудобни помещения в частните здания, предоставени за нуждите на училището на улиците „Аксаков“, „Оборище“ и „Сан Стефано“. Първоначално за тях е предвидено място в сградата на ул. „Сан Стефано“ №17, предоставена от Богдан Станкович. През 1906 г. библиотеката и музейната сбирка се преместват в другото частно здание, отпуснато за нуждите на училището – отново сграда

на същия собственик, намираща се на ул. „Оборище“. През 1921 г. част от библиотечния и музейния фонд се премества в помещението в северната сграда на ул. „Шипка“ №1, където днес се намира ректоратът. През 1925 г. във връзка с отпечатването на Юбилейния годишник по случай тридесет години от основаването на Държавното рисувално училище 1896 – 1926 се фотографират ателиетата на учебното заведение, както и библиотечната и музейната му сбирка. Изданието излиза през 1926 г. и в него откриваме и най-ранната снимка на обособеното музейно хранилище.

Както се вижда от отчетите на Рисувалното училище, първите музейни предмети в сбирката са представлявали учебно-спомогателни пособия, предназначени за обучението в отделните дисциплини. Отново през същите години в колекцията постъпват и първите произведения на изкуството от страна на преподавателите в училището. С този си благороден акт те действително полагат основите на така желаната *художествена сбирка*, дарявайки свои творби, които да бъдат в помощ на учебната дейност. Сред тези първи постъпления са графичните учебни етюди на проф. Антон Митов от времето на неговото обучение във Флорентинската академия, както и две живописни произведения на директора на училището проф. Иван Мърквичка, сред които небезизвестният портрет на княгиня Мария Луиза. Днес портретът на княгинята

се нарежда сред най-значимите произведения на Иван Мърквичка, забележителен и с изключително красивата си и богато орнаментирана гървена рамка, дело на художника Иван (Ян) Травницки. В този ранен период се полагат и основите на Гипсотека с копия от антични и ренесансови творби, която до ден днешен е неразривна част от музейния фонд. Попълването на сбирката през следващите години продължава, макар и с различни темпове. Отново на прага между XIX и XX век в музейния фонд постъпват ценни произведения на първите светски художници на следосвобожденска България – Станислав Доспевски, Димитър Добрович, Жеко Спиридонов. Особено внимание заслужават редицата живописни етюди на художника Георги Митов от следването му в Торино. Починал твърде млад от туберкулоза – ненавършил още 25 години, критиката предрича на младия и талантлив художник голямо бъдеще в живописата. Великолепен портретист, Георги Митов създава и редица пейзажи и актове. Неговият изпитан акт „Лукреция Романа“, днес част от Музейната сбирка на Художествената академия, бележи първите успехи на българското изкуство в този жанр. Творбата получава златен медал от Торинската академия.

През първите години от съществуването на музейната сбирка в нея попадат и първите дипломи и медали на Рисувалното училище, получени при представянето му зад граница.

Днес те са свидетелство за неговите големи успехи в този ранен етап, когато то все още плахо прави първите си крачки. Участието му в редица международни изложения в периода 1900 – 1910 г. са фактор от изключителна важност за утвърждаването на неговия авторитет. Включването на Рисувалното училище в специализираните световни изложения е пряко свързано с представянето на младата българска държава и нейната целенасочена културна политика в посока на развитие в областта на художественото образование. Държавното рисувално училище участва по два начина: от една страна, с немалък брой учебни задачи, а от друга – в осъществяването на подбора и колекциите от творби на български художници. За цялостното си представяне то е удостоено с три златни медала – от Парижкото всемирно изложение (1900), Всемирното изложение в Сейнт Луис, САЩ (1904) и Световното изложение в Лиеж (1905).

През 1906 г. Държавното рисувално училище отбелязва своя 10-годишен юбилей. Учебното заведение се е сдобило няколко години по-рано със свой собствен парцел на ул. „Шипка“ 1, където се помещава и до днес. Десетгодишнината се отбелязва с редица събития – издаване на юбилеен каталог, откриване на учебническа изложба, изложба на архитектурния конкурс за сграда на училището, юбилейна изложба (за която се издава специален каталог) и полагане

основния камък на бъдещото главно здание. За полагането на основния камък, извършено от самия княз Фердинанд на 2 юли 1896 г., е изработен специален ритуален комплект от махагон и сребърен обков. Авторът на проекта е художника Харалампи Тачев. Днес този ритуален комплект е един от най-ценните предмети в музейната колекция на Художествената академия.

През следващите десетилетия в художествената сбирка на училището, променило няколко пъти своето наименование (от Държавно рисувално на Художествено-индустриално и на Държавна художествена академия), започват да доминират все повече учебните задачи. Постъпват обаче и предмети с друг характер. Днес сред огромният масив на документите от времето на Държавното художествено-индустриално училище, съхраняващи се в Софийския държавен архив, попадаме на едно изключително важно сведение. Годината е 1919-а. Отминал е един от най-трудните и драматични периоди за българската история. Шестгодишното участие на държавата в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война довежда почти до замирането на активния художествен живот в столицата. По времето на войните 1912 – 1918 г. Дър-

жавното художествено-индустриално училище не преустановява своята учебна дейност въпреки нередовността на занятията. Голяма част от студентите са мобилизирани, а през 1916 г. някои от ателиетата се ревизират за военна болница и преподавателите са принудени да използват частни пространства за провеждане на учебните дисциплини. Посоченият по-горе документ представлява отчет на тогавашния директор на училището – проф. Борис Михайлов, който описва как в музейната сбирка са били предадени голям брой сангъци с произведения на декоративно-приложното изкуство. Днес тези предмети с датировка от XVIII, XIX и първото десетилетие на XX век съставляват съществена част от фондовете „Дърворезба“, „Метал и битови вещи“ и „Текстил“. В музейната колекция попадат уникални предмети, представляващи съществена част от църковния церемониал и интериор – икони, потири, дискоси, кадилници и кръстове. Попадат също така и редица произведения на резбарското изкуство (от XVII, XVIII

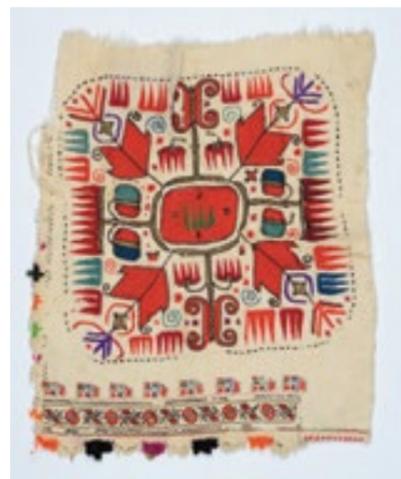
Медал от Международното изложение за приложни изкуства в Лиеж през 1905 г., присъден на Държавното рисувално училище.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

и XIX век), народната везба, костюмни украшения, съдове, покъщнина и оръжия, не само български, но и на близки нам народи. Постъпването на тези предмети не е случаен акт, а съобразен с държавната културна политика на Княжество и Царство България. В края на XIX и началото на XX век изискването на Министерството на народното просвещение да се съхраняват и да се развиват народните традиции (и това да става и през учебните задачи) представлява основният двигател да бъдат издирвани и събирани шевици, носии, църковна утвар, накити и украшения, дърворезба и други предмети на културно-историческото ни наследство, които да се използват в учебните постановки.

В двете междувоенни десетилетия позицията на учебното заведение като водеща културна институция в страната се утвърждава окончателно. През 1921 г. то се преименува на Държавна художествена

академия. Наред със Съюза на дружествата на художниците в България тя е един от определящите фактори в нашия културен живот. Нейната значимост се очертава в няколко основни насоки: като средище на столичния художествен живот – със своите салони за редовно излагане на изкуство, специализиран библиотечен фонд и богата музейна сбирка; като държавна институция, даваща мнение и имаща отношение към възникнали обществени и културни въпроси; като академична институция с авторитетен преподавателски състав, до чиито оценки и експертно мнение се допитват редовно държавни и частни институти.

Между двете световни войни Музейната сбирка на Държавната художествена академия окончателно добива облика на истинска музейна колекция. Преди началото на Втората световна война в нея вече окончателно са обособени няколко отдела, съществуват

Шевица, началото на XX век.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

щи и до днес – „Живопис“, „Графика“, „Скулптура“, „Текстил“, „Дърворезба“, „Метал и битови вещи“. Това е и периодът, в който постъпват изключителните етюди и учебни задачи на някои от най-големите български художници, преминали през ателиетата на Художествената академия в междувоенните години – Дечко Узунов, Никола Кожухаров, Николай Райнов, Иван Пенков, Илия Бешков, Илия Петров, Стоян Сотиров, Стоян Венев, Васил Бараков, Вера Лукова, Георги Попов-Джон и редица други. Със своята половинвековна история към онези години музейната колекция с богатия си фонд изцяло отразява всички процеси и промени в учебните програми през отделните периоди.

Втората световна война не прекъсва функционирането на Държавната художествена академия и дейностите в нейната музейна сбирка. Въпреки това в този период институцията преживява трудни моменти. В началото на 40-те години заплахата от бомбар-

дировки над столицата принуждават тогавашния директор проф. Васил Захариев да предприеме бързи действия. На 16 април 1941 г. той пише писмо до завеждащия музейната сбирка Васил Стоилов да се яви бързо на следващия ден преди пладне в дирекцията на Академията във връзка с въпроса за евакуацията на най-ценните музейни и библиотечни материали. На същата дата проф. Васил Захариев входира и писмо до директора на Народния археологически музей, което гласи:

Господин Директоре,

По нареждане на службата за гражданска мобилизация при Министерството на просвещението във връзка с евакуацията на най-ценните музейни и библиотечни материали Академията трябва да влезе във връзка и да получи съдействие от Дирекцията на Народния археологически музей. Умолявате се да ни дадете 4 големи и 6 малки сандъци от тези, които вече не са Ви необходими. Съобщете кога и къде да изпратиме нашите материали, както и по какъв начин те ще се съхраняват.

През следващите месеци Васил Стоилов подготвя списъци с най-ценните музейни предмети. На 23 февруари 1943 г. проф. Васил Захариев прави бързо и поверително постъпление до управителя на Българската народна банка с молбата няколко дървени каси (7 сандъка с максимални размери 1 м x 1 м), съдържащи ценни музейни и архивни материали и редки библиотечни издания

Дечко Узунов (1899 – 1986). Портрет на Майстора, 20-те години на XX век.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

(собственост на Държавната художествена академия) да бъдат приети в закритите здания на банката. Седемте сандъка са предадени за съхранение на 31 юли 1943 г. Благодарение на този навременен акт от страна на ръководството на учебната институция повече от 30 икони, ценни предмети, редки издания и периодика са спасени. Опустошителните военни действия на англо-американските въздушни сили през март 1944 г. разрушават западното крило на главната сграда на Академията и част

от северната сграда, където се е помещавала сбирката. През 50-те години на XX век голямата иконна сбирка заедно с над двадесет живописни произведения са предадени на Националната галерия.

През 1946 г. на музея на Художествената академия са предадени 47 броя предмети от различен характер, пряко или косвено свързани с монархията. Постъпилите предмети са основно произведения на приложното изкуство. Те имат предимно битов характер и не дават представа за истинска-

Ритуалният комплект, с който княз Фердинанд I полага основите на главното здание на Държавното рисувално училище през юли 1906 г., махагон със сребърен обков. Автор на проекта: Харалампи Тачев.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

Владимир Димитров – Майстора (1882 – 1960). В размисъл (дипломна работа), 1910.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

та същност и блясък на дворо- цовия живот в България. По идеологически причини голяма част от тези постъпления не са използвани за музейни цели през тоталитарния период. Единици от тях са заведени в инвентарната книга на музея като предмети, принадлежа- ли на царската фамилия. Към

днешна гата от предметите, предадени на Академията от двореца, са запазени по-малко от половината. Пълният им опис се съхранява в Царския фонд на Централния държавен архив. Сред запазените царски вещи в колекцията на Акаде- мията интерес предизвиква ритуалният чук (изработен от

Борис Шац – един от първите преподаватели в Рисувалното училище), с който княз Ферди- нанг полага основите на Па- метника на Цар Освободител на 20 април 1901 г. Между 1878 и 1918 г. Паметникът на Освобо- дителите (Цар Освободител) е несъмнено най-важното яв- ление в българското монумент- ално изкуство. Обявеният международен конкурс за из- граждането на момумента е първият в историята на сле- досвобожденска България. Ши- роката пропаганда на конкур- са свидетелства за стремежа на българското общество да постигне резултат, който да превъзхожда всичко създавано в страната до този момент. В конкурса вземат участие 31 скулптори от 11 страни.

Сред царските предмети, предадени на музейната сбир- ка на Академията, е един от ловните рогове на цар Ферди- нанг, изработен специално за

Фаянсва ваза, първото десетилетие на XX век.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

Кутия за бижута от интериора на царския дворец в София, XIX век.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

него през 1916 г., както и Ри- туалният комплект, с който българският монарх полага ос- новите на Държавния аквари- ум във Варна (създаден изцяло по негова идея) на 22 октомври 1906 г. На ловния рог от 1916 г. разчитаме надписа на унгарски:

„... В знак на признателност пред Негово Величество Цар Фердинанд I, славен създател на Велика България, някогашен унгарски хонведски хусар от ун- гарски кралски 18/VIII опълченски батальон...“

През втората половина на XX век музейната сбирка продъл- жава да е основно свидетел- ство за развитието и мето- дологията на художественото образование у нас. Нейният фонд значително се увеличава, като основните постъпления са главно учебни задачи от почти всички специалности на учебната институция. От 90- те години на XX век към музей- ната колекция се обособява и

дарителски фонд от външни за институцията български и чуждестранни художници, ши- роко известни у нас и по света, както и бивши преподаватели на Художествената академия, емблематични с работата си в нея, поставили основите в изобразителните изкуства. В наши дни музейният фонд про- дължава да се попълва с отли- чени студентски работи от

Сигнален ловен рог – подарък за цар Фердинанд, 1916 г.
Снимка: Музейна сбирка на Националната художествена академия

академични конкурси и от ди- пломни защити.

Поради липсата на постоя- янна експозиционна площ през последните години една от ос- новните задачи на Национал- ната художествена академия е непрекъснато осъществяване на срещи на публиката с музей- ната ѝ колекция – от органи- зирането на изследователски тематични изложби, свързани с определени периоди от ис- торията на висшето учебно заведение по изкуства, пре- доставяне на творби за пред- ставителни изложби на бъл- гарското изкуство в различни институции до периодично излагане на новите постъпле- ния в сбирката и каталогизи- рането ѝ в отделни издания. С това се полага началото на т.нар. музейна програма. За качествено реализиране на тези изцяло академични про- екти и за извършване на раз- личните дейности регулярно се привличат преподаватели, студенти и докторанти от различните специалности.

КАК СЕ ПРЕПОДАВА ИЗКУСТВО

*Traditio et renovatio
(Традиция и обновление)*

Свилена Челебийска-Матеева е директор „Образование, проекти и международно сътрудничество“ в Националната художествена академия. С над 30 години професионален опит в академията тя участва активно в стратегическото развитие на художественото образование, в разширяването на международните партньорства и в реализирането на национални и международни проекти, като работи за устойчивото свързване на академичното обучение с културната и професионалната среда.

Свилена Челебийска-Матеева
Снимка: личен архив

Въпросът как се преподава изкуство не може да бъде разглеждан извън времето, в което живеем, нито извън институциите, които носят отговорността за художественото образование. За мен той е резултат от дългогодишно наблюдение, професионален опит и лична ангажираност с Националната художествена академия.

Вече три десетилетия съм свидетел на най-динамичните

и трудни периоди в развитието на Академията – години на преход, трансформации и необходимост от ясни решения. Видях как НХА устоя, запази авторитета си и намери начин да се развива, без да се отказва от своята специфика и от високите критерии, които художественото образование изисква.

Най-ценният ресурс на Академията винаги е бил нейната среда – младежкият дух на

студентите, професионалната солидарност и приемствеността между поколенията, както и достолепието на големите фигури на българската визуална култура, които са формирали и продължават да формират нейния облик.

Ще се опитам да ви разкажа как се преподава изкуство днес – през опита на Националната художествена академия, която повече от 130 години предава знание, ценности и отношение към света чрез изкуството.

София, 7 май 1952 г. Студенти от Държавната художествена академия. Дипломна работа на студент по скулптура с тема „Миньори“.
Снимка: Георги Викентиев, БТА

Между традицията и промяната

С появата на дигиталните технологии обществото поема по нови, понякога неочаквани пътища. Те промениха не само начините, по които общуваме и работим, но и цветоусещанията, формите на творчество и изобретателността на новите поколения.

Образованието, изградено през XIX век върху модели на рационалност, дисциплина и линейно знание, вече трудно отговаря на сложния мултидисциплинарен свят, в който живеем. В този контекст един въпрос става все по-актуален: как се преподава изкуство?

В епоха, в която изкуственият интелект (ИИ) навлиза стремително в образователните системи и все по-често се представя като универсално решение, подходът на Академията показва съзнателно равновесие. ИИ не създава вкус, не

изгражда артистично мислене и не носи отговорност за авторска позиция. Той оперира с вече съществуващи образи, с натрупани визуални модели и статистически зависимости. Без стабилна художествена основа той не разширява хоризонта, а го изравнява.

Така моделът на Националната художествена академия се явява стратегически и дългосрочно мислещ. Той не противопоставя традицията на иновацията, а ги преплита. Класическите дисциплини изграждат визуалната грамотност и авторската самостоятелност, докато дигиталните технологии, международните инициативи и проектите разширяват полето на изразяване и професионалните възможности. Това не е конфликт, а диалог – между минало и бъдеще, между материя и екран, между идея и код.

В този контекст въпросът за адекватността на образованието не е въпрос на мода, а на отговорност. Художественото образование не може да бъде нито капсулирано в традицията, нито подчинено на технологични тенденции. Академията съществува именно в това напрежение – между необходимостта да съхрани академичните основи и задължението да отговори на променящия се свят.

Днес този баланс е по-актуален от всякога. В свят, в който визуалната култура се произвежда масово, бързо и често без критично отношение, ролята на институции като Националната художествена академия е не просто да обучават, а да формират отношение – към образа, към смисъла и към отговорността на твореца.

Многообразието като начин на преподаване

В Националната художествена академия изкуството се преподава чрез многообразие от подходи, методи и художествени езици. То е основен образователен принцип, залегнал както в структурата на институцията, така и в нейния учебен процес. Двата факултета – Факултетът за изящни изкуства и Факултетът за приложни изкуства и дизайн, заедно с Филиала в Бургас, изграждат сложна и богата образователна среда, в която съжителстват различни материали, практики и визуални култури.

Композицията, рисунката, графиката, скулптурата и живописиста формират ядрото на академичното художествено образование. В тях се изграждат основите на визуалното мислене чрез работа с пространство, линия, тон, форма и цвят. Паралелно с това се развиват направления като стеноепис, книга, илюстрация и печатна графика, плакат и визуална комуникация, реклама, дизайн, сценография, фотография и дигитални изкуства, които функционират активно в полето на съвременната

визуална среда и комуникация. Особено място заемат направленията, работещи с материалността – резба, керамика, порцелан, стъкло, текстил и метал. В тях традиционните техники се предават като живо знание, което може да бъде осмислено и развито в съвременен контекст. Именно тук ясно се откроява разбирането на Академията, че ръчният труд, бавният процес и дълбокото познаване на материала са незаменяема част от художественото образование.

Многообразието в НХА се поддържа в рамките на ясна и споделена образователна философия – съхраняване на индивидуалността на студента, насърчаване на авторското мислене и изграждане на устойчиви професионални навици. Независимо дали студентът работи в ателие по живопис, в дизайнерско сту-

дио или в лаборатория за дигитални изкуства, той преминава през последователен процес на подготовка, наблюдение, анализ, експеримент и критическа рефлексия.

Този модел позволява на различните художествени езици не само да съществуват паралелно, но и да се срещат и взаимно да се обогатяват.

Как традицията се превръща в иновация

Новаторството в Националната художествена академия се проявява като осъзнато надграждане на традицията и нейното активно прилагане в съвременен контекст. Учебният процес е структуриран така, че да съчетава класическите методи за придобиване на умения с нови модалности, отговарящи на актуалната художествена практика.

В основата на обучението стои работата в ателие – прякото взаимодействие между студент и преподавател, което позволява индивидуален подход, развитие на личен почерк и постоянна обратна връзка. Тюторната система, характерна за Академията, създава условия за дългосрочно проследяване на развитието на всеки студент и за адаптиране на обучението спрямо неговите интереси

и способности. Това позволява навременни изводи и гъвкави промени в педагогическите подходи.

Паралелно с това НХА целенасочено интегрира дигитални технологии и онлайн инструменти в учебния процес. Достъпът до специализирани бази данни, визуални архиви и международни ресурси разширява възможностите за изследване и подготовка, без да измества практическата работа. Новите технологии се използват като инструмент за анализ и визуализация, а не като заместител на художествения процес.

Съществен елемент на този подход е и развитието на неформални форми на обучение – уъркшопи, творчески работилници, лекции на гост-преподаватели, съвместни дисциплини между катедри и

Интердисциплинарността в Академията е естествен резултат от споделената среда – общи пространства, изложби, проекти и активен академичен живот. Именно в това съжителство се раждат нови идеи и нови форми на визуално мислене.

загължителна студентска практика в реална професионална среда. Чрез активното сътрудничество с културни институции, галерии, общини и бизнес организации студентите имат възможност да прилагат знанията си извън академичната среда и да изграждат връзка между обучението и бъдещата си професионална реализация.

Този модел на обучение отговаря на съвременните изисквания към художника, дизайнера, реставратора и изкуствоведа – не само като творец, но и като активен участник в културния и обществения живот.

Новаторството в НХА функционира като инструмент за поддържане на високо качество и смисъл на художествено образование в условията на непрекъсната промяна.

художественото образование. Те са замислени като отворена система, която позволява на студентите да развият вече изградените си умения,

да преформулират интересите си и да заемат по-ясна авторска позиция. Към днешна дата в Академията се предлагат над 50 магистърски програми.

В полето на изящните изкуства магистърските програми по живопис, стенопис, скулптура и графика надграждат класическите дисциплини чрез по-загълбочена работа върху концепция, мащаб и контекст. Акцентът постепенно се измества от усвояването на техника към осмислянето на художествения жест като позиция и изследване.

Особено богато и многопластово е развитието на магистърските програми в областта на книгата, илюстрацията, печатната графика, шрифта, графичния дизайн, дизайна на непечатни медии, калиграфията, плаката и визуалната комуникация. В тях традиционните графични практики влизат в активен диалог със съвременните медии и комуникационни стратегии. Шрифтовият дизайн и ангажиментът на академията към опазването

и развитието на кирилицата са пример как художественото образование може да бъде едновременно културна кауза и съвременно професионално поле.

Магистърските програми в областта на фотографията, дигиталните изкуства и дизайн за компютърни игри отговарят на новите форми на образно мислене и разширяват територията на художественото образование към новите медии и дигиталната среда. Те пренасят фундаменталните принципи на композицията, светлината, пространството и разказа в нов технологичен контекст.

Във Факултета за приложни изкуства и дизайн магистърските програми по керамика, порцелан и стъкло, текстил – изкуство и дизайн, метал, индустриален дизайн, рекламен дизайн, дизайн за детската среда и моден дизайн развиват връзката между художествена-

та идея, функцията и средата. Особено показателни са дисциплините, включващи управление, брандинг и предприемаческо мислене, които подготвят студентите да се ориентират в реалната културна и творческа икономика, без да губят авторската си идентичност.

Паралелно с практическите направления се развиват и магистърски програми в областта на теорията и практиката на художественото образование, психологията на изкуството, арт терапията, изкуствознанието и културното наследство. Това многообразие не съществува като затворен каталог, а като гъвкава и отворена система, която позволява движение между дисциплини, среща на различни художествени езици и адаптиране към променящите се културни и технологични реалности.

Изследване чрез практика: образователната и научна степен „доктор“ в НХА

Обучението в образователната и научна степен „доктор“ в Националната художествена академия е естествено продължение на разбирането, че изкуството е форма на знание. Въвеждането и на докторска степен чрез практика („доктор ин практис“) – форма на обучение, при която художественото произведение и творческият процес са водещ носител на изследователския принос – поставя Академията сред институциите с най-съвременен подход към

художественото образование в България и я синхронизира с водещи европейски и световни академични модели. Националната художествена академия е първата образователна институция в професионално направление „Изобразително изкуство“, която въвежда този тип докторско обучение у нас.

По този начин Академията демонстрира ясна академична визия, като предлага реална алтернатива за творците и адекватна институционална

рамка за художествено изследване. Чрез признаването на художествената практика като носител на изследователска стойност НХА утвърждава разбирането, че знанието в изкуствата се създава не само чрез текст, но и чрез процес, жест и авторска позиция. Това поставя докторското обучение в съзвучие както със спецификата на визуалните изкуства, така и с международните тенденции в художественото образование.

Опазването на културното наследство като академична отговорност

Националната художествена академия заема ключово място в опазването на културното наследство на България. Единствено в НХА се осъществява петгодишно магистърско обучение по реставрация, което подготвя високкоквалифицирани специалисти с дълбоко познаване както на художествените, така и на научните аспекти на професията. Днес възпитаниците на тази школа работят в държавни и частни институции, музеи и реставрационни ателиета, носейки отговорност за съхраняването на националното културно богатство, и са търсени спе-

циалисти в Европа и по света. Към тази утвърдена традиция Академията разширява и специализира обучението си, като отваря нови посоки в областта на реставрацията чрез магистърската програма „Опазване на подвоното културно наследство“ във Филиала на НХА в Бургас. Така се разширява полето на реставрационното образование и се дава адекватен отговор на съвременните предизвикателства, свързани с проучването и съхраняването на културни ценности в морска среда. Това е още едно доказателство за способността на Академия-

та да развива специализирано знание там, където художествената практика среща науката и историята.

В подкрепа на това обучение в НХА е създадена и активно функционира уникална мобилна лаборатория за неструктурни изследвания на културни ценности.

В този контекст реставрацията в Националната художествена академия не е просто специалност, а етика и отговорност – грижа за материалната памет на културата и осъзнаване, че всяка намеса в произведение на изкуството или артефакт е диалог с миналото и ангажимент към бъдещето.

– Международния фестивал за дигитални изкуства DA Fest. Провеждан вече в продължение на десет издания, фестивалът се утвърждава като платформа за среща между водещи автори от международната художествена сцена и млади творци, студенти и докторанти на Академията. DA Fest превръща Академията в активен участник в глобалния разговор за новите художествени практики, в които изкуството се пресича с технологии, наука, перформанс и експериментални форми на изразяване. За студентите това не е просто фестивал, а интензивна образователна среда – място за пряка среща с актуални художествени търсения, за участие в процеси на създаване, представяне и критически диалог.

Чрез DA Fest проектната дейност на НХА надхвърля рамките на учебната задача и се превръща в международно разпознаваемо културно събитие, което едновременно обучава, провокира и позиционира българската художествена сцена в съвременния световен контекст.

Развиваме и проекти с ясно изразена публична и социална насоченост, като „Мога без граници“ на дипломиращите се студенти от специалност „Моден дизайн“, подкрепен от Община Бургас, фотографската изложба „Европа близо до мен“, реализирана с подкрепата на Представителството на Европейската комисия в България, и др. Така проектната работа се превръща в средство за развитие на критическо

мислене, социална чувствителност и визуална комуникация.

Проектната дейност на Националната художествена академия включва и редица национални инициативи – инфраструктурни, изложбени и образователни, които подобряват учебната среда и създават условия за съвременно обучение.

Чрез всички тези форми Националната художествена академия преподава изкуството като жива практика, неотделима от обществото, от културния контекст и реалния професионален живот. Проектите не са допълнение към обучението, а негово продължение – място, където знанието се тества, отговорността се поема, а творческата позиция се заявява публично.

Проектната култура като образователен метод

В Националната художествена академия проектната дейност е съществен елемент от образователния модел и активен инструмент на обучение. Чрез работа по реални проекти студентите и преподавателите излизат извън рамките на учебната задача и навлизат в територията на професионалната практика, обществената ангажираност и публичната отговорност. Така обучението по изкуство се случва не само в ателието, но и в реалната културна среда.

Най-мащабният, устойчив и разпознаваем проект на Националната художествена академия са изложбите на дипломираните студенти. Вместо дипломната работа да остане скрита в рам-

ките на учебния процес в ателиетата, всички дипломирани се студенти представят произведенията си публично – в наддвасет галерийни пространства в София и Бургас. Този модел на академично въвеждане в професионална среда превръща дипломирането в културно събитие с обществена видимост и значимост.

Чрез тези изложби Академията поема активна роля в представянето на новите художници, дизайнери и визуални автори пред широката публика, галериите и професионалната общност.

Наред с този мащабен ежегоден проект Националната художествена академия развива и проектна дейност, която

поставя обучението в по-широк европейски и международен контекст. Особено значимо място заема международният проект Re:Create Europe – „Изкуството на устойчивостта и съпротивата: овластяване на творци и културни професионалисти, справящи се с новите предизвикателства в Европа“, в който Академията участва като партньор в консорциум с водещи художествени академии от Европа – всички членки на Европейския алианс на художествените академии.

В същата посока Националната художествена академия е инициатор и организатор на един от най-значимите международни форуми за съвременни дигитални изкуства в региона

Отворена академия: обучение в диалог със света

Международната дейност на Националната художествена академия се развива като активен и устойчив обмен на идеи, методи и художествени практики, които навлизат пряко в учебния процес. През последните години Академията последователно изгражда интензивна програма от гост-преподаватели, лекции, творчески работилници и майсторски класове с водещи представители на европейски и световни художествени академии и университети.

Този обмен се осъществява в рамките на широка и устойчива мрежа от партньорства с над 115 университета и художествени академии в Европа и извън нея. Изградената мрежа

е резултат от дългосрочна институционална политика и поставя обучението по изкуство в НХА в постоянен диалог с различни образователни модели, художествени традиции и съвременни практики. В този смисъл програмата „Еразъм+“ заема ясно дефинирано и значимо място в международната дейност на Академията. Чрез нея НХА осъществява академична мобилност на студенти и преподаватели и поддържа активен и устойчив обмен с партньорски институции.

Наред с програмите за мобилност Академията развива и мрежа от творчески резиденции, които създават условия за задълбочена худо-

жествена работа и изследване. Ателиетата в Париж, Виена, Залцбург, Берлин, Тоскана, Барселона и Сингапур предоставят възможност за интензивно потапяне в различна културна и художествена среда, в която студентите и преподавателите работят свободно, експериментират и изграждат международни професионални контакти.

Особено значим е Международният изследователски център за изкуства на Националната художествена академия в Китай – единствен по рода си проект сред българските висши училища по изкуствата. Разположен в Държавната художествена академия в Ханжоу, центърът създава

устойчив канал за диалог между българската и китайската художествена традиция и отваря възможности за изследвания, съвместни проекти и представяне на българската култура и изкуство в глобален контекст.

Международната дейност на Академията се допълва и от активното ѝ сътрудничество с Държавния културен

институт към министъра на външните работи, което поставя художественото образование в полето на културната дипломация. Чрез изложби, публични представяния и партньорски инициативи НХА участва в изграждането на международния образ на България като страна с богата визуална култура и съвременна художествена сцена.

Музейната сбирка и галерията като образователна среда

Националната художествена академия е едно от малкото места, в които обучението по изкуство се случва в пряк диалог с паметта. Нейната музейна сбирка притежава една от най-старите и най-богати колекции на българско изкуство, чието формиране започва още със създаването на институцията като Държавно рисувално училище през 1896 г. Днес тя съхранява над 15 000 музейни единици – живопис, графика, дизайн, дърворезба, керамика, текстил, накити, шевици и предмети на традиционната материална култура, които не само документират историята на изкуството, но разказват и историята на самото художествено образование в България.

Уникалното при тази сбирка е, че тя не функционира като затворен архив, а като активен образователен ресурс. Студенти, докторанти

и преподаватели работят директно с оригинални произведения, участват в тяхното изследване, интерпретация и представяне.

През последните години тази дейност се развива особено интензивно. Проекти и изложби, посветени на историята на Академията, на ключови фигури в българското изкуство, на жанрови и тематични колекции, както и на ролята на жените художници, ангажират активно студенти и докторанти от различни специалности. Така изследването на миналото се превръща в органична част от съвременното обучение, а паметта – в живо знание, което се предава и осмисля.

Естествено продължение на тази философия е галерийната дейност на Академията. Галерия „Академия“ и галерия „Ателие“ заедно с другите галерийни пространства на институцията заемат особено

Чрез всички тези форми Националната художествена академия преподава изкуството като отворен и диалогичен процес, развиващ се в постоянен контакт със света. Международната дейност не размива идентичността на институцията, а я утвърждава и я прави ясно разпознаваема в глобалния културен контекст.

място в културния живот на София и Бургас и може да се разглеждат сред най-активните и търсени изложбени платформи. Те не са просто пространства за представяне на произведения, а неразделна част от системата на обучение и творческо развитие на студентите и преподавателите.

Така музейната сбирка и галериите на Академията се утвърждават не просто като места, а като метод на преподаване. Те възпитават отношение към произведението, към контекста и към публиката; учат на отговорност, критичност и професионална зрялост. В Националната художествена академия изкуството не се изучава абстрактно – то се преживява в непосредствен контакт с историята, с настоящето и с реалния културен живот.

Да избираш, вместо да запълваш

Начинът, по който се преподава изкуство, започва още преди първия учебен ден – с начина, по който се подбират бъдещите студенти. Националната художествена академия последователно отстоява разбирането, че художественото образование изисква реален конкурс, ясни критерии и лична мотивация дори в условия, в които много институции опростяват приема, за да запълнят бройки.

Приемните изпити в НХА запазват своята сериозност и специфика, като проверяват не само техническите умения, но и потенциала за художествено мислене, наблюдателност и развитие. Всеки кандидат преминава през изпити, съобразени със спецификата на избраната област, което

гарантира осъзнат избор и подготвя студентите за интензивната работа, която ги очаква в Академията.

Въпреки високите изисквания Националната художествена академия неизменно привлича кандидати, а конкурсът остава реален – с повече от един кандидат за място. Това устойчиво доверие е показателно не само за авторитета на институцията, но и за разпознаваемостта на нейния образователен модел. В продължение на повече от петнадесет години НХА заема първото място в професионално направление „Изобразително изкуство“ в Рейтинговата система на висшите училища в България – резултат от последователна политика, а не от моментна конюнктура.

След приема връзката между студента и Академията не се изчерпва с учебния процес. Тюторната система, активната подкрепа за студентски инициативи, както и възможностите за участие в изложби, проекти и международни програми изграждат усещане за принадлежност и професионална сигурност.

Интензивното художествено обучение изисква и грижа за човека зад творческата работа. В този смисъл Националната художествена академия осигурява безплатна и дискретна психологическа подкрепа за своите студенти и докторанти като част от ангажимента си към устойчива, подкрепяща и отговорна академична среда.

За мен Националната художествена академия не е просто институция, а жива среда, в която поколенията се срещат, знанието се предава, а свободата на мисленето се отстоява всеки ден. Академията остава жива, защото развива художественото образование като отворена система – устойчива, но чувствителна към промяната.

Може би точно това е отговорът на въпроса как се преподава изкуство: с уважение към ръката и възприятието, с грижа за мисленето и с отговорност към бъдещето.

София, 15 юли 1952 г.
Първи курс на Художествената академия в София по време на практически занятия на площад „Александър Невски“.
Снимка: Георги Викентиев, БТА

ПАМЕТ ОТ АРХИВА НА БНР: МИСЛИ ЗА ИЗКУСТВОТО И ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ЧАСТ ОТ РЕКТОРИТЕ НА АКАДЕМИЯТА ПРЕЗ ХХ ВЕК

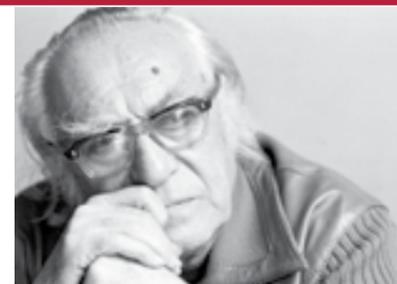
В архива на Българското национално радио (БНР) се съхраняват записи, в които звучи гласът на редица творци – ректори на Националната художествена академия през различни етапи от нейното развитие. Благодарение на файлове, предоставени от медията, в списание ЛИК публикуваме акценти от изказванията по различни поводи и в различни години на Дечко Узунов – ректор в периодите 1945 – 1947 и 1947 – 1950, Панайот Панайотов – ректор през 1953 – 1957 и 1957 – 1962, Александър Поплилов – ректор в периода 1962 – 1966, Секул Крумов – ректор през 1968 – 1972 и 1972 – 1976, Христо Нейков – ректор в периода 1983 – 1985, и Найден Петков – ректор през 1985 – 1987 г.

Те говорят за своите творчески нагласи и навици, споделят мисли за изкуството, за ролята на художника, за младите творци и мисията на Академията.

София, 15 февруари 1979 г. Изглед от сградата на Националната художествена академия.
Снимка: Пламен Петров, БТА

Дечко Узунов

Дечко Узунов
Снимка: Любомир Стоянов, БТА

Във фонда на БНР се пази запис от интервю с проф. Дечко Узунов от 12 февруари 1979 година, направено по повод 80-годишнината от рождението му. „Не зная защо, на 80 години съм, но още имам младежки порив“, казва той тогава. Творецът описва как изглежда един негов работен ден, който, по думите му, е „твърде усложнен“. „Аз ставам рано, качвам се в ателието и почвам да разръщам скици, които съм последователно

правил, нали, от мои впечатления, и правя рисунки от акварел. Това нещо продължава, докато започват да звънят телефоните и вече да отивам в Съюза на художниците и в Художествената академия или на някоя друга комисия или жури, където непрекъснато още ме търсят“, казва Узунов. Професорът споделя, че това, от една страна, го уморява, от друга страна – стимулира го. „Мога още да помогна за известни мероприятия, които са във връзка с моята специалност“, уверен е той. Професорът констатира, че заради останалите му ангажменти намира време за рисуване или сутрин, или само през общоприетите за почивни дни – събота и неделя.

На въпроса как определя, че е дошъл оня момент, след който ще се

роди възрождената творба, проф. Узунов казва: „Аз съм от онези художници, които трябва да изляят работата изведнъж, въпреки че за нея повече съм мислил, а по-малко време оставям за нейното изразяване.“ Той споделя, че в момента работи по една идея, и се пита дали ще има време да осъществи картината, която често се върти в съзнанието му. „Предстои 1300-годишнината от нашето Освобождение. Зарад туй си представям коренището на един стар дъб в средата, на който централно седи един възрастен гъдулар. Пред него са наредени млади деца в корените като нови издънки. И той им разправя, пее им за историята на българския народ. А горе в клоните са вплетени сцени от нашата история“, описва бъдещата творба художникът.

Панайот Панайотов

На 25 февруари 1976 година в БНР е направен студийен запис на народния художник Панайот Панайотов. Той разказва за своята картина „През синорите“, част от цикъла „Стопанин“, посветен на преустройството към селско стопанство. „Аз съм замислил тая творба още от 1935 година като студент трети курс в Академията. Бях на почивка в Стралджа. Не толкова на почивка, отколкото работех над чифлика на Измирев. Близко до нашето село беше тоя чифлик и аз като тракторист орях нощно време, а вършеех през деня“, споделя творецът. Той казва още, че има отношение към природата, изобразява я с пейзажи и, както споменава, „През си-

норите“ и другите картини от тоя цикъл са решени въобще сред природата, на пейзаж, по ливадите, на полето, сред нивите, сред угарите и така нататък. „Оттам насочвах и моите студенти да отидат сред природата и аз заедно с тях. Да ги запозная с тая хармония, тая висша хармония на природата. Това е цветосъчетание, това е светлинна и цвetoва светлосянка, без която е немислима живописта“, казва Панайотов. Според него изкуството трябва да бъде в служба на своето време и в служба на своя народ. „Художникът трябва да бъде частица от тоя народ, трябва да живее със съббините, с тревогите, с радостите, с успехите, с неуспе-

Панайот Панайотов
Снимка: Виолета Попова, БТА

хите, с мъките и страданията, с борбите на тоя народ, за да създаде творба, която да отразява неговия живот. Само тогава художникът ще извърви своето отговорно призвание на художник, на творец“, казва той.

Александър Поплилов

В Златния фонд на БНР се съхранява и запис от 1967 година с художника Александър Поплилов, който разказва за завършилите през съответната година 50 души специалисти по графика, сценография, декоративна скулптура, керамика, резба, текстил, приложна графика, живопис и стенопис. „Това е 63-тият випуск на института. Навлиза в живота нова талантлива генерация художници. В близките дни те ще бъдат разпределени като учители или специалисти, художествени оформители в различните отрасли на производството. А някои от тях ще останат и на свободна практика. Напускайки ателието на института, те ще започнат самостоятелния си път на

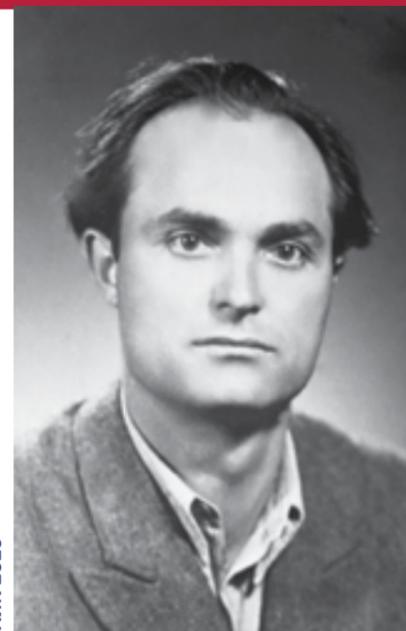
художници и, естествено, ще срещнат и изпитанията, както бива винаги при всяко начало, на което се гледа с отговорност“, казва той. Според него всъщност те едва сега ще се изправят пред най-тежкия си изпит в живота, а заедно с тях, естествено, и институтът. „В такива моменти човек си дава най-ясна равностметка за всичко добро и лошо, което е оставил зад себе си – посочва художникът. – Сега предаваме на нашата страна нови специалисти, нови художници, които ние, техните учители и наставници бяхме задължени да обучим според силите си, да кажем, че им дадохме без съмнение гостта, но сигурно не всичко, че самите те, нашите ученици, невинаги ценяха както

Александър Поплилов
Снимка: Стефан Тихов, БТА

трябва времето, че не взеха всичко хубаво и ценно, което можеха да получат в института. Но те завършиха много добре, а мнозина и отлично“, допълва още художникът.

Секул Крумов

Секул Крумов
Снимка: Георги Викентиев, БТА

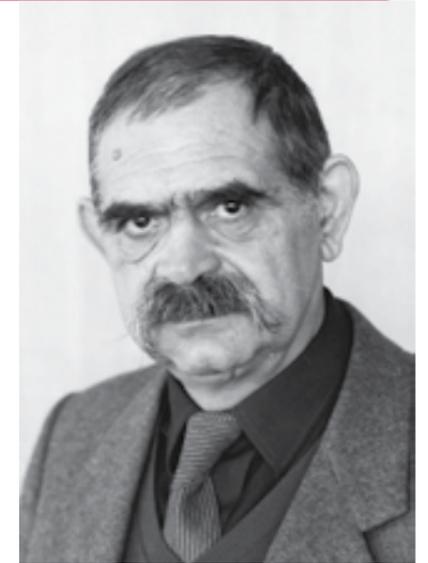
В архива на БНР има и запис, в който изтъкнати творци на изкуството разказват спомени за първите дни след 9 септември 1944 година. Сред тях е и скулпторът Секул Крумов, който разказва за вдъхновението си от героизма и съпротивата и за паметника на Съветската армия, на който е един от създателите. „Не само при

изграждането паметника на Съветската армия съм се вълнувал дълбоко – споделя той. – Един живот е малко за художника, за да воплоти в образи всички свои вълнения и възторзи, поради това винаги ми се е искало да обхвана в своето творчество само най-характерните събития от борбата“, казва още творецът.

Христо Нейков

В запис от 1 октомври 1977 година художникът Христо Нейков говори за мястото на темата „Октомври“ в графичното си творчество и се спира на свои илюстрации на книгите от съветската класика. По думите му, колкото по-силни, неочаквани и вълнуващи са чувствата, колкото по-завладяващи са силата и дълбочината на словото, което ги събужда в нас, толкова повече улесняват, от една страна, и затрудняват, от друга, художника-илюстратор. „Чувството трябва да се превърне във форма, представите да намерят своето пластично и композиционно покритие на сложния и богат свят,

населен голямото литературно произведение с хора, характери и съдби, за да може илюстраторът, ако си е свършил добре работата, да събуди от своя страна също така чувства у читателя-зрител“, казва Нейков. Според него изправен пред суровата житейска драма, човек е най-непрегнамерен, най-искрен в скръбта и радостта, в саможертвата и в силата на вярата си. „Тези силни човешки чувства, извлечени от живота, съгстени и синтезирани в литературното произведение, превърнати в рисунка и в трайни човешки състояния, са големият творчески проблем и изпитание за художника“, споделя още той.

Христо Нейков
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

Найген Петков

Найген Петков
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

В запис от 13 октомври 1986 година проф. Найген Петков говори за навършващите се 90 години от основаването на НХА. „Да се говори за 90-годишното съществуване на Академията, е наистина радостен повод. Радостта

идва от гордостта ни, че тя е възпитала такива големи майстори в областта на живописата, скулптурата и графиката като Никола Петров, Иван Лазаров, Владимир Димитров – Майстора, Илия Бешков, Илия Петров, Дечко Узунов. Сами разбирате – много са имената, които можем да посочим като образец в създаването на националната ни пластична култура“, казва той. По думите му повечето от тях са били учители и възпитатели на следващите поколения. Проф. Петков припомня и неоеценимата далновидност, която са проявили преди близо 100 години наши общественици като Константин Величков, който е основател на Художествената академия. „Преминала през различни етапи от тогава до сега, Академията е претърпяла редица цялостни организацион-

но-структурни промени, засягащи броя и вида на специалностите, сроковете на обучението, и може да бъде определена като ръководен фактор на художественото образование в страната“, казва ректорът. По думите му основна задача на Академията е да обучава и да възпитава бъдещи млади творци в областта на пластичните изкуства, способни да отразяват времето, в което живеем. Той допълва, че са малко институтите, които може да се похвалят с изучаването на толкова специалности – 16 на брой. „Затова важен момент в развитието на Академията днес е все по-засиленото интегриране на учебния процес с обществената ни социална практика. Такива са изискванията на времето“, подчертава творецът.

ПОВОДИ ЗА ГОРДОСТ НА РЕКТОРИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ ОТ ХХІ ВЕК

От списание ЛИК се свързахме с трима от ректорите, които са били начело на Националната художествена академия от началото на ХХІ Век – част от живата памет на творческата институция. Разговаряхме с Божидар Йонов, заемал ректорския пост в периода 2003 – 2007 година, със Светослав Кокалов, който е бил начело на НХА през 2008 – 2012 и 2012 – 2015 година, както и с Николай Драчев – ректор през 2015 – 2019 година. Задахоме им по един въпрос – „С какво искате да се запомни Вашето ректорство“. Тримата ректори се върнаха назад в спомените си и се опитаха да открият най-важното от онова, което са направили в рамките на своето управление.

Божидар Йонов

Божидар Йонов
Снимка: Тихомир Пенев, БТА

представя автори и групи художници от Академията или извън Академията.

Другото и по-важно нещо е, че по мое време организирахме конкурс за изграждане на останалата част на площта на Академията – там, където може тя да се разшири. Фактически чак сега започна това строителство, ремонт и възстановяване на една част от Академията, която по време на бомбардировките е била ликвидирана.

Това са двете основни неща, които би трябвало все пак да оставят някаква диря от мое-то ректорство в Академията.

Другото нещо беше, че по мое време се създаде и ателие „Сите дез Ар“ в Париж, което Академията ползва и до днес.

Според мен е много лесно да се запомни не само от колежите, а и от студентите, че когато аз съм бил ректор, беше, първо, изграждането на изложбения салон – галерия „Академия“. Той и до ден днешен всяка седмица събира и

Бих искал да се запомни следното от моето ректорство:

1. Усъвършенстване на организацията на управлението на цялостния живот на Академията, включително и свързаните с влизането на България в Европейския съюз през 2007 година: въвеждането на рейтинговата система през 2010 година, проектното финансиране с европейски средства, актуализиране на огромен брой нормативни документи.

2. Създаването на много нови магистърски програми, категорени и общоакадемични.

3. Системата за финансиране на академични научни и художественотворчески проекти, включително и с международно участие: проект „Трансформ“, Дигитален фестивал (DA Fest),

Светослав Кокалов
Снимка: Минко Чернев, БТА

Биенале на рисунката... И акти-визирането на издателската дейност, създаването на списание „Изкуство и критика“.

4. Създаването на атрактивен и функционален уебсайт.

Николай Драчев

Николай Драчев
Снимка: Минко Чернев, БТА

Трудно е аз да си направя оценката за моето ректорство, по-скоро могат моите колежи, с които през тези че-

тири години заедно работихме и направихме доста съществени за Академията и най-вече за студентите неща – направихме така, че те да бъдат доволни от своето следване, да бъдат съхранени та-

лантите им и развити във времето по най-добрия начин.

Построихме една нова сграда на Академията, влязохме в договорености с много държави със сродни академии, докъдето пътувахме и обменяхме знания и умения, което беше много полезно за студентите.

По това време беше открит и Филиалът на НХА в Бургас.

Удоволствие е, че и до този момент, когато с колежи и студенти се срещнем, споделяме, говорим за всичко това, което имахме като предизвикателства насреща, изпълнявахме го по възможно най-добрия, най-точния и най-желания от всеки начин.

АРХ. СТЕФАН ДОБРЕВ, АВТОР НА ПРОЕКТА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЯ НА НХА: В МОЯ ПРОЕКТ ХАРМОНИЧНО СЕ СЪЧЕТАВАТ СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ И НОВИТЕ СГРАДИ НА АКАДЕМИЯТА

„Моят проект се отличаваше именно с хармоничното съчетаване на сгради, съществуващи и нови – този ансамбъл, защото запазваме съществуващите сгради и построяваме нови, които са нужни за студентите и преподавателите“, казва в интервю за списание ЛИК архитект Стефан Добрев, автор на спечелилия проект за реконструкция на Националната художествена академия.

Той е победител в архитектурния конкурс, проведен през 2005 година, за проектиране на новия учебен корпус на Академията. Сред 26 предложения неговото се нарежда на първо място, залагайки на модерна визия, която се вписва в историческия център на София.

През юни 2025 година стартира Етап II от проекта за разширение и реконструкция на северната сграда на НХА. Той трябва да бъде с продължителност на реализация в рамките на 900 дни.

Стефан Добрев завършва своето образование през 1987 година и специализира градоустройство във Франция. След конкурс е приет във Френския орден на архитектите. През 1991 година в Париж основава своя фирма – Stefan Dobrev – Architecte DPLG. През 2005-а нейно продължение се явява архитектурното студио „Стефан Добрев – архитектура и дизайн“.

Пред списание ЛИК арх. Добрев разказва за своя проект за реконструкция на НХА, спечелил вниманието на журито. Той коментира предизвикателствата, през които екипът му преминава, воден от идеята да запази максимална част от облика на учебното заведение и в същото време да изгради функционални и съвременни сгради, които да бъдат в полза на образователния процес и на студентите.

Стефан Добрев
Снимка: Никола Узунов, БТА

Архитект Добрев, с какво вашият проект се отличава и спечели конкурса за реконструкция на НХА?

– Това е дълъг и сложен въпрос, би трябвало на някой член от журито да го зададете. аз мога да кажа, че имаше представени 26 проекта. От моя гледна точка моят по много показатели се отличаваше от другите. Едини-

ят показател беше, че много хармонично се вмести в градоустройствения контекст – тоест, от една страна, запазва се съществуващата там червена сграда, като единствено моят проект запазваше и другата сграда. Положихме много усилия да запазим и крилото, което е към улица „Оборище“, въпреки че то е в много окаяно състояние и не можахме. Това крило

се състои от две части – от ателиета, които успяхме да запазим и да реконструираме. Проблемът с тях е, че са в много лошо конструктивно състояние и преди години бяха обявени за опасни за обитаване, тъй като при най-малкото земетресение ще паднат. Но не можахме да спасим една малка част от сграда, която е била бомбардирана и разрушена по време на Втората све-

Кадър от проекта на арх. Стефан Добрев за разширение и реконструкция на сградата на НХА. Изображение: НХА

товна война. Просто инженерите не намериха начин да я спасят, макар че и за това положихме усилия, но това е само една част от сградата.

Моят проект се отличаваше именно с хармоничното съчетаване на сгради, съществуващи и нови, този ансамбъл, защото запазваме съществуващите сгради и построяваме нови, които са нужни за студентите и преподавателите.

В програмата на конкурса беше заложено, че това трябва да е културен център – с неговото местоположение, с изложбени зали, с аула максима и т.н., за нуждите на

студентите. Това са част от нещата, с които се отличаваше проектът. Не мога да съм изчерпателен, сигурно има и много други неща, които биха могли да се добавят към този списък. Проектът се отличаваше със своята функционалност, със своята естетика, с много показатели.

Журито беше извънредно сериозно – директорът на Националния институт за недвижимо културно наследство, представители на Стара София, имаше представители на Министерството на образованието... Всички бяха категорични. Не е имало ника-

къв спор, че това е проектът, който отговаря на всички критерии, заложени от журито като изисквания за проекта.

Това беше и един период, когато в България се провеждаха много сериозни и честни конкурси. Малко с носталгия гледаме към този период. аз дълги години живях и работих във Франция, навремето не познавах никого в България. Но с голям ентузиазъм участвах в конкурса, защото съм роден в България и този квартал ми е родният квартал. Отраснал съм наблизо и съм учил в Английската гимназия.

И работих денонощно с месеци, за да представя най-доброто, което съм научил в своята професионална кариера.

Какви са спецификите при строителните и възстановителните дейности около сградата, паметник на културата?

– Паметник на културата е червената сграда, която ние не докосваме. Тя е светиня. Другите съществуващи сгради не са паметници на културата. Въпреки това ние сме единствените, които успяхме да запазим крилото откъм „Оборище“. Това не беше задължително условие в конкурса. аз го направих с много големи усилия.

Кадър от проекта на арх. Стефан Добрев за разширение и реконструкция на сградата на НХА. Изображение: НХА

Кадър от проекта на арх. Стефан Добрев за разширение и реконструкция на сградата на НХА. Изображение: НХА

Казвате, че в реконструкцията на НХА вписвате и старо, и ново, а всяка сграда е огледало на епохата. Какъв е разказът за времето, запечатан в стените на Академията?

– Точно така е. Затова положихме усилия за всичко, което е възможно, дори да не е задължително, да го съхраним. Както казах, ние сме единственият проект, който съхрани сградата към улица „Оборище“ – така нареченото Северно крило. Въпреки много окаяното му състояние ще го реконструираме и го запазваме.

Какви съвременни материали използвате за реконструкцията?

– Използваме всички съвременни материали и технологии. Тази сграда е с пруски свод. Построена е преди 100 години и затова беше в такова недобро състояние и не отговаряше на нормите за земетръс в България, които са доста сериозни.

Използваме съвременни и традиционни материали като железобетон и стоманобетонни конструкции, както и, естествено, всички съвременни инженерни технологии за отопление и вентилация, отговарящи на съвременните норми за техническа ефективност и намаляване на загубите на топлоенергия. Сега имаме много норми в това отношение и отговаряме на всички тях.

Как ще изглежда комплексът след реконструкцията и как ще допълва облика на сградата?

– Разбирам, че хората малко се обезпокоиха като започнат тази реконструкция, тъй като сградата откъм „Александър Невски“ – това парченце от сградата, което беше останало от бомбардировките, нямаше как да бъде съхранено. Инженерите положиха максимални усилия, но нямаше как, защото по-голямата част от тази сграда е била разрушена по време на бомбардировките през 1943 година.

Но имайки предвид, че действително това място е много важно – сърцето на столицата, навявам се, всички ще бъдат щастливи, като видят крайния резултат.

Естествено, по време на строителството, това си е строеж и той не е красив. Това породи някакви опасения от страна на обществото, което го разбираме. Но хората трябва да разберат, че мина всички етапи на одобрение на проекта при всички институции, всичко е гледано на комисии многократно, така че няма никакви основания за каквито и да било опасения.

Вашата работа е съпътствана от археологически проучвания на територията на Академията. Как това се отрази на работния процес и какви находки се появиха при разкопките?

– През последните 20 години няма по-разкопано място в София от археолозите – търсили са на всеки квадратен сантиметър.

Естествено, всичко това забави много и строителството, и проектирането, и всичко. Затова толкова много време мина, откакто конкурсът беше обявен и журиран. После всички инстанции страшно подробно огледаха всеки детайл хиляди пъти на всякакви комисии. Това отне много време.

Националната художествена академия В архива на Българската телеграфна агенция

В архива на Българската телеграфна агенция (БТА) се съхраняват новини от всеки ден от основаването ѝ на 16 февруари 1898 година. Като част от богатия ѝ фонд са и стотици публикации за висшето учебно заведение, известно днес като Националната художествена академия. В началото на основаването си през 1896 година Академията се е наричала просто Държавно рисуwalно училище. В периода 1909 – 1921 носи името Държавно художествено-индустриално училище, след което става Държавна художествена академия. През 1954 година се преименува на Висш институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. С това име остава до 1995 година. Оттогава до днес се нарича Национална художествена академия. Каквото и да е наименованието ѝ в различните исторически периоди, НХА е определяна като незаобиколим фактор в културния живот на страната. В първите публикации, акценти от които сме подбрали за хронологията на ЛИК, се разказва за редица изложби, в които участват възпитаници на учебното заведение и така популяризирано изкуството на родните творци не само в страната, а и по света.

1907

В историческите книги, разглеждащи миналото на учебното заведение, се посочва, че през 1907 година на изложението в Лондон на Държавното рисуwalно училище е присъдена почетна диплома за златен медал и първа награда. В архива на БТА от този период се пазят следните публикации: „Министърът на търговията и на земеделието Генадиев замине тая заран с Ориент-Експреса за Лондон, за да присъствува при отварянето на Балканската изложба“, пише в новина от 12 април.

На 23 април БТА цитира новина на „Ройтер“ от Лондон. „Облечен в своите церемониални дрехи и окръжен от градските съветници, лорд-майорът откри вчера Балканската изложба. Блестящо и многобройно общество образува шествие и посети всички сгради на изложбата, около които

се бяха събрали хиляди зрители. На обед се произнесоха речове за сръбския крал, за Негово царско височество българския княз и за черногорския княз. Лорд-майорът дигна чашата си за успеха на изложбата; отговори му сръбският пълномощен министър, българският дипломатически агент и г-н Пламенац. След това музиката изсвири националните химни на страните, които вземат участие в изложбата. Лорд Фицморис, държавен подсекретар при министерството на външните работи, пи за здравето на присъстващите балкански дипломати; отговори му представителите на трите държави. Сръбският крал е награден лорд-майора с орден „Св. Сава“ по случай откриването на изложбата“, се посочва в публикацията.

1910

В новина от Венеция от 13 април четем следното: „Италианското министерство на външните работи откупи в тукашната художествена изложба една голяма ваза, изложена в българския отдел от Софийското рисуwalно училище.“

1911

В историческите книги на учебното заведение се посочва, че през тази година то се представя успешно в международната изложба „Българка в Прага“. На нея са показани керамични изделия, създадени от учениците, и няколко женски носии, част от музейната сбирка на учебното заведение. В новина от 18 май от Прага се разказва следното: „Тази сутрин пристигна тук депутацията на българските жени, за да присъстват на откриване на изложбата на българската жена, което ще

стане в ружиден. Тази изложба, както се знае, е организирана от Централното дружество на чешките жени и със съдействието на Славянския клуб. Депутацията бе посрещната на гарата от г-р Вратислав Черни, делегат на градския съвет, от г-н Форман, секретар на Славянския клуб, г-н Хлавачек и други видни лица. Вечерта се даде увеселение в чест на българските жени.“

В публикация от 20 май четем за откриването на етнографическата изложба на българската жена в Прага. „Залата на изложбата е украсена с портрета на император Франц Йосиф и с портретите на българската царска двойка. Между многото видни лица, които присъстваха при откриването на изложбата, бяха представителите на град Прага, на Централния съвет на чешките жени като организатор на изложбата, представителите на Славянския клуб като покровител на изложбата и представителите на българските женски дружества“, посочва публикацията от деня. При откриването на изложбата присъства също г-р Костов, директор на Етнографския музей в София, като представител на българското правителство; българският полномощен министър във Виена г-н Саллабашев се е извинил пред организаторите на изложбата, защото не може да присъства; в числото на присъстващите са различни депутати, представители на Търговската камара и на различни корпорации.

Председателят на Славянския клуб г-н Черни произнася речта за откриването на изложбата – на чешки и на български език. Представителката на Централния съюз на чешките жени г-жа Пуркин поздравява българските гости. Кметът на Прага г-р Грош изтъква културните връзки между славянските народи, които все повече заякват и на които изложбата дължи своя произход, и благодарни на Комитета на изложбата за взетата от него инициатива.

„След речта на г-н Костов участващите в изложбата разгледаха последната, в която има изложени голям брой витрини с различни образци от народно българско облекло, шевици, различни украшения и накити, картини, представящи домашния бит на българските жени, и пр.“, пише още в новината от деня.

1912

Новина от 14 май от Белград разказва за тържественото откриване на Четвъртата южнославянска художествена изложба. Събитието е в присъствието на Н.В. крал Петър, престолонаследника Н.Кр.В. княз Александър, княз Павел, митрополит Сергей, всички сръбски министри, българският министър на народното просвещение г-н Бобчев, членове на дипломатическото тяло, между които са руският полномощен министър г-н Хартвиг, българският – г-н Тошев, гържавните сановници, южнославянските худож-

ници и многослоино стечение на отбрана публика.

Министърът на просвещението г-н Новакович изнася приветствена реч, изтъква големия напредък на южнославянските народи в изкуствата и моли краля да обяви изложбата за отворена.

В отговор на това кралят поздравява представителите на изложбата южнославянски народи, изтъква техния величествен полет и напредък в областта на изкуствата и обявява изложбата за открита.

Г-н Бобчев в една кратка и пълна със симпатии реч, обръщайки се към краля, му предава приветствията на българския народ.

След това кралят и принцовете разглеждат различните зали, интересувайки се живо от всеки отдел на изложбата. А в различните отдели са изложени повече от 1200 художествени предмета. В изложбата участват художници от всички южнославянски народи; в Белград по случай изложбата са пристигнали 1250 видни лица.

1917

Съобщение от 31 май разказва за мраморния фонтан от XVI столетие, който е в арабски стил и е запазен от нашия полномощен министър г-н Чапрашиков. Той се реставрира по негови разписки и е поставен в градската градина, като предстои скоро да бъде открит.

В края на май в басейна на

София, 26 май 1952 г. Из живота на младите художници от Художествената академия. Снимка: Георги Викентиев, БТА

фонтана е поставена съществената му част – една джамия с четири странични кубета, цялата от ажурен като дантела мрамор, представляваща извънредно тънка художествена работа. Интересно е, че цялата джамия, с изключение на покрива, е изваяна от един блок. От джамията, кубетата и стените на басейна ще изтичат 60 струи вода, образуващи красив букет.

По поръчка на г-н Чапрашиков в Берлин за фонтана са били изработени прочута фирма специални електрически лампи, които да горят във вода. Нощно време той ще се осветява от 500 свещи и ще грее последователно с червена, синя и лилава светлина. „След откриването нощното осветление на фонтана ще става два или три пъти в седмицата. Реставрацията му е била извършена от един от художниците от нашето Художествено-индустриално

училище – г-н Георгиев“, пише в новината от деня.

1925

На 1 декември в бюлетин на БТА е публикувано обявление. То гласи: „Художниците, които искат да вземат участие в изложбата в Прага, да изпратят работите си в Художествената академия. За софийските художници срокът е до събота, 5 декември, а за провинциалните – вторник, 8 декември.“

1926

„В предпоследната си сказка върху Парижката изложба на декоративното изкуство в неделя, 14 т.м., в 11 и 1/2 часа преди пладне в Художествената академия проф. Г. Каен ще говори за „Съвременните медали, златарски изделия и илюстрираната френска книга“, пише в съобщение от 12 февруари.

1937

На 31 юли БТА съобщава, че в 15 часа с подobaващ церемониал в присъствието на гържавния подсекретар г-н Химанс, главния комисар за изложението г-н Лабе, подкомисаря г-н Портие, сенатора г-н Жюстен Годар, представител на Министерството на външните работи пълномощния министър г-н Каре, професорите Миле, Боайе и Болио, посланиците Пико и Дар, многобройни представители на служби и организации, някои чужди главни комисари, представители на печата, българската колония, персонала на българската легация и други, се открива българският павилион на Изложението в Париж.

Малко по-късно през деня БТА публикува новина от агенция „Хавас“, която отразява откриването на павилиона. Тогава главният комисар на изложението г-н Лабе произнася реч, в която изтъква участието на България и подчертава добротото впечатление, което прави павилионът. „Това, което най-много бие на очи – казва той, – е, че се получава впечатление за една материална и духовна култура, която се разпространява бързо, като обема от ден на ден все по-голям брой жители, дори до най-затънтените села. Ние оставаме с впечатление, че виждаме една гържава, която се развива бързо, като строи навсякъде училища, строи шосета, създава гъста железопътна мрежа, създава пристанища по Черно море и по Дунава и

насърчава развитието на изкуствата – художественото и скулптурата.“

Като изказва благодарност на лицата, присъстващи на откриването на павилиона, българският комисар за изложението пълномощният министър г-н Батолов очертава целите, които си е поставило неговото отечество – „да създаде един синтез от онова, което неговите дейци в полето на изкуствата, неговите занаятчии, неговите селяни и неговата земя произвеждат“.

След това г-н Батолов отдава почит на Франция, като казва, че в България почвата винаги е била благоприятна за проникването и разпространението на френската култура.

На 12 ноември БТА представя новината на „Хавас“, която отразява пристигането на българския владетел цар Борис III и царица Йоанна в Париж, които пътуват със „Златната стрела“ и в 17:50 часа са на Северната гара.

На 13 ноември цар Борис и царица Йоанна официално посещават изложението в 10 часа сутринта. При входа на българския павилион, на който се развява българското национално знаме, Техни Величества са посрещнати от първия легационен секретар Иван Стаменов, който ги развежда из павилиона, изпълнен с благоуханието на розовата вода, която тече изобилно. Владетелите се спират дълго на долния етаж, където се възхищават на забележителните фрески на г-н Узунов и

посещават българския селски дом. След това се насочват към първия етаж, където са почетният салон и залата на народните изкуства, която събира чудесни везма, копринени, гърнчарски и фаянсови изделия, и залата на индустрията, където са изложени произведенията на разни клонове на българската дейност – килими, тютюни, плодове и розово масло.

На 15 ноември четем отново новина от „Хавас“, публикувана в бюлетина на БТА. Тя разказва за председателя на Френската република и г-жа Лебрюн, които гостуват на българските владетели в българския павилион на изложението. „Обядът бе сервиран на отделни маси в почетната зала на павилиона, красиво декорирана с фрески от художника Узунов и в която се носеше нежният аромат на розите, символ на българското производство, а при входа на павилиона струеше розова вода“, пише в новината от деня.

София, 8 май 1952 г. Завършиващите Художествената академия млади художници Владимир Гоев и Семо Колев на работа при завършването на дипломна работа – картината „Антон Иванов на разпит“.
Снимка: Георги Викентиев, БТА

В новина от Белград от 19 декември се посочва, че министър-председателят и г-жа Стоядинович, министърът на външните работи, министърът на търговията и индустрията и други политически фигури посещават изложбата на българските художници в павилиона на изкуствата. Те са посрещнати от българския пълномощен министър в Белград г-н Попов, българските художници и други видни лица. „Министър-председателят и г-жа Стоядинович, както и други членове на правителството, разгледаха с жив интерес изложбата и откупила няколко произведения“, пише в публикацията от деня.

На 26 декември в художественния салон „Цвета Зузорич“ в Белград е открита изложба на български карикатуристи. На откриването присъстват

много видни лица от всички кръгове на обществото, между които българският пълномощен министър Иван Попов. „Изложбата предизвика голям интерес. Тя бе открита с реч от югославския карикатурист Крижанич, който с топли думи приветства българските карикатуристи. От името на българските художници отговори именитият български карикатурист Александър Божинов“, пише в новината от събитието.

1938

„Нейно царско височество княгиня Евдокия посети вчера художествената изложба на г-н Владимир Димитров – Майстора в салоните на Художествената академия, където откупи една картина“, посочва публикацията от 19 април.

На 15 май е съобщено, че в Прага е починал известният голям български художник и професор Иван В. Мърквичка. Публикацията от деня припомня, че той е роден на 24 април 1856 година във Видим, Чехия. По народност е чех, по вероизповедание – католик, по поданство – българин. Образованието си добива в реалната гимназия в Прага и в Академията за изящни изкуства в Прага и в Мюнхен. За няколко години е учителствал в Прага, а от 1 септември 1881 година става учител в Първата пловдивска реална гимназия,

където учителства до 1889 година. На 1 септември 1889 година Мърквичка става учител в Първа софийска мъжка гимназия, където учителства до 1896 година, откогато е директор на Рисувалното училище в София до 1909 година. След това проф. Мърквичка е редовен преподавател в Художествената академия до 1914 година.

Проф. Мърквичка е създател заедно с покойния професор Антон Митов на битовата живопис у нас, като оставя голям брой ценни картини. Той е награждаван от княз Александър, от цар Фердинанд и от Негово величество цар Борис. Награждаван е от руския император Николай II, от сръбския крал Петър и от председателя на Френската република. От българските оргени той е носител на сребърния медал за изкуство, орден за гражданска заслуга III степен, офицерски кръст за гражданска заслуга IV степен и командир на българския орден за гражданска заслуга. За изкуство проф. Мърквичка е награждаван със златни медали. Той е член на редица международни комитети и академии за изящни изкуство.

На 18 май е публикувано съобщение, че по случай смъртта на един от основателите на Художествената академия и един от родоначалниците на българската битова живопис проф. Иван Мърквичка в събота в Художествената академия се урежда възпоминателно събрание, на което

ще говорят директорът на Академията проф. Лазаров и проф. Николай Райнов.

На 12 ноември в София пристига г-н Юисман, главен директор на изящните изкуства във Франция. В първата си среща с журналистите той изразява най-напред възторга си от Негово величество царя, когото е имал случая да развежда на Международното изложение в Париж. Г-н Юисман подчертава, че е останал възхитен от познанията на Н.В. царя в областта на изкуствата.

г-н Юисман е в България с цел да опознае културния живот на страната. Френският пълномощен министър г-н Ристелюбер дава в легацията обяд в чест на главния директор на изящните изкуства и на г-жа Кисман. Присъстват проф. Лазаров – директор на Художествената академия, проф. Богдан Филов – председател на Академията на науките, проф. Брашованов – директор на Музикалната академия, г-н Вл. Василев – директор на Народния театър, г-н Г. Серафимов – директор на печата, г-н Велков – директор на Народния музей, г-н Ст. Костов – директор на Етнографския музей, г-н Дечко Узунов – професор в Художествената академия, и други видни лица.

1940

„Утре, четвъртък, в Атина се открива българска худо-

жествена изложба със съдействието на българското и гръцкото министерство на народното просвещение. По този случай тази сутрин заминаха за Атина с автомобил през Кулата председателят на Българо-гръцкото дружество г-н Савов, директорът на Художествената академия проф. Захариев, проф. Лазаров, проф. Узунов, Ал. Божинов, Таня Начева, Багряна и др., пише в новина от 5 юни.

В новина от Атина от 6 юни се посочва, че местните вестници поздравяват българската делегация, дошла по случай изложбата на българска живопис в Дома на изкуствата и на писателите. Един от вестниците припомня сърдечния прием, оказан преди четири години на гръцките художници в София, и отбелязва, че днес „ни се предоставя случаят да познаем и да оценим българското изкуство, което следва западните насоки на изкуството, без да им подражава, като запазва по този начин националния си характер“. Друг вестник – „Катимерини“, поздравява българските гости и пише, че опознаването на българското изкуство от гръцката публика ще допринесе без съмнение за взаимното разбиране.

На 7 юни всички вестници в Атина обнародват подробности и снимки от откриването на изложбата. На събитието в речта си г-н Костис Бастиас, главен директор на отдела за литература и изкуство, обръщайки се към Негово величество краля,

София, 7 май 1952 г. Из живота на младите художници от Художествената академия в София. Младите художници Лиляна Дичева и Калина Тасева довършват своите дипломни работи. Снимка: Георги Викентиев, БТА

заявява: „Изложбата, която откриваме, е тържествена манифестация на културните и добросъседските отношения, които поддържаме и желаем да поддържаме с приятелския български народ. Тя е също една проява на зачитането от вековна Гърция на вечните духовни ценности. Бурното настояще на Европа не затъмнява ни най-малко погледа ни и не ни пречи да мислим за духовния живот и да му служим.“

Крал Георги II открива изложбата. Той и други политически фигури и видни представители на атинското общество проявяват голям интерес към 66-те картини, десетте скулптури – главно от гърво, и 15-те произведения на графическото изкуство. „Крал Георги II обходи салоните, като искаше обяснения и проявяваше най-голям интерес към произведенията на българските художници“, пише в нови-

ната от гения. В нея се допълва, че утринните вестници в града се занимават нагълго с изложбата, като изтъкват между другото картината на Н.Ц.В. княгиня Евдокия и хвалят организаторския дух на директора на Художествената академия проф. Захариев.

На 14 юни БТА цитира отново Атинската телеграфна агенция, която разказва за изпращането на българските гости и за публикации по темата в местния печат. Вестник „Елефтерон Вима“ подчертава жеста на г-н Захариев, който подарява сумата, получена от продажба на неговата картина, на един местен художник. Управата на Гръцката художествена академия благодари сърдечно на г-н Захариев.

1941

На 21 март в Будапеща от името на министъра на изпо-

веданията г-н Хоман началникът на отдел при Министерството на изповеданията г-н Хаас дава вечеря в чест на директора на Българската художествена академия г-н Захариев и на групата български художници и скулптори, пребиваващи в града. На вечерята присъстват българският пълномощен министър в Будапеща г-н Тошев с членове на легацията, чиновници от министерствата на изповеданията и на външните работи, както и представители на унгарските изкуства.

1942

На 27 май Негово величество царят приема в 12 часа директора на Художествената академия проф. Захариев, който му поднася от страна на Академията приветствен адрес заедно със статуйката на патрона на Художествената академия – свети Пимен Софийски.

Новина от 21 юни от Венеция разказва за Двдесет и третата двегодишна международна изложба на изкуството, която е открита в присъствието на краля-император Виктор Емануил III и на министъра на народното възпитание г-н Ботай. Държавният министър граф Волпи подчертава в речта си, че изложбата е забележителна проява на отношение на качеството и на количеството на изложените произведения,

въпреки трудностите, създадени от войната. Италия излага повече от 2500 произведения на изкуството.

На откриването присъстват дипломатическите представители на всички гържави, участващи в изложбата – Германия, България, Хърватско, Дания, Испания, Унгария, Румъния, Словакия, Швеция и Швейцария. Поради войната и големите разстояния Финландия и Япония не са могли да изпратят художествени произведения на венецианската изложба.

1943

В новина от 23 март от Будапеща се съобщава, че унгарският министър на изповеданията г-н Синной Мерс подчертава веднага наздравича, произнесена на вечеря в чест на българските гости, дошли за българската художествена изложба, че българската и унгарската нация са свързани с кръвни връзки, няколко вековни исторически връзки и искрена и дълбока симпатия. „Сърдечното приятелство – продължава министърът, – с което ние посрещаме всички български гържавници, учени и артисти, идва от дълбочината на сърцата ни.“ Министърът отбелязва със задоволство, че българската изложба отразява душата на нацията, която със своите мисли и със своите чувства показва духовно сродство с Унгария.

Сутринта на 15 май в големия салон на Академията на науките се провежда академическо тържествено събрание по случай годишния празник на Държавната художествена академия.

На тържеството присъства министърът на народното просвещение проф. Йоцов, господарата Буреш и Балан – от свитата на Негово величество царя, кметът инж. Иванов, ректорът на университета проф. Кацаров, главният секретар на министерството на народното просвещение г-н Ганчев, професорското тяло и студенти на Художествената академия, художници, ценители на изкуството и др.

След изпълнението на националния химн от академическия хор на Държавната музикална академия директорът на Художествената академия проф. Васил Захариев говори за „Държавната художествена академия и нейното значение за развоя на българското изобразително изкуство“, а проф. Николай Райнов гържи сказка, придружена със светливи образи, на тема „Езикът на българската орнаментика“.

На 30 май в салона на Държавната художествена галерия е открита изложба с рисунки на ученици от първо отделение до най-горните класове на гимназията. В тази изложба, която е първа по рода си в България, участват с творби ученици от цялата страна. Нейно царско висо-

чество княгиня Мария-Луиза взема участие в изложбата с три рисунки.

На тържеството, което е открито с реч от министъра на народното просвещение проф. Йоцов, присъстват още легационният секретар г-н Балан – от свитата на Негово величество царя, директорът на Художествената академия проф. Захариев, висши чиновници при Министерството на народното просвещение, ученици и много граждани.

Новина от 5 юли от немския град Пасау разказва за тържественото откриване на изложба на български художници в присъствието на председателя на германо-българското дружество. По този случай кметът на града г-н Мосбауер и българският генерален консул в Мюнхен г-н Флогер произнасят речи.

„Директорът на Българската художествена академия проф. Васил Захариев гържа снощи втората си сказка, посветена на българското изкуство след Освобождението. Салонът на народния университет бе препълнен и присъстващите акламираха сказчика. Снощи ректорът на Хърватската художествена академия проф. Бешич даде вечеря в чест на българския гост“, пише в новина от 16 септември от Загреб.

1944

На 23 ноември министърът без портфейл Никола Петков разговаря с представител на БТА. Накрая, засягайки въпроса за изкуството в България и каква трябва да бъде ролята на хората на изкуството днес, министърът казва: „Смятам, че днес хората на изкуството, особено художниците, ще променят начина на творчеството си. Онова, което в миналото се наричаше чисто изкуство, днес, когато цял народ се издига с жива мощ и твори Нова България, и художниците трябва да имат своя дял и да дадат нови творения. Сантименталните настрояния ще отстъпят на социалните тенденции. А що се отнася до грижите, които трябва да се положат за художниците специално, държавата сама ще се потруди да облекчи положението им, тъй като може би те ще преживеят една криза, която ще бъде временно. Днес трябва работа, и то работа, която ще засегне всички и всички ще дадат своите усилия за изграждането на нашата отечественофронтовска силна България.“

На 26 ноември в салоните на Държавната художествена академия под покровителството на министъра на войната се открива първата военна художествена изложба „Фронт и тил“ на военните художници при Дирекци-

ята културна дейност сред войската.

Министърът на войната генерал-лейтенант Дамян Велчев открива изложбата със следните думи: „Във време на война, особено война като днешната, народите мобилизират всичките си материални и духовни сили, за да изтръгнат победата. Историята на всички войни ни учи, днешната гигантска война го доказва на всички, че победа се изтръгва, че война се води не само с оръжията на бойците. Воюва политикът от трибуната, воюва работникът от фабриката и работилницата, воюва земеделецът от нивата, воюват писателят и журналистът с върха на перото, воюва артистът от сцената, воюва художникът с четката. Днес ние водим народна война. Българският народ добре съзнава, че от изхода на тази война зависи бъдещето на страната, бъдещето на България. Ето защо всеки ден чуваме не вече за тил, а за вътрешен фронт, за производствен фронт, за фронт на изкуството и на печата.“

На този фронт, на фронта на изкуството и на печата разгъва своите сили Дирекцията за културна дейност сред войската. На този фронт днес нам се предлага едно постижение – художествена изложба „Фронт и тил“. Нека добре оценим усилията на тези хора, които воюват за своя народ и за бъдещето на страната с четка и палитра.“

„Длъжността лектор по художествена анатомия в Държавната художествена академия е вакантна. Желаетелите да я заемат да се отнесат за по-подробни сведения до Дирекцията на академията“, се съобщава на 12 декември. Тогава е обявено и че Министерството на народното просвещение отпуска с конкурс две стипендии за живопис или скулптура за студентите, следващи в Художествената академия. Документите за състезанието за тези стипендии се подават в Министерството на народното просвещение – в отдела за културните институти, най-късно до 12 януари 1945 година. Размерът на тази стипендия е 2000 лева месечно.

Освен за тези две стипендии Художествената академия обявява конкурс за отпускане на още три стипендии за студенти, следващи в специалните курсове на отдела за изящни изкуства. Стипендиите се дават от фонда „Даровити деца, юноши и младежи“ при Министерството на народното просвещение.

1945

На 5 февруари е съобщено, че понеже Държавната художествена академия е приела тази година около 100 души нови студенти, вместо 20-30 души както досега, Академическият съвет е направил постъпки пред Министерството на народното просвещение да се увеличи препо-

давателският състав, както и да се назначат при всяка катедра асистенти.

В новина от 2 април се посочва, че в неделя следобед в един от салоните на Трета прогимназия „Граф Игнатиев“ е открита изложба от скулптурните творби на скулптора Кръстю Попов. При откриването говорят писателят Н. Фурнаджиев и директорът на Художествената академия проф. Иван Лазаров. Изложени са повече от 30 скулптурни групи и релефи със сюжети от живота на трудещите се, както и сюжети от партизанските борби.

„Управлението на Държавната художествена академия съобщава на всички студенти, че ще се определи извънредна изпитна сесия за тези, които засега са в родовете на войската. Времето за изпитната сесия ще бъде определено в съгласие с Шаба на ротата“, пише в новина от края на април.

В друга новина от края на април се посочва, че за представител на Държавната художествена академия във Висшия учебен съвет при Министерството на народното просвещение е назначен проф. Иван Лазаров – директор на Академията.

На 10 ноември е съобщено, че с указ, по доклад на министъра на народното просвещение, са назначени следните избрани чрез конкурс художници и скулптори за редовни преподаватели в Държавната художествена академия: по рисуване в отгала за приложни изкуства – Илия Бешков, по скулптура в отгала за изящни изкуства – Иван Фунев, по моделиране в отгала за приложни изкуства – Любомир Далчев, по обща декорация в отгала за приложни изкуства – Иван Ненов.

На 21 декември в салоните на Държавната художествена академия е открита Деветнадесетата обща художествена изложба. В нея участва и синдикатът на румънските художници от Букурещ с 86 художествени творби. На откриването присъстват официални лица от България и Румъния, сред присъстващите е и директорът на Художествената академия проф. Дечко Узунов, видни наши художници, писатели, артисти и множество почетатели на изобразителните изкуства. Министърът на информацията и на изкуствата Димо Казасов открива изложбата е подходящо слово, в което изтъква грижите, които държавата и обществото трябва да положат, за да може нашите изобразителни изкуства да достигнат висо-

тата, на която те са поставени във всички културни народи. С особено задоволство той подчертава участието на румънските художници, чиито творби са много близки до нишата действителност с допирни творчески възможности и възприятия на бита, природата и характера на двата съседни народа.

Министърът подчертава, че въпреки изключително трудните условия за творчески подем в изобразителните изкуства нашите художници са направила условия, равни на подвиг, за да поднесат на българското общество най-хубавото, което вълнува и радва душата въвн от всекидневните грижи и нужди.

1946

На 5 април е съобщено, че Камарата народната култура урежда първата по рода си у нас изложба на живите

пионери – художници, които слагат основите на нашето изобразително изкуство в първите десетилетия след Освобождението. Изложбата ще покаже творческия път на едно поколение творци, който е до голяма степен и път на нашето образно изкуство в последните десетилетия, път на търсения, на стремеж за установяване на едно наше, българско виждане на света. При липса на национална картинна галерия, която от много години е закрыта за публиката, изложбата ще постави, макар и временно, в непосредствен творчески контакт младите художници с по-старите поколения творци. Изложбата няма да има строго ретроспективен характер, тъй като изложителите ще покажат и по-нова продукция.

Планирано е тя да бъде открита на 14 април в Художествената академия от председателя на Камарата на

народната култура Александър Г. Обретенов.

Сред участващите със свои творби са проф. Ст. Иванов, Владимир Димитров – Майстора, Петър Морозов и др.

На 26 юни Съюзът на художниците в България организира трудов ден с участието на членовете на съюза и студентите от Художествената академия за разчистване на развалините на Градското казино, където общината ще построи временна общинска галерия за общи и частни изложби.

Още в 7 часа сутринта около 200 художници, млади и стари, жени и мъже, се залавят за работа с голям трудов ентузиазъм.

Работи се с младежки жар и енергия. Дейно участие в работата вземат и членовете на управителния съвет на Съюза на художниците в България начело със своя председател Иван Пенков, директора на Художествената академия проф. Дечко Узунов, Илия Бешков, и др. Работата ще продължи, докато бъдат разчистени развалините на сградата на казиното, върху основите на което ще бъде изградена художествената галерия.

Общинската художествена галерия ще се състои от една централна зала, дълга 41 метра е широка 16.50 м, и три по-малки странични зали.

Тук през есента ще бъде ус-

троена Двдесетата обща юбилейна изложба на Съюза на художниците в България, която съвпада с 50-годишнината на Художествената академия.

1947

В новина от 3 май от Прага се посочва, че министърът на вътрешната търговия Франтишек Крайчир приема българския културен аташе Крум Кюлявков и разисква с него въпроса за установяването на магазин за български художествени произведения в Прага. В София ще бъде открита също чехословашка книжарница.

Публикация от пролетта разказва за планираното на 11 май честване на 50-годишнината на Държавната художествена академия. То ще бъде организирано от нарочен юбилейен комитет, който между другото ще издаде и сборник със статии, спомени и дръзи, свързани с живота на Академията. В него са поканени да вземат участие всички бивши професори и възпитаници на Академията.

1948

В новина от 5 май се посочва, че с цел да се подпомогне научноизследователската работа на Народно-археологическия музей, ЦК на СВМ ще сформира през настоящия сезон три отряда от по 100 младежки бригади. От-

рядите ще работят по разкопаването на старините при Созопол, Плиска и Преслав и ще бъдат попълнени с младежи от близките населени места и от студенти от първи и втори курс на Художествената академия.

На 8 май е оповестено, че Комитетът за наука, изкуство и култура е издал наредба, с която се уреждат всички въпроси във връзка с произвеждането на кандидатстудентските изпити във висшите учебни заведения за учебната 1948 – 1949 година. В нея има и раздел, посветен на специалностите при Художествената академия, Музикалната академия, Държавното висше училище за физическа култура и Държавното висше театрално училище. При тях конкурсната програма (предметите и изпитите) се обявяват от самите висши учебни заведения след одобрението им от комитета.

Състезателният изпит важи само за тази учебна година, за която е положен, както за българските висши учебни заведения, така и за кандидатите да следват в чужбина.

На 18 май ректоратът на Художествената академия съобщава, че заявления за допускане до състезателния прием изпит за постъпване в Академията се приемат от 14 до 19 юни включително. Към

заявлението трябва да бъдат приложени зрелостно свидетелство и статистически формуляр, заверен от местния народен съвет. Кандидатите, които завършват тази година, представят зрелостно свидетелство най-късно до 15 юли. Висшисти или студенти от друго учебно заведение могат да кандидатстват само с разрешение на Комитета за наука, изкуство и култура. Кандидати може да бъдат още и завършилите средно специално образование.

„Министерският съвет е одобрил представения от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура другаря министър Вълко Червенков законопроект за висшето образование. Законопроектът е внесен във ВНС за разглеждане, одобрение, и гласуване“, пише в новина от 28 август.

В чл. 27 от законопроекта се посочва, че в Художествената и Музикалната академия и Висшето театрално училище може да бъдат назначени с договор за професори и доценти лица, проявили се като особено добри специалисти. Това разпореждане не важи за преподавателите по музикални науки, история на изкуството и културата и научна философия.

А чл. 20 гласи, че редовен доцент, след като прослужи поне три години, може да бъде повишен въз основа на научните си трудове и пре-

София, 22 май 1952 г. Тържествено събрание в Художествената академия по случай преименуването на Академията на името на Николай Павлович. Пред деловия президиум на тържественото събрание в Художествената академия доклад изнася академик Крум Кюлявков. Снимка: Рачо Стоянов, БТА

подавателска вещина, а в Художествената и Музикалната академии и във Висшето театрално училище – въз основа на артистична и педагогическа дейност – в извънреден професор, по решение на Факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет.

Извънреден професор при катедра, заета от титуляр редовен професор, след като получи учената степен „доктор“ на науките, може въз основа на научните си трудове и преподавателска вещина, а в Художествената и Музикалната академия и във Висшето театрално училище, след като прослужи поне десет години – въз основа на артистична и педагогическа дейност да бъде повишен в редовен професор без катедра по решение на Факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет.

В Художествената и Музикалната академия и във Висшето театрално училище изискването на научни трудове във връзка с повишение на преподаватели важи само за музикални науки и теоретичните общообразователни науки.

В глава „Студенти“ се съдържа чл. 39, според който за студенти във висшите учебни заведения се приемат лица от двата пола, синове и дъщери на трудещи се със завършено средно образование. Приеманото на студентите се извършва чрез състезателен изпит. Не се приемат за студенти лица с фашистки и други противонародни прояви.

Уточнява се, че в изпълнителските отдели на Художествената и Музикалната академия и на Висшето театрално училище може да бъдат приемани и лица без завършено средно образование като извънредни студенти, ако са проявили изключителни дарования. На тях се дава специална диплома.

„Академическият съвет при Художествената академия е произвел избор за ректор и за заместник-ректор на Академията.

За ректор на Художествената академия за срок от три години е преизбран проф. Дечко Узунов, а за заместник-ректор – проф. Илия Петров.

Изборът е одобрен от Комитета за наука, изкуство и култура“, пише в публикация от 22 ноември.

1949

На 1 юни съветският художник Теодор Решетников и художникът от Народния театър В. А. Лужецки посещават Художествената академия. Придружени от ректора на Академията проф. Дечко Узунов и преподаватели, видните съветски гости разглеждат последователно ателиетата по анатомия, мозайка, сценография, пейзаж, резба, каменоделие, стенопис, керамика, битови композиции, портретна и монументална скулптура и графичния отдел. Гостите разглеждат също така и библиотеката на Академията,

където се съхраняват старинни предмети на изкуството – народно творчество и творби на бивши студенти от Академията, както и 2000 тома книги върху изобразителните изкуства.

В средата на септември в галерията на Художествената академия е открита изложба от творби на наши художници, които са пребивавали през 1948 година в Румъния. В изложбата участват Деню Чолаков, Здравко Александров, Елиезер Алших, Владимир Каварджиков, Стою Тодоров и Васил Бараков.

Съюзът на художниците урежда и публично обсъждане на изложбата. Планирано е доклад върху творбите да изнесе художественият критик Любен Белмустаков.

„След 9 септември 1944 година народната власт на ОФ положи големи грижи за демократизиране на висшето образование в нашата страна, в резултат на което броят на студентите от 12 000 за учебната 1943/1944 година бе увеличен на 42 418 за учебната 1948/1949 г.“, осведомява новина от 6 декември. В нея се допълва и че при Художествената академия са открита два нови отдела за подготовка на учители по художествено възпитание и за графически изкуства.

София, 15 юли 1952 г. Първи курс на Художествената академия в София по време на практически занятия на площад „Александър Невски“. Снимка: Георги Викентиев, БТА

1950

На 4 юли ректоратът на Художествената академия съобщава, че през август ще бъде открит курс за подготовка на кандидат-студенти, желаещи да следват в Академията.

Курсът ще бъде ръководен от преподаватели при Академията и ще даде нужната подготовка за явяване на състезателен прием изпит.

Желаещите да посещават курса да се отнасят за подробности в канцеларията на Академията.

Ректорът на Академията съобщава, че се забраняват всички частни курсове за подготовка на кандидат-студенти за постъпване в Художествената академия.

Публикация съобщава за пла-

нирана на 5 септември вечер на Съюза на художниците в България и филмовите дейци, която ще се проведе в Клуба на културните дейци.

Крум Кюлявков – ректор на Художествената академия, ще изнесе доклад на тема „Вълко Червенков и изобразителното изкуство“. Ще бъдат прожектирани филмите „Документален филм за Вълко Червенков“ и „Пет години народна власт“.

На 21 септември заместник-министърът на висшето образование в СССР В. И. Светлов присъства на тържественото откриване на новата учебна година в Художествената академия. Скъпият гост е посрещнат от студентите с бурни овации.

Ректорът на Академията другарят Крум Кюлявков произнася слово, в което подчертава огромното значе-

ние на постановлението на ЦК на БКП за състоянието и най-близките задачи на Художествената академия, и обещава от името на преподавателите и студентите, че постановлението ще бъде проведено докрай, че женовщината завинаги ще бъде изкоренена и че Академията ще стане разсадник за истинска народни художници.

През декември в студиото на Клуба на културните дейци се провежда творческа среща между членовете на Президиума на Съюза на художниците в България, представители на Държавната художествена академия и гостуващия в страната чехословашки художник Вацлав Новак. В изпълнение плана за приложение на културната спогодба между България и Чехословашката република той гостува два месеца у нас. По време на срещата Новак говори и за впечатленията си от развитието на съвременното наше изобразително изкуство, като изтъква, че наред с всички културни дейци и българските художници отразяват всеотдаен подем в нашата народна република.

1951

В началото на юли БТА цитира публикация на сръбския вестник „Книжевне новини“ от броя му от 19 юни, в който е поместена статия от Георги Абаджиев под заглавие „Днеш-

ното българско изкуство“. Акцент в нея е и състоянието на Българската художествена академия, отразено в публикувано през март постановление на ЦК на БКП.

Като най-голяма слабост в това постановление се посочва фактът, че не са били проучвани, разяснявани и разисквани постановленията на ЦК на БКП за състоянието и задачите на съветското изкуство, както и разискванията по въпроса за натурализма, формализма и космополитизма в изкуството“. Обвиняват се и се осъждат професори от Академията като „поклонници на формалистичното изкуство на Запада“ и като „хора, които не зачитат и подценяват руското класическо и съветско изкуство“ – и то само затова, защото твърдят, „че областта на изкуството има своя автономия, че творческия процес е дълбоко интимен и индивидуален“ – това, което твърди и самият Ленин. Резултатът от тази кампания е този, че в Художествената академия е въведен семинар за изучаване постановление на ЦК на БКП, след като са изхвърлени някои досегашни предмети. Като характерен факт за отричането на реалистичните традиции на българското изобразително изкуство и задушаването на свободата на художественото творчество и критиката

Димитър Митрев, като прави подробен анализ, посочва известния случай с българския художник-комунист Александър Женгов.

На 20 септември е открита учебната година в Държавната художествена академия. Студентите са събрани в голямата картинна галерия на Академията. Ректорът проф. Кр. Кюлявков изнася доклад, в който подчертава, че през изтеклата година успехът на студентите се е повишил значително. Тази година в Академията са приети 71 нови студенти.

В началото на октомври в салона на Художествената галерия е устроено обсъждане на изложбата „Нов Китай“. Присъстват много хора на изкуството: художници, скулптори, графичи, керамисти, гравьори, студенти от Художествената академия и граждани. Заместник-ректорът на Художествената академия Л. Белмустаков изнася доклад за развитието на китайското изкуство, а Ефтим Томов от Съюза на художниците говори за развитието на китайската графика.

В изказванията на присъстващите е подчертана необходимостта от широко популяризиране на китайското изкуство, от изучаването на тая богата съкровищница от образци на изкуството, поставено в служба на многомилионния китайски народ.

На 23 декември в емисия на БТА е публикувана статия със заглавие „Държавната художествена академия в борба срещу буржоазните влияния в изобразителното изкуство“. „В изпълнение решенията на ЦК на БКП за състоянието и най-близките задачи на Държавната художествена академия в Академията основно бяха преустроени организационната структура, учебният план и програми върху принципите на съветската образователна система. Като главни дисциплини бяха включени: реалистичният етюд, композицията, основи на марксистко-ленинската естетика, история на руското и съветско изкуство. Преподаването за идеологическите дисциплини бе издигнато на нивото на тяхното преподаване в университета. В лекциите по практическите дисциплини се поставя задълбоченото използване на съветския опит – репродукции от картини и статуи на съветски майстори и др., като същевременно се изтъква пълното разложение на буржоазното изкуство. Преподаването на лекциите по отделните дисциплини се свързва със задачите на социалистическото строителство у нас“, пише в публикацията. В нея се допълва и че са изнесени доклади от гостуващи у нас съветски художници, които участват и в беседи със студентите.

„В резултат на изпълнение решенията на ЦК на БКП успехът на студентите в Академията бе значително по-

вишен. Дипломни работи на студенти, които завършиха през учебната 1950 – 1951 година получиха обществено утвърждение, като бяха премирани от КНИК и включени в изложбата на фестивала на младежта и студентите за мир в Берлин“, пише в новината от деня.

1952

На 28 март е оповестено, че в съответствие с решението на Световния съвет на мира тази година прогресивните хора от целия свят ще честват, под знака на борбата за мир и дружба между народите, 500-годишнината от рождението на великия италиански художник Леонардо да Винчи.

У нас тази забележителна годишнина ще бъде тържествено чествана из цялата страна през април – ще бъдат уредени тържествени събрания с доклади, беседи и литературни четения за живота и творчеството на великия художник, Съюзът на художниците ще организира в София голяма изложба и няколко витрини с репродукции на картините на Леонардо да Винчи, които по-късно ще бъдат пренесени и в някои от окръжните центрове на страната.

Тържественото честване в столицата ще се състои на 15 април в кинотеатър „Република“. За провеждане на честването по почин на Националния комитет за защита на мира е учреден комитет в състав, част от който са личности

като Владимир Димитров – Майстора, Илия Бешков, Иван Фунев, проф. Крум Кюлявков – ректор на

Художествената академия, и др.

На 29 юни в салона на Музикалния театър са чествани за дългогодишна творческа дейност народните художници проф. Цено Тодоров, проф. Андрей Николов и Владимир Димитров – Майстора, и заслужилият художник Стефан Иванов посмъртно.

На честването, уредено от Комитета за наука, изкуство и култура и Съюза на българските художници, присъстват видни културни и обществени дейци, художници, студенти и трудеци се от столицата.

Доклад за творческия път на честваните художници изнася проф. Борис Колев. Той подчертава, че бележитите народни художници са едни от най-ярките продължители на реалистичните традиции на Мърквичка, Антон Митов и Ярослав Вешин в нашето изобразително изкуство. В своето полувековно творчество те отразяват реалистично и с голямо художествено майсторство селския бит и нерадостния живот на хората от крайните квартали. Те издигат на голяма висота и портретния жанр в нашата живопис.

На юбиларите са поднесени приветствия от името на Комитета за наука, изкуство и култура, Съюза на художниците

и Художествената академия..

С. Изнатиевски, член на Изпълкома на градския народен съвет на депутатите на трудеците се, връчва на народните художници „Почетен знак на столицата“ I степен. Председателят на Градския народен съвет на депутатите на трудеците се във Враца Георги Константинов поднася подаръци на проф. Цено Тодоров и проф. Андрей Николов, родени във Враца; на тяхно име по случай юбилея са преименувани улиците, където са живели.

На 22 май се съобщава за научна сесия на БАН, посветена на Николай Павлович. „Художественото наследство на Николай Павлович се състои от около 200 завършени картини и 900 скици. Значението на Николай Павлович се определя не само от неговите художествени произведения. За своето време той изпъква и като виден общественик, публицист и писател. Той е първият радетел за откриване рисувално училище у нас“, пише в новината от деня.

В рамките на научната сесия проф. Крум Кюлявков, ректор на Художествената академия, изнася доклад на тема „Творец и гражданин“. Прочетени са и докладите на заслужилия деятел на изкуството акад. Николай Райнов – „Творчеството на Николай Павлович“, и на рег. доцент Мара Цончева – „Българско-

то изкуство през епохата на Възраждането и националосвободителните борби“.

„В годините на буржоазната и фашистка власт у нас богатото наследство на Николай Павлович беше забравено. Неговите бележити произведения на живописта и графика бяха захвърлени в праха на царските архиви – скрити от погледа на трудещите се. Днес творчеството на Николай Павлович получи високата оценка на народа, на партията и правителството. Негови картини и скици намериха достойно място в Националната художествена галерия, в различните изложби на нашето изобразително изкуство. От тях се учат нашите художници и студенти“, пише още в публикацията.

Новина от 23 юли разказва за изложба с дипломните работи на студентите в Худо-

София, 22 септември 1953 г. Изложба на Съветското изкуство в София. Художникът Владимир Димитров – Майстора разглежда изложбата с репродукции на картини на съветски художници. Снимка: Симеон Ненов, БТА

жествената академия „Николай Павлович“, завършили през тази година – 14 студенти от изящния, 5-ма – от приложния, и 15 от учителския отгел на Академията. Изложени са и годишни работи на студентите от по-долните курсове по живопис, скулптура и графика, както и работи на учениците от Художествената гимназия. „Работите на дипломниците говорят за майсторство, недостигнато досега от никой друг випуск на Академията“, пише в новината от деня.

1953

На 18 февруари в Клуба на културните дейци започва обсъждането на Общата художествена изложба – 1952 година, уредена от Комитета за наука, изкуство и култура и Съюза на художниците в България. На обсъждането присъстват представители на ЦК на БКП, на КНИК, на ЦК на ДСНМ, на културни инсти-

тути и учреждения, художници, студенти от Художествената академия „Николай Павлович“ и трудещи се.

Първият доклад на обсъждането – „Фигуралната композиция в живописта на Общата художествена изложба – 1952 година“ е изнесен от организационния секретар на Съюза на художниците Никола Мирчев. В доклада и в изказванията е подчертано, че композицията в живописта на Общата художествена изложба свидетелства за непрестанното развитие на българското изобразително изкуство по пътя на социалистическия реализъм.

Наред с успехите обаче „изложбата показва, че нашето изобразително изкуство все още сериозно изостава от темповете на развитието на страната. В творбите на редица художници все още се чувства липсата на достатъчно художествено майсторство, незадоволителното идейно-политическо ниво на кадрите, слабата връзка на художниците с действителността, механичното и умозрително разрешаване на темите. Жанровото еднообразие, липсата на богато и пълнокръвно превъплътяване на такива страни на нашия живот като борбата за мир, дружбата с великия Съветски съюз, разкриването на новия бит на трудещите се и пр. пречат на художниците да дадат пълно изражение на живота в неговите най-характерни и типични черти. В творбите на нашите худож-

ници все още липсва ярко обобщение на образа на новия човек, липсва конкретно изображение на конфликта между старото и новото“, пише още в новината от деня.

1954

На 30 декември във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ тържествено са раздадени награди на студентите, които участват в конкурса за творби, отразяващи борбата на нашия народ за мир. Конкурсът е обявен от Националния комитет за защита на мира и Комитета за мир при института.

Тържеството е открито от заслужилите художник професор Дечко Узунов, след което подпредседателят на Националния комитет за защита на мира Георги Пирински раздава наградите на студентите. Втора награда от 2500 лева получава живописната творба с мотото „Желан гост“ от Васил Вълчев; трета награда от 1500 лева получава скулптурната работа с мотото „На път за Родната“ от Ангел Жиров. Раздадени са и пет поощрения по 600 лева на Д. Атанасов и Ив. Гонгалов, на Гаврил Орешаков, на Хр. Христов и Ганчо Сотиров, на Д. Серезлиев и Г. Тошев.

1956

На 24 януари вечерта в залите на Държавната художествена галерия в Пловдив е открита изложба с творби от

млади художници – студенти от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ в София. При откриването на изложбата говори пловдивският художник Димитър Павлов. Той изтъква, че тази изложба ще насърчи много младите художници в по-нататъшното им творчество и обогатяване на тематиката, свързана с трудовия живот на нашия народ. От изложените 140 творби – графика, скулптура, акварел, живопис и други, изтъкват „Боянският манастир“ от Йоан Леви-ев, „Портрет на Грациела“ от Христо Явашев, „Двор“ и „Залез“ от Димитър Кирев, „Зиме в Слатина“ от Георги Божилов, „Овчари“ от Борис Дочев, „Глава на младеж“ от Виктор Тодоров и други.

На 3 май в изложбената зала на ул. „Раковски“ 125 е открита колективна изложба на художниците преподаватели в Художествената гимназия в София: Владимир Пешев, Георги Карев, Дочо Байрамов, Добри Добрев, Живка Енчева, Ваня Вескова, Марин Георгиев, Никола Аръшев, Параскева Попова, Рилчо Илиев, Стефан Паров и Тома Григоров.

При откриването на изложбата присъстват граждани, художници, студенти от Висшия институт за изобразителни изкуства „Н. Павлович“ и ученици от Художествената гимназия.

Изложбата е открита от главния секретар на Съюза на

художниците в България – заслужилите художник проф. Иван Фунев. Той поздравява участващите в изложбата художници за тяхното старание да подготвят кадри и същевременно да създават собствени произведения.

На 21 май Институтът за изобразително изкуство при Българската академия на науките и Съюзът на художниците в България уреждат тържествено честване на 100-годишнината от рождението на бележития художник реалист Иван Мърквичка. В салона на Българската академия на науките се събират общественици, академици, дейци на културата, научни работници, художници, студенти и граждани.

Събранието е открито от акад. Александър Божинов. За живота и творчеството на Иван Мърквичка говори Вера Динова – преподавател във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Тя изтъква, че Мърквичка познава и обича нашия народ, неговите нрави и обичаи и през целия си творчески живот работи за развитието на българското изобразително изкуство. Той е основоположник на битовата ни живопис и ревностен създател на нашата живопис след Освобождението. Неговата живопис звучи жизнеутвърждаващо, оптимистично. Мърквичка изучава живота на нашия народ и създава беле-

София, 2 април 1954 г. Студенти от първи специален курс по живопис в ателието на професор Панайот Панайотов по време на занятия в Държавната художествена академия „Николай Павлович“.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

жити творби, в които като художник реалист пресъздава типични черти и образи за времето, посочва публикацията от деня.

На 31 май за Германската демократична република заминават българските художници Панайот Панайотов, ректор на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“, и проф. Илия Петров. Те ще вземат участие в тържествата по случай откриването на художествената галерия „Семпер“ в Дрезден.

1957

„Студенти от 20 страни учат в наши висши учебни заведения“, гласи заглавието на новина от 9 май. В нея се посочва, че в нашите висши учебни заведения наред с хилядите студенти от различните краища на родината

учат и няколко стотици чуждестранни студенти, които овладяват на български език съвременната прогресивна наука.

„Почти във всички наши висши учебни заведения се учат студенти от народнодемократичните страни. Съветски студенти и аспиранти, синове и дъщери на великия китайски народ, корейски, албански, германски, унгарски, румънски, полски и чехословашки младежи и девойки днес учат в Софийския държавен университет, Висшия икономически институт „Карл Маркс“, висшите селскостопански институти в София и Пловдив, във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ и Българската държавна консерватория, в различните висши медицински и технически институти в страната“, пише още в публикацията.

1958

На 16 май за Китай заминава Драган Лозенски – заместник-ректор на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. По време на едномесечното си пребиваване в Китайската народна република той ще се запознае с работата на висшите учебни заведения по изобразителни изкуства.

В чест на Седмия конгрес на партията на 23 май във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ е открита изложба от творби на студенти, работени през годината в извънучебно време. Подредени са около 160 творби – живопис, графика и скулптура. С умение и художествен усет са нарисувани пейзажи от красиви кътове на родината, портрети, натюрморти и картини.

Традиция става всяка година студентите от Висшия институт за изобразителни изкуства да излагат свои творби. Така те обменят опит, виждат своите възможности, своите постижения и слабости, пише в новината от деня.

„Съгласно новия закон за висшето образование във висшите учебни заведения в страната се проведеха избори за ректори и заместник-ректори. За първи път у нас рек-

торите и заместник-ректорите не се назначават, а се избират с тайно гласуване от общото събрание на професорите и доцентите“, пише в публикацията от 30 май.

Така доцент Панайот Панайотов е избран за ректор на Висшия институт за изобразителни изкуства „Н. Павлович“.

„Повече между народа, по-близко до живота“ – този призив на партията към дейците на изкуството намира горещ отклик и сред българските художници, четем в съобщение от 30 юли. „Сега, когато народът се е запретнал да прибира хляба, когато по цялата страна кипи вдъхновен творчески труд за изпълнение величествената програма, начертана от Седмия партиен конгрес, много от тях напуснаха ателиетата и забиха триножниците си край вършачките и коопе-

София, 2 април 1954 г. Студенти от първи специален курс по живопис в ателието на професор Панайот Панайотов по време на занятия в Държавната художествена академия „Николай Павлович“.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

ративните блокове, в заводските цехове и по строителните площадки“, пише още в него. Например група скулптори и живописци, сключили контракти с Съюза на художниците в България, вече са заминали за Хасковски окръг. Там те ще подберат материали и ще направят скици за картини, които ще бъдат показани на юбилейната обща художествена изложба през 1959 година.

1959

На 13 ноември в Националната художествена галерия е организирана вечер на китайското изобразително изкуство, на която присъстват дейци на изкуството и членове на Посолството на Китайската народна република. Заместник-ректорът на Висшия институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“ Драган Лозенски говори за творчеството на бележития

китайски художник Сю Бей-хун, който доразвива в най-ново време китайските художествени традиции, явявайки се един от големите художници новатори на съвременен Китай. Докладчикът разказва свои впечатления за развитието и успехите на китайското изобразително изкуство.

1960

На 1 октомври културната общественост в столицата се прощава с един от пионерите и най-изтъкнати творци на нашето изобразително изкуство – видния борец за мир, народния художник Владимир Димитров – Майстора. С неговата смърт българският народ губи най-големия самобитен наш художник, оставил крупно наследство от забележителни творби, пропити с дълбок хуманизъм и жизнелюбие, възбуждащо чувство, възпяващ с искрена любов живота и възлението на обикновения човек от народа.

Раздялата с Майстора става в Националната художествена галерия – там, където са изложени много от неговите произведения. На тъмносин фон е поставена последната творба на Майстора – „Автопортрет“, а под нея – обсипаният с цветя саркофаг с тялото на покойника. В скръбно мълчание още от сутринта край него минават да се поклонят изтъкнати наши художници и хора на изкуството, общественици, студенти от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“,

ученици от Художествената гимназия и стотици граждани – почитатели на неговото правдиво, изпълнено с вяра и оптимизъм изкуство.

За гражданина патриот и голям художник хуманист, стигнал един от най-високите върхове на световното изобразително изкуство, за неговата чиста и свята обич към трудовете хора, чиито образи Майсторът обезсмъртява в редица свои бележити картини, говори Драган Лозенски – преподавател във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

1961

На универсиадата, най-голямото международно спортно събитие през тази година, е посветена откритата на 10 август годишна изложба на студентите от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. В салона на ул. „Раковски“ 125 са подредени творби на завършили с отличие дипломници, които публично са защитили своите работи, както и на студенти от другите курсове. Представени са произведения на ателиетата по живопис, скулптура, графика, декоративно-монументална живопис и мозайка, керамика, резба, приложна графика, театрална декорация и текстил. Преобладават композиции и етюди, отразяващи нашата социалистическа действителност и борбата на народите за мир.

На откриването на изложбата присъстват художници, писатели, членове на дипломатически мисии, акредитирани в София, студенти от института „Николай Павлович“ и много граждани.

1964

Въввеждането на художествено начало в проектирането и изработката на промишлени изделия все повече се налага в нашата промишленост, пише в новина от 22 юни. Нуждата от специалисти в тази област ще расте извънредно много в бъдеще. Това налага откриването през учебната 1964/1965 година във Висшия институт по изобразителни изкуства „Николай Павлович“ на новата специалност „Промислени форми“ със специализации по машини и инструменти, битови електроуреди, транспортни средства и съоръжения, мебели и домашни потреби. В първия курс на новата специалност ще бъдат приети 20 студенти, за първи път у нас ще се подготвят художници-проектанти, притежаващи висока пластическа култура и познания по науките, свързани с промишлената естетика като архитектура, анатомия, физиология, обща технология на материалите и други инженерни науки, една от най-важните задачи пред новата специалност е да създаде у студентите навика да мислят технически и умение то да работят в колектив със специалисти-конструктори, технолози, физиолози,

психолози и др. Бъдещите художници-проектанти в промишлеността още по време на учебния си стаж ще имат възможност да разработват теми, които се предвиждат в държавния народостопански план.

През следващата учебна година във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ ще бъде открита и специалността „Пространствено оформление“ със специализации по промишлен и обществен интериор, жилищен интериор, изложби, панаири и музеи, ще бъде разширена и специалността „Текстил и облекло“ със специализации по щампи и пъстро тъкане (жакард), облекло и обуца, галантерия.

На 7 юли е съобщено, че по предложение на Академичния съвет събранието на хабилитираните преподаватели при Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ е избрал ново ръководство на института в състав: ректор – доц. Александър Поплилов (преизбран), заместник-ректор – доц. Иван Мангов, декан на Факултета за приложни изкуства – проф. Асен Василев (преизбран), декан на Факултета за изящни изкуства – проф. Панайот Панайотов.

На 16 юли първият секретар на ЦК на БКП и председател

на Министерския съвет Тодор Живков, придружен от секретаря на ЦК на БКП Начо Пазов, председателя на Комитета за култура и изкуство г-р Петър Вутов, завеждащия отдел „Изкуство и култура“ на ЦК на БКП Венелин Коцев, посещава годишната изложба от творби на възпитаниците на ВИИИ „Николай Павлович“. Посрещнати сърдечно от ректора на института доц. Ал. Поплилов, преподаватели и студенти, партийните и държавни ръководители с интерес разглеждат изложените експонати – живопис, графика, скулптура, стенопис и произведения на приложното изкуство. Гостите са запознати с отделни творби, с тематиката и проблемите, които студентите са застъпили в своите картини. Особен интерес те проявяват към изложените произведения на отдела за приложни изкуства.

Оживени, изпълнени с напрежение, съкровени мечти и надежди са на 1 септември и аудиториите, и коридорите на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Възпитал за двадесет години 1070 вдъхновени творци в областта на изобразителното и приложното изкуство, през новата учебна година институтът ще приеме още 74 младежи и девойки в различните специалности на факултетите за изящни и приложни изкуства – живопис, скулптура, илюстрация, деко-

ративно-монументална живопис, декоративно-монументална скулптура, резба, керамика, текстил, промишлени форми и плакат. Броят на желаещите да постъпят в института и тук не е малък – 615.

1965

На 16 април във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ започва двудневна теоретична конференция, посветена на двадесетгодишнината от социалистическата революция у нас.

С кратко слово конференцията е открита от ректора на института доцент Александър Поплилов.

Доклад на тема „Овладяването на реалистичните изразни средства – верен път към социалистическия реализъм“ изнесе доцент Драган Лозенски. Той подробно се спира на въпросите за развитието, укрепването и овладяването на реалистичните изразни средства, единствено водещи към социалистическия реализъм в изобразителното изкуство. Докладчикът поставя и въпроса за естетическото възпитание на нашата младеж и за необходимостта от въвеждането в средните училища на предмета рисуване.

По случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, за принос в развитото на науката, образованието,

литературата, културата, изкуството и журналистиката и за активно участие в осъществяването на социалистическата културна революция в страната Президиумът на Народното събрание удостоява със звания „Заслужил художник“ Александър Стаменов, доц. Александър Поплилов – ректор на ВИИИ „Николай Павлович“, проф. Асен Василев – декан във ВИИИ „Николай Павлович“, Борис Иванов Николов, Васил Рагославов Николов, проф. Любомир Христов Далчев – пенсионер, Найден Стефанов Петков, Ценко Бояджиев.

В публикация от 27 октомври се съобщава, че тазгодишният студентски празник ще бъде ознаменуван с нача-

София, 2 април 1954 г.
В отдел „Декоративно-монументална скулптура“ на Държавната художествена академия „Николай Павлович“ студентът Михаил Симеонов работи върху своя проект „Въстанието на Асен и Петър“.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

лото на една декада за творчески прояви на студентите от висшите учебни заведения по изкуствата. Тя ще започне с тържествен концерт на 8 декември и в продължение на десет дни студенти от Българската държавна консерватория, Висшият институт по изобразителни изкуства „Николай Павлович“ и Висшият институт за театрално изкуство „Кръстю Сарафов“ ще покажат своето изкуство пред студентската младеж и столичното гражданство. Ще бъдат организирани концерти-рецитали, балове, срещи с участието на най-добрите студенти-лауреати на вътрешни и международни конкурси, ще бъдат уредени изложби от творби на студенти, а учебният театър и учебната опера ще представят нови постановки, дело на самите студенти.

Целта на декадата е да се превърне във форум на студентите по изкуствата, да разшири и укрепи връзките и дружбата между студентите по изкуствата със студентите от другите специалности и с работническата младеж.

На 12 декември по случай декадата на висшите училища по изкуствата в Културния клуб при Софийския университет „Климент Охридски“ е открита изложба от работи на студентите при Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Над 200 бъдещи художници и приложници изла-

гат повече от 350 творби. Застъпени са и двата факултета на института, като студентите по изящните изкуства показват живопис, графика и скулптура, а от приложния – стенописи, приложна графика, сценография, керамика, резбарство, текстил, плакати и др.

Изложбата, на която присъстват изтъкнати наши художници и приложници, културни дейци и много студенти, е открита от ректора на института доц. Александър Поплилов.

1966

В чест на студентския празник – 8 декември, тази година за втори път ще се проведе декада на висшите учебни заведения по изкуствата, пише в новина от края на ноември. На тези свои празници студентската младеж ще покаже всичко най-хубаво, създадено с любов на учебната сцена и в работното ателие.

Тези дни на творческа изява ще бъдат открити на 28 ноември вечерта по радиото и телевизията със слово на първия заместник-председател на Комитета за култура и изкуство Петър Илиев. На следващия ден е планирано творческите успехи на студентите от ВИИИ „Н. Павлович“ да бъдат представени в изложба, съставена от техни творби, която ще се открие в Културния клуб на университета.

Десетдневката на висшите учебни вледения по

изкуствата ще бъде закрыта на 8 декември с тържествен концерт и бал в зала „България“.

На 8 декември първият секретар на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет Тодор Живков, придружен от секретаря на ЦК на БКП Венелин Коцев, председателя на Комитета за култура и изкуство Павел Матев и завеждащия отдел „Изкуство и култура“ на ЦК на БКП Крум Василев, посещава изложбата на студентите от Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“, уредена в изложбената зала на университета по случай декадата на студентите по изкуствата и студентския празник.

Посрещнат сърдечно от ръководството на института начело с ректора народния художник проф. Илия Петров, преподаватели и студенти, Живков разглежда изложбата, на която са показани творби на студенти по живопис, скулптура, графика, сценография, текстил, резбарство, керамика и промишлени форми.

Тодор Живков изразява задоволство от постиженията на студентите и преподавателите и им пожелава нови творчески успехи в тяхната отговорна и благородна работа.

1967

„Ученолюбие то на българското студентство, стремежът за търсене на новото, за постоянно усъвършенстване са изявени по един показателен начин в откритата по повод осми декември изложба „Студентско творчество-67“, са думите, с които започва новината от гения. В Културния клуб на Софийския университет „Климент Охридски“ с вкус и умение са показани много експонати – дело на отличното студентство.

„С вкус и умение са изработени и експонатите на студентите от Висшият институт за изобразителни изкуства „Н. Павлович“. Характерни са произведенията от резба, керамика и порцелан“, се посочва още в публикацията.

1968

Традиционната изложба на студентите от Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ тази година е посветена на предстоящата среща на младежта от целия свят, пише БТА на 27 юли.

В галерията на улица „Раковски“ 125 са представени произведения на изящното и приложното изкуство. Наред с живописата, скулптурата и графиката достойно място заемат и дърворезбата, текстилът, керамиката, плакатът. Зрителят се среща със свежите и интересни търсения на бъдещите майстори на четката и длетото.

„Нашата изложба – казва при

откриването ректорът на института доцент Секул Крумов, – показва нагледно неразривната връзка на българските студенти художници със съвременния наш живот и неслучайно тук са показани композиции на съвременна тема, в чийто център стои човекът с неговите стремежи, чувства и възнения.“

На откриването на изложбата присъстват министърът на народната просвета Ганчо Ганев, представители на Комитета за изкуство и култура, художници и студенти.

На 15 ноември членът на политбюро на ЦК на БКП акад. Тодор Павлов се среща със студенти и преподаватели от Българската държавна консерватория, Института за изобразителни изкуства „Николай Павлови“ и ВИТИЗ „Кръстю Сарафов“.

Говорейки за решенията на Юлския пленум на ЦК на партията, той изтъква тяхното значение не само за по-нататъшното развитие на материално-техническата база у нас, но и за развитието на всички области в нашия обществен и стопански живот. Академик Тодор Павлов говори и по някои актуални въпроси на вътрешното и международното положение. Ораторът подчертава решаващата роля на марксистката идеология в социалистическото изкуство за създаването на истински правдиво и близко до духа на времето творчество.

1969

Радостна проява на младите майстори на приложното изкуство в столицата е откритата на 14 юли в салона на ул. „Раковски“ 117 колективна керамична изложба. 25 творци, възпитаници на Висшият институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“, за първи път поставят на обществена преценка свои керамични произведения, предназначени за съвременния бит. Изложените експонати – вази, сервизи, бляга, украшения и т.н., показват голямо разнообразие на форма, стил и изпълнение.

На 27 септември е съобщено, че министърът на народната отбрана е издал заповед за награждаване на научни и културни дейци с медал „За заслуги към БНА“ за проявена любов и всеотдайност към армията, за положения многогодишен самоотвержен труд за повишаване на нейното военно-патриотично и културно-естетическо възпитание във връзка с юбилейната 25-а годишнина на БНА. Сред отличените с високо отличие е и Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

През декември възпитаниците на Института за изобразително изкуство „Николай Павлович“ честват своя

празник. На състоялото се на 6 декември академико тържество студентите отличници са наградени с луксозни художествени издания. С парични награди са отличени студентите, представили се най-добре на изложбата, уредена тази есен в Луковит. В този град студентите имат база, където прекарват летния си стаж. След неговото завършване те излагат своите произведения пред местната общественост.

1970

На 22 юли другарите Тодор Живков, Борис Велчев, Станко Тодоров, Ангел Цанев и завеждащият отдела „Изкуство и култура“ на ЦК на БКП Александър Лилов посещават ретроспективната художествена изложба от студентски творби, открита във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

Придружени от ректора на института проф. Секул Крумов и професори, ръководители на катедри, те разглеждат с интерес показаните около 1000 произведения, дело на студенти от всички специалности: живопис, стенопис, скулптура, графика, плакат, резба, керамика, текстил, сценография и промишлени форми.

На състоялата се среща с членовете на Академичния съвет Тодор Живков подчертава, че можем да се гордеем с Художествената академия, която повече от

седем десетилетия е крепост на реализма.

* * *

На 1 октомври е първият учебен ден във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Най-радостен и щастлив е той за 125-имата първокурсници – избраните щастливци от многобройните кандидати. 45 от тях ще се посветят на живописата, скулптурата, графиката и илюстрацията във Факултета за изящни изкуства. За първи път тази година се открива специалността „Изкуствознание“, в която ще се обучават 10 души – бъдещите художествени критици и теоретици в тази област на човешкото знание. Във Факултета за приложни изкуства ще следват 70 студенти. Те са разпределени в специалностите декоративно-монументална живопис, декоративно-монументална скулптура, сценография, керамика, текстил, индустриални форми, плакат, резба.

Ректорът на института заслужилият художник проф. Секул Крумов пожелава на първокурсниците успех в изборния път в живота и плодотворна година за всички студенти, професори и преподаватели.

* * *

Нова художествена изложба привлича вниманието на културната ни общественост, четем в новина от 1 декември.

В края на годината софийските художници предлагат на ценителите на изобразителното изкуство една твърде богата и разнообразна експозиция от живописни платна, скулптура и графика. За първи път майсторите на четката, глетото и перото от столицата, които са основното, най-многобройното ядро на българските художници, се представят така широко.

В залата на улица „Гурко“ 1 и в Националната художествена галерия са изложени 352 творби от 263-ма автори. Явен е стремежът на журито, ръководено от народния художник Никола Мирчев, председател на Съюза на българските художници, чрез по-внимателно подбиране на работите и толерантно отношение към търсенията на всеки отделен творец да даде възможност за изява на повече и по-различни индивидуални почерци, да ни покаже изкуството на художници от всички поколения. И наистина – наред с пейзажите на народния художник Атанас Михов се редят и работи на съвсем млади автори, довчерашни студенти от ВИИЗ „Николай Павлович“.

1971

Сред студентите от страната и особено от столицата бърза популярност получи наименованието НЕК, четем в новина от 23 януари. Научноекспедиционният клуб се ражда като отговор на решенията на пленума на ЦК на партията по образованието,

който препоръчва научноизследователската работа във висшите учебни заведения да се издигне на равнището на тази в научноизследователските институти.

След създаването си през миналата година студентският клуб осъществява комплексна експедиция до тракийската крепост Чертизград, проучва катакомбите на античния град Аугуста Траяна, старата пътна мрежа и мостовото строителство в Родопите, документира Кипиловското кале, провежда спасителни експедиции до ценния епиграфски паметник край село Ситово. Тази родопска експедиция показва най-ярко целите, задачите и замисъла на творческото обединение. Тъй като в тази област са запазени особеностите от бита и културата на родопските българи, работният съвет на НЕК се свързва с катедрите на Висшия инженерно-строителен институт, Българската гържавна консерватория, Софийския университет „Климент Охридски“ и Висшия институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“. И така съвместно студентите, преподавателите, младите научни работници извършват огромна проучвателна дейност, правят цялостно архитектурно заснемане и документация на 180 обекта. Това се превърна в начало на крупна самостоятелна студентска научна програма.

1972

На 12 декември българската културна общественост има двоен празник. В юбилейната Димитровска година в навечерието на Втория конгрес на българската култура в столицата на ул. „Шипка“ 6 тържествено е открита новата галерия, в която е представена общата художествена изложба в чест на 90-годишнината от рождението на Георги Димитров.

В празничната вечер пред мраморната сграда на художествената галерия се събират много столичани, сред които е и първият секретар на ЦК на БКП – председател на Държавния съвет Тодор Живков.

Присъстващите с интерес разглеждат експозицията, дело на художници от всички поколения. Наред с изтъкнати творци на четката, перото и глетото свои работи показват и най-младите – възпитаници на Висшия институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“.

1973

„Доказали с многобройните си прояви творческа и обществена ангажираност с проблемите на нашата съвременност, българските художници дойдоха на своя втори конгрес с ясната отговорност и задължение да преценят реално направеното през последните три години, да споделят радостите и тревогите на го-

лямото изкуство“, пише в новина от 9 март.

Вторият конгрес на Съюза на българските художници събира в зала „България“ стотици творци, гости от страната и чужбина.

За мястото на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ във възпитанието на утренните поколения творци говори в изказването си ректорът на института проф. Секул Крумов. Успехите ни в областта на пластичните изкуства той характеризира като резултат на умелото използване на метода на социалистическия реализъм.

1974

На 31 август е съобщено, че Държавният съвет е издал указ за удостояване със звание на дейци на изкуството и културата през 1974 година.

Сред удостоените със звание „Народен художник“ е и проф. Секул Крумов Марков – скулптор, ректор на ВИИИ „Н. Павлович“, първи заместник-председател на Съюза на българските художници.

1975

„30 години българско социалистическо изобразително изкуство“ е темата на започналия на 28 април в столицата разширен пленум на Управителния съвет на Съюза на българските художници съвместно с Института по изкуствознание при Българската академия на науките и Висшия

институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Встъпително слово произнася председателят на Съюза на българските художници народният художник Светлин Русев, който говори за основните проблеми и насоки на изобразителното изкуство през последните тридесет години.

На 4 декември продължават срещите на партийни и държавни ръководители, посветени на предстоящия студентски празник – 8 декември. Състои се предпразнична среща и на студентите и преподавателите от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

Приветствие поднася председателят на Комитета за изкуство и култура Людмила Живкова. „След победата на социалистическата револю-

ция – казва тя, – и особено след историческия Априлски пленум на БКП беше извършена огромна работа в областта на висшето образование. Днес в нашата страна има 25 висши учебни заведения, в които се обучават 108 000 студенти, а броят на преподавателите достига 8 хиляди. Въз висшите учебни заведения по изкуствата следват 2750 студенти.

В градския младежки дом в столицата на 5 декември е открита третата изложба на възпитаниците на ВИИИ „Николай Павлович“ Иван Яхнаджиев, Андрей Даниел и Стефан Янев. Младите художници, студенти в четвърти курс, излагат пейзажи, натюрморти, портрети. Ярکو изразен е стремежът им към търсене на собствен стил, оригинално виждане и тематично разнообразие.

София, 2 април 1954 г. Дипломни работи, върху които работят студентите в ателието на проф. Любомир Далчев в Държавната художествена академия „Николай Павлович“. Снимка: Симеон Ненов, БТА

1976

Тази година Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ празнува своя юбилей – навършват се 80 години от основаването на Рисувалното училище. По този повод на 24 ноември в галерията на улица „Шипка“ 6 е открита изложба на преподавателите от института.

„Днес българският художник намери своето място, стана необходим на своето време, на своя народ, личност, която оформя и възпитава естетическата култура на нашето социалистическо общество“, подчертава в своето слово при откриването на изложбата ректорът на института народният художник проф. Величко Минеков.

„Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ навърши 80 години. От първите дни на Рисувалното училище до днес през ателиетата на Академията са минали най-изтъкнатите български художници. Институтът възпитава младите творци в духа на социалистическия реализъм, в духа на демократичните традиции, наследени от безименните зографи и резбари“, пише в новина от 25 ноември. На тази дата тържествено е отбелязана годишнината от основаването на института. Слово произнася заместник-ректорът проф. Пе-

тър Чуховски. „Академизмът, който предизвиква досада у младите творци – казва той, – няма нищо общо с нашата Академия, която търси здрави връзки с живота.“

Поздравления поднасят първият заместник-председател на Комитета за изкуство и култура Любомир Левчев, заместник-председателят на Съюза на българските художници Димитър Остоич. Те подчертават голямото значение на Института „Николай Павлович“ за естетическото възпитание на младата творческа смяна.

Преподавателите и студентите са приветствани и от името на Комитета за наука, технически прогрес и висше образование и Великотърновския университет „Кирил и Методий“.

Тази година студентите от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ имат два празника – 8 декември и 80-годишнина-

София, 14 април 1965 г. В ателието на керамичите в Художествената академия. Снимка: Божидар Тодоров, БТА

та от основаването на Академията. През 1896 година в София се създава Държавното рисувателно училище. Заслугата е на писателя и художник Константин Величков, който като министър на просвещението внася в Народното събрание законопроект за учредяване на Рисувално училище.

Първите преподаватели – Мърквичка, Борис Шац, Антон Митов, започват работата в малки неузледни ателиета. Учители и ученици наследяват всеотдайността на зографите и резбарите. Академията няма нищо общо с „академизма“. И сега нейни възпитаници си спомнят часовете, прекарани с Иван Лазаров, Жеко Спиридонов, Никола Маринов, Никола Райнов, Илия Бешков, Илия Петров, Веселин Стайков... Възпитаниците на Академията търсят връзката с живота. В нея са се изградили като художници и личности такива изтъкнати творци като Иван Милев, Борис Ангелушев, Александър Жендов, Златю Бояджиев, Стоян Венев, Стоян Сотиров, Васил Бараков, Владимир Димитров – Майстора... Сред тези, които допринасят за разцвета на българската пластична култура, са и преподавателите Иван Фунев, Дечко Узунов, Иван Ненов, Любомир Далчев, Ненко Балкански, Асен Василев. „Много ученици на Академията загинаха в своята творческа младост за свободата“, пише още в новината от деня.

1977

На 29 юни в изложбената галерия на улица „Шипка“ 6 в София е открита годишна изложба на студентите от Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Представени са творби от всички специалности – живопис, графика, скулптура, стеннопис, керамика, текстил, дизайн, реставрация. Обширната по обем и разнообразна по съдържание експозиция свидетелства за професионалното майсторство и оригиналното творческо виждане на младите творци.

Изложбата е открита от председателя на Комитета за култура Людмила Живкова.

В своето слово ректорът на ВИИИ „Николай Павлович“ народният художник Величко Минеков подчертава, че сега учебният процес вече не е затворен между тесните стени на Академията, а държи здрава връзка с живота.

През сегмата петилетка в столицата ще бъдат построени десетки обекти – зали, театри, музеи, галерии, пише в новина от края на юли. Ще бъде построена и нова сграда за възпитаниците на ВИИИ „Николай Павлович“. Тя ще се намира близо до студентския град „Христо Ботев“. До нея ще се строи и сграда на художествената гимназия „Илия Петров“.

1978

На 31 март гостуващият у нас майстор на изобразителното изкуство Светослав Ръорих – син на великия руски художник проф. Николай Ръорих, е удостоен със званието „Почетен член на Академичния съвет“ на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Художникът благодари за високото признание и за сърдечния прием в нашата страна. Той разказва на българските си колеги за своите творчески планове.

Възпитаниците на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ в столицата се срещат с първия заместник-председател на Комитета за култура проф. Александър Фол на 7 декември. Той поздравява младите творци с настъпващия студентски празник и им пожелава плодотворно развитие и високи художествени постижения.

1979

На 20 юни в столицата е открит Четвъртият конгрес на Съюза на българските художници.

Три години са изминали от Третия конгрес на творците на изобразителното изкуство – време, достатъчно за пълноценна равностепенна и за задълбочен анализ на постиженията на българските художници.

Възпитанието на младата смяна художници и тяхното участие в културния живот е тема на изказването на Стоян Домусчиев. Той говори за подготовката на студентите във ВИИИ „Николай Павлович“, за работата по откриването и утвърждаването на младите таланти.

На 5 октомври Общото събрание на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ избира нов Академичен съвет с четиригодишен мандат. Членовете на съвета избират за ректор професор Величко Минеков – народен художник.

Тържествено събрание, посветено на 8 декември – празника на българското студентство, се провежда в едно от най-старите учебни заведения на страната, възпитало не един виден творец на българска пластична култура – Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

Гост на преподавателите и студентите от института е членът на политбюро на ЦК на БКП Цола Драгойчева.

В рамките на събитието са връчени златни значки на Министерството на народната просвета и бюрото на ЦК на ДКМС на студенти, постигнали висок успех в обучението.

1980

На 25 март в столицата е открит симпозиум „Хуманизмът и развитието на културите. Историческата съдба на хуманизма в източнорхристиянския тип култура и в Западноевропейското възраждане“. Той превръща страната ни отново в домакин на важна международна научна проява. Симпозиумът е една от главните инициативи от дългосрочната програма за всестранно и хармонично развитие на личността и по-конкретно на етапа „Леонардо да Винчи“.

Свидетелство за големия интерес към проблемите на хуманизма и развитието на културите е участието на около 70 изтъкнати чуждестранни учени – историографи, изкуствоведи, фолклористи от 25 страни. България се представя с доклади и научни съобщения от 40 видни специалисти. По време на дискусиите, които ще продължат 4 дни, ще бъдат разгледани различни аспекти на хуманизма и неговата историческа съдба в процеса на развитието и взаимодействието на културите, някои нови страни от феномена Леонардо да Винчи, както и актуални въпроси на съвременността – творческия процес и личността, общото и специфичното у гениите от различни епохи и тяхното присъствие в нашата действителност, пише в новината от деня.

Симпозиумът е закрит на 28 март. „Оживените твор-

чески контакти надхвърлиха рамките на официалната научна програма. Състояха се много срещи между изтъкнати български и чуждестранни творци и учени. Например на срещата между ректора на ВИИИ „Николай Павлович“ проф. Величко Минеков и ректора на Художествената академия в Истанбул проф. д-р Бюлент Йозер бяха взети конкретни решения за разширяване на сътрудничеството между двете академии, което ще се изрази в размяна на студентски изложби и преподаватели, в уреждането на съвместни симпозиуми“, посочва публикацията на БТА.

„Тези млади творци не само че не се препъват, не само че не се учат да ходят, но вече правят юнашки крачки“, заявява народният художник професор Александър Поплилов, откривайки на 25 юли в галерията на ул. „Шипка“ 6 в столицата изложба на студентски работи от най-младата специалност „Художествено пространствено оформление“ на 80-годишния Висш институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

„Ако смисълът на художественото оформление е да впечатли, без да се самоизтъква, творбите на студентите от випуска на заслужилия художник професор Георги Петров по безспорен начин доказват, че са намерили верния път“, пише още в новината от деня.

Двадесет и пет стенописни фрагмента от български средновековни църкви, разрушени преди повече от 40 години, се появяват отново в своя автентичен вид. Нечаквано радващ е резултатът от работата на група студенти от катедрата „Консервация и реставрация“ на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“, които преди четири години попаднаха на интересни материали във фонда на Националния археологически музей, смятани вече за изгубени за науката, пише през ноември.

Студентите откриват почти забравени стенописни фрагменти, намиращи се в особено лошо състояние. През периода 1937 – 1940 години фрагментите са били свалени от стените на разрушаващи се църкви в страната чрез отделяне на живописния слой и чрез залепването му на специална материя. Скоро след това реставрационната работа над тях е прекратена и те са останали в такъв вид, подложени на вредното въздействие на времето, влагата, плесените и деформациите.

Само няколко от стенописите са били спасени от тази съдба още тогава и днес се намират в криптата на храма-паметника „Александър Невски“ като свидетелство за културата на далечна епоха в историята на 1300-годишна България.

В своята учебна практика студентите се заемат с голямо усърдие и търпение да възстановят превърналите се в намачкани рула паметници на изобразителното изкуство. Малко по малко те успяват да изпънат зле повредената материя, да разлепят от нея живописния слой, да го стабилизират и да го пренесат на нова основа.

Пред очите им се появяват образи, създадени от незнайни майстори преди 300-800 години, които разкриват върхови постижения в нашето изкуство през периода на Втората българска държава и през първите столетия на османското робство.

1981

В столичната зала „Фестивална“ на 20 май е открита изложба на изделия за широко потребление, произведени в софийските средни и висши учебни заведения. Организирана в навечерието на третия юбилеен ден „Творчеството на България“, експозицията е ярко доказателство за всепопълното разгръщане на творческите дарования на младото поколение, за потяната връзка между учебните заведения и живота.

Повече от 3000 експоната разкриват успехите на учащата се младеж в овладяването на производствени и технически умения, показват нейния стремеж към практическо приложение на придобитите знания. Значително място заемат произведенията,

изработени от студенти във висшите учебни заведения по линията на техническото и научното творчество на младежта. Стоките се отличават с високо качество и много от тях са произведени по образци на катедрата по дизайн към Висшия институт за изобразителни изкуства „Н. Павлович“.

1982

Деветият национален преглед на детските школи и учебни заведения по изкуствата е открит на 19 април в Народния дворец на културата в София.

Проявите на прегледа започват с откриването на изложба от творби на възпитаници на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“, на средните художествени училища и школи. Ректорът на Висшия

институт „Николай Павлович“ народният художник проф. Величко Минеков посочва, че художественото възпитание на младите дарования у нас е държавна грижа.

Международен пленер по дървопластика в Трявна започва на 26 юли и завършва в края на август с научно-теоретична конференция за проблемите на съвременната българска дърворезба и дървопластика.

„Участниците в пленера се запознаха с резбарското училище в Трявна, което съществува от 62 години. По време на творческия разговор ще бъде направено научно съобщение за неговата дейност, дискусиата ще обхване въпроса и за ролята на Художествената академия „Н. Павлович“ за развитието на дърворез-

барското творчество у нас, за приноса на народите майстори дърворезбари“, пише БТА на 20 август.

1983

На 27 май е първият пленум на новоизбрания Комитет за култура.

Пленумът единодушно избира за председател на Комитета за култура Георги Йорданов.

Сред избраните членове на Бюрото на Комитета за култура е и Величко Минеков – ректор на ВИИИ „Николай Павлович“.

От 29 ноември Народният дворец на културата „Людмила Живкова“ приема посетители на ежегодната изложба на студентското художествено творчество. До 8 декември ценителите на изкуството могат да разгледат най-добрите творби на студентите от всички курсове и всички специалности на ВИИИ „И. Павлович“.

Организирана от ЦК на ДКМС и института, изложбата е посветена на празника на студентите.

1984

Ролята на културата за подобряване качеството на промишлената продукция – това ще бъде темата на предстоящо национално съвещание на културни и стопански дейци. Това е и една от най-важните

задачи пред комплекса „Култура“ сега. Сред многобройните инициативи в тази посока е общественият преглед по естетическото оформление на промишлената продукция за народно потребление. В него участват държавни ведомства и обществени организации, четем в новина от 5 август.

Сега се изграждат нов тип взаимодействия между сферата на културата и производството, за да се подобри качеството.

Взимат се мерки да се разшири делът на художественото творчество в процесите на проектиране и оценка на качествата на промишленото производство. Ще се повишава значението на дизайна. Затова ще бъде открита галерия „Дизайн“ с постоянно действаща експозиция. Ще се разработят и нови програми за училищата, подготвящи кадри по дизайн. Повече специалисти с висше образование ще се подготвят в специалностите „Текстил“, „Облекло и принадлежности към облеклото“ и „Детски играчки и учебно-възпитателни средства“ във Висшия институт за изобразителни изкуства.

В новина от Златарица от 25 декември се посочва, че най-голямото предприятие в селищната система – стоманолеярният завод „23 септември“, дава облика на промишления отрасъл в този край. Заводът, който

отлива първата си стомана преди 14 години, сега е авторитетен партньор на сто предприятия в страната. За тях той изработва 600 вида стоманени отливки.

Полезна и оригинална форма на общуване на работническия колектив с изкуството е сключеният договор с Висшия институт по изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Практиката на много студенти художници преминава тук. Открита е и първата изложба със студентски творби, които младите художници подаряват на завода. По този начин е сложено началото на първата в страната студентска художествена галерия.

1985

На тържествена церемония на 1 юли в Народния дворец на културата „Людмила Живкова“ проф. Ирене Лудвиг и проф. д-р Петер Лудвиг са удостоени със званието „Почетен доктор“ на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“.

Те получават това звание за изключителни заслуги в развитието на изкуствоведческата наука, за издирването, колекционирането, научното изследване и популяризирането на античното, средновековното и съвременното изкуство. То е знак на оценка на техните големи заслуги в пропагандирането на съвременната българска изобразителна култура.

София, 13 юли 1971 г. В столичния Висш институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“. Последни разговори преди изпит.
Снимка: Димитър Викторов, БТА

София, 14 април 1965 г. В час по живопис в Художествената академия.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

1986

„Преди 15 години във Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“ бе открита специалността „Изкуствознание“. На 10-годишнината от завършването на първия випуск бе посветена състоялата се днес в института научна сесия“, пише БТА на 10 януари.

„За историята това е кратка отсечка – казва в доклада си завеждащият катедра „Изкуствознание“ проф. д-р Атанас Божков, – но за нас тя е изключително богата с факти, с творчески измерения, с лични и общи постижения.“

Повече от 90 души вече са завършили специалността. Четирима от тях са удостоени с научната степен „Кандидат на изкуствоведческите науки“. Внушителна е групата на аспирантите. А десетки са публикували свои значими студии и статии, отделни книги.

В изнесените десет научни доклада са анализирани различни аспекти на изследователската дейност и участието на младите изкуствоведи в нея, проблемите на изкуствознанието и критиката, работата на изкуствоведите в съвременните галерии, музеи и гр.

„В летописа на най-добрите традиции на народа ни 8 декември има свое място и значение. Всяка година денят

на българското студентство събира едни от най-будните представители на младото поколение за реална равностметка на постигнатото, за сериозен размисъл върху всичко онова, което им предстои“, с тези думи започва статия, разказваща за срещите на партийни и държавни ръководители с младите.

„На среща със секретаря на ЦК на БКП Стоян Михайлов възпитаниците и преподавателите на ВИИИ „Николай Павлович“ направиха отчет на работата си. Преминала под знака на 90-годишнината на Академията, годината е богата с творчески резултати. Обогатени са и стремежите на бъдещите творци на изобразителното ни изкуство към професионално израстване и идейно съзряване“, се казва още в съобщението.

1988

След като в продължение на месеци е строителна площадка, в средата на юни централната търговска улица в Исперих посреща посетителите с ново лице. Чудесно уредените магазини показват вкуса и оригиналните хрумвания на участниците в традиционния конкурс „КОПВИТРИНА-88“, на чието шестнадесето издание градът е домакин.

Резултатът е очевиден. Модни изделия, богат избор на стоки и удобства при обслужването предлагат търговските вериги „Всичко за...“ детето, мъжа, жената, за

дома; новият супермаркет на площ 500 кв.м, комплексът за хранителни стоки, фирменият магазин на предприятието „Минералсувенир“...

Обявени са отличията на Централния кооперативен съюз. Наградата на зрителите заслужават студентите от Висшия институт за изобразителни изкуства „Н. Павлович“.

1989

На 22 май на големия испански художник Хосе Кабалеро е присъдена титлата „Почетен доктор“ на Висшия институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. Дипломът за почетното звание е връчен от ректора на висшето училище проф. Борис Гондов.

В благодарствените думи на световноизвестния майстор на живописата и графиката личи огромното уважение, с което той се отнася към нашата страна, към историята и духовните ѝ постижения. Днес културата и изкуствата са много по-ефикасни от оръжията – така мисли Хосе Кабалеро. Само благодарение на техния универсален език можем да постигнем по-добро опознаване и разбирателство в света.

Творецът подгарява на Художествената академия дванадесет свои графики.

1992

Новина от 6 октомври от Лондон съобщава, че посланикът на Република България във Великобритания Иван Стан-

чов е открил изложбата „Български изкуства“, представена от Художествената академия в София. Експозицията, изложена в галерията „Летаби“ към Централния колеж за изкуство и дизайн, включва уникални творби на едни от най-известните български художници, в това число етюж от студентските години на Христо Явашев, и ще продължи 11 дни.

1995

Парламентарната Комисия по наука и образование на заседанието си на 4 май одобри проекторешение за преобразуване на 11 български висши училища.

За четири от тях депутати приемат да бъдат преименувани. Сред тях е и Висшият институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“, който ще бъде Национална художествена академия.

Новина от 21 юли посочва, че Народното събрание се е произнесло по проектите за висшите училища. Официално това става името на учебното заведение.

30-годишнината от дипломирането на първия випуск на специалност „Текстил“ в Националната художествена академия се отбелязва с изложба в Софийския университет „Свети Климент Охридски“, която продължава от 2 до 22 юни Организатори на изложбата са възпитаниците от

ателието на доц. Васил Овчаров – випуск 1991. Експонатите, които те са подбрали, са без ограничение на жанрове и техника от миниатюра до монументален текстил.

„Целта на изложбата е не само да се демонстрират неограничените възможности на текстила в материалите, техниките, идеите и внушенията, но и да се разкрие обликът на българската художествена текстилна школа – казва Дима Недялкова, една от участничките. – Спецификата и континуметът на нашата култура се открояват с естествеността на факта честването на годишнината от началото на пълноценното влияние на една специалност от най-старото наше висше училище по изкуство да протече по-крива на най-старото висше учебно заведение“, допълва тя.

1996

Паметна плоча на Константин Величков, основател на Държавното рисуwalно училище у нас, е открита на 1 октомври в Националната художествена академия от столичния кмет

Стефан Софийски. Поводът е откриването на новата учебна година в Академията и честванията за 100-годишнината от създаването ѝ.

Очаква се до пролетта на следващата година в двора на Академията да бъде открит параклис, а по-късно и паметник на св. Пимен Зографски, казва на откриването ректорът проф. Огнян Шошев. Той съобщава, че сега в Академията се обучават 1000 студенти в 17 специалности от 120 преподаватели. Първокурсниците в учебната 1996 – 1997 са 102-ма.

София, 20 ноември 1974 г. Занимания в ателиетата на Висшия институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“.

Снимка: Стефан Тихов, БТА

Пабло Пикасо и Салвадор Дали са сред 37-те творци, представени на изложбата „Западноевропейска графика“, която е открита на 3 октомври в зала „Средец“ на Министерството на културата.

Експозицията е посветена на 100-годишния юбилей на Националната художествена академия. Графиките са от колекцията на френския меценат Жорж Екли, президент на асоциацията „Арт диалог“. Екли притежава и работи на много български художници, което говори и за мястото на нашето изобразително изкуство в Европа, казва в словото си при откриването на изложбата ректорът на НХА проф. Огнян Шошев. Той припомня, че българската художествена школа е получила признание още с основаването на Рисувалното училище преди век.

За изминалите 100 години политиките много рядко са разбирали голямата значимост на българския художествен гений и рядко са показвали готовност да му бъдат опора. И все пак България има ярко, достойно национално изобразително изкуство и художници с доказан принос в световната култура. Това казва президентът г-р Желю Желев на 16 октомври на тържествено събрание, посветено на 100-годишния юбилей на Националната художествена академия.

На тържеството се състои

премиера на документален филм, посветен на 100-годишнината на Академията.

Професор Огнян Шошев подчертава, че въпреки финансовите трудности, които има Академията, тя се превръща в средище на културния живот и създава художествения елит на нацията, който прославя културата ни по света.

За дарителство и благотворителна дейност с почетната титла „Доктор Хонорис кауза“ е удостоен г-р Хироси Харада, председател на японската фондация за опазване на околната среда. Реставраторът от Словакия Иван Галамбош дарява на Художествената академия копие от „Чивидалското евангелие“ от VII век.

По повод юбилей до края на месеца в Съюза на българските художници се представя изложба на преподаватели и студенти в Академията. Тя е открита от председателя на Народното събрание акад. Благовест Сендов. Той поздравява възпитателите и възпитаниците на националната ни художествена школа и посочва, че Художествената академия със своите традиции, високи професионални възможности и освободен дух създава най-артистичната част на българската интелегенция.

В навечерието на идващото столетие Академията е със свое достойно място и принос в българската култура, в общообразователната ни система, подчертава акад. Сендов. Той отбелязва, че НХА има

основание за самочувствие и гордост и, по думите му, тя няма равна на себе си по своята уникалност, по своята самоличност в днешното наше университетско образование. Всяко държавно ръководство на България – днешно и утрешно, трябва да отдели по-големи грижи за развитието и модернизацията на националния ни учебен център за изобразителни изкуства, смята г-н Сендов.

1997

На заседанието си на 28 февруари Управителният съвет на Българската народна банка е взел няколко решения, сред които и пускане в обращение от 17 март на сребърна възпоменателна монета „100 години Национална художествена академия“ с номинална стойност 500 лева, емисия 1996 година, посветена на 100-годишнината на Националната художествена академия.

В опазването на богатството на Тревненската иконописна школа се включва и Националната художествена академия. В началото на юли тя изпраща във възрожденския град голяма група свои възпитаници. По време на учебната практика те ще реставрират и ще консервират икони и дърворезби от фонда на специализирания музей за резбарско и зографско изкуство в града. Сред иконното богатство има и десет-

ки шедьоври от XVI и XVII век, дело на най-старите и най-известните тревненски зографски фамилии. Студентите ще се погрижат и за обновяването на някои от самобитните църкви в района.

С визуализация на цвета с цветни скенери и принтери стартира XXI век, диапозитивите и фолиата отстъпват при обучението – до този извод стигат участниците в дискусиата

„Цвят и обучение в XX и XXI век“, която се провежда по време на международната конференция „Цвят и обучение“.

Тридневният научен форум завършва на 14 септември. Тогава са раздадени и 12 награди на преподаватели и студенти от Националната художествена академия, Нов български университет, Великотърновския университет и Варненския свободен университет, които се представят с разработки по цветознание, живопис и дизайнски проекти.

1998

Световноизвестният художник от български произход Христо ще дойде в България с Жан Клод, с която осъществяват заедно всичките си проекти. Христо и Жан Клод са приели официалната покана за посещението, която им предава в Ню Йорк съпругата на българския президент г-жа Антонина Стоянова, че-

тем в новина от 8 февруари. Според уговорката двамата ще покажат изложбата си за „Понт Ньоф“ и ще изнесат лекция в България в края на септември. Така роденият в Габрово Христо Явашев, който отдавна се е превърнал в гражданин на света, ще се завърне в България след 42 години отсъствие.

Антонина Стоянова посещава Христо и Жан Клод в ателието им в Ню Йорк. От името на ректора на Българската художествена академия професор Огнян Шошев съпругата на българския президент връчва на двамата художници документите, с които им се присъждат титлите „Доктор хонорис кауза“. Отличията им се дават за техните големи постижения в изкуството по случай 100-годишнината от основаването на Художествената академия. Христо Явашев е първият българин, който получава това отличие.

Всеки, който влезе в Българската телеграфна агенция, ще види обектите символи от инсталацията, наречена „Къде отиват новините“, разположени между етажите и стълбището на агенцията, пише в новина от 25 май.

Идеята за инсталацията е на доц. Анна Бояджиева, доц. Панайот Панайотов и доц. Греди Асса. Тя е изпълнена от тях и от 12 студенти от катедра „Текстил“ на Националната художествена ака-

демия. Инсталацията е посветена на 100-годишнината на БТА, която е отбелязана през февруари.

Авторите на инсталацията показват чрез обектите символи – пощальон с колело, четящ списание „Паралели“, метални лястовици – вестители на новините, жици и пликосе пълни с бюлетини на БТА, пътя, по който текат новините. От друга страна, всеки може да се увери, че колкото и горещи да са новините, само за ден те остаряват и отиват на боклука.

Идеята за създаването на инсталацията възникна покрай „въздушното“ стълбище на БТА, създадено по бунтовната за 60-те години идея на арх. Евгени Зидаров, казва при представянето на инсталацията генералният директор на БТА Панайот Денев. Желанието на БТА е честването на годишнината да не се ограничи през февруари, а да продължи под различни форми и през годината, допълва той.

Според г-н Денев инсталацията предлага възможност за публично изживяване на едно произведение на изкуството, но по много по-добър начин от излагането на един паметник на площад. Главната ѝ цел е – поне половината от тези, които я видят, да се възмутят. Всеки има право да я хареса или не, посочва той.

Новините днес за добро или лошо идват при всеки от нас и са неразделна част от живота ни, казва пред БТА доц. Анна Бояджиева. Идеята ни е, където и да работим, да

използваме само материали, създадени на същото място, както тук са например списанията и бюлетините на БТА.

Това не е първата работа на преподавателите и студентите от катедра „Текстил“, казва пред БТА доц. Панайот Панайотов. Подобни инсталации сме експонирали пред Галерията за чуждестранно изкуство в столицата, на театралния екофестивал в Сливен през 1995 г. и в запустяла текстилна фабрика в Кюстендил. Студентите идват и си отиват в Академията, но идеите да провокираме зрителите, оставяйки след нас екологично чиста територия, са вече традиция, подчертава той.

През октомври в рамките на Дните на София в Берлин е показана изложба от картини на Националната художествена академия. На откриването присъстват кметът на София Стефан Софиянски, кметът на Берлин Еберхард Дипген, както и министърът на търговията и туризма Валентин Василев. Министър Василев е в Берлин, за да участва в контактната борса за инвестиции в Международния конгресен център.

1999

На 28 юни второкурсници от Националната художествена академия представят свои проекти по рекламен дизайн.

София, 25 декември 1977 г. Студенти от Художествената академия под ръководството на художника и живописец проф. Стоян Куюмджиев в час по рисуване. Снимка: Любомир Стоянов, БТА

Сред тях са рекламни търговско-промишлени щандове на велосипеди, предназначени за труднопроходими места, както и на фирми, занимаващи се с туризъм, уиндсърфинг и производство на компютри.

У нас все още повечето от хората, които се занимават с рекламен дизайн, са любители без необходимото образование, но с повече материални средства, компютри, плотери и принтери или инженери с минимална компютърна грамотност, които владеят

няколко елементарни компютърни системи, казва пред БТА ръководителят на катедра „Рекламен дизайн“ в Академията професор Лъчезар Лозанов.

В НХА рекламният дизайн се преподава повече от тридесет години от имена като Стефан Баджов, Харалампи Тачев, Дечко Узунов, Александър Поплилов, Георги Петров, Иван Радев, припомня г-н Лозанов. По думите му завършващите рекламен дизайн в НХА имат цялостни рекламни

концепции, което им позволява да проектират комплексно – рекламни витрини, търговски и промишлени щандове за панаири и изложби, световни изложения и музеи, запазени марки, шрифтове, постери, билбордове.

2000

България ще запази особено-стите на образователната си система, казва на 14 април пред преподаватели от Националната художествена академия ръководителят на екипа за преговори с Европейския съюз в областта на образованието Румен Пранчов.

Срещата в НХА, продължила близо два часа, е водена от главния преговарящ с ЕС Александър Божков.

Един от начините за признаването на нашето образование е да се създават вериги от сродни европейски университети, предлага г-н Пранчов. Според него по този начин системата ще стане по-прозрачна и ще улесни движението на студенти от едно европейско висше учебно заведение в друго.

НХА не е достатъчно активна в културните програми на ЕС – „Сократ“ и „Леонардо да Винчи“, казва г-н Пранчов. Той обещава съдействие за изпращането в НХА на специалисти, които да разяснят тези проекти.

2026

Изложба на Вернер Хайнеман ще бъде открита на 19 април в галерията на „Деспрег“ в София, пише в новина от месеца. От ноември 1996 година до април тази година художникът работи у нас като генерален директор на чужда фирма. През това време е успял да опознае страната ни. Снимките и картините, които прави, са израз на много срещи с българи, с тяхната история, с културните паметници, с природата.

Голяма част от приходите на изложбата в София ще отидат за купуване и предоставяне на материали за работа на студенти по живопис от Националната художествена академия. Ще бъдат предоставени материали на 15 студенти, завършващи тази година живопис, а в началото на септември всички те ще трябва да представят поне по две работи за изложба-конкурс, организирана по идея на Хайнеман.

15-членно жури, съставено от преподаватели от НХА, изкуствоведи, журналисти и галеристи, ще отличи трима млади творци, участвали в изложбата-конкурс. Първата награда е двуседмичен престой и работа в ателиета в Хамбург (Германия) през есента на тази година. Втора и трета ще бъдат парични.

2001

На 26 февруари е съобщено, че над 30 известни български художници участват в търг за възстановяването

на старата изложбена зала в Националната художествена академия, започнал в ателие 7 на Академията на ул. „Шипка“ 1. Организатори са фондациите „Ценности“ и „Сто години НХА“. Сред авторите са Ангрей Даниел, Иван Газдов, Теофан Соколов, Тома Върбанов, Грети Асса, Ивайло Мирчев, Станислав Памукчиев, Велислав Минеков, Маня Вапцарова.

Научна конференция на тема „Рисуването – образователни и творчески аспекти“ ще се състои на 26 и 27 април в Националната художествена академия по инициатива на катедра „Рисуване, изкуствоведение и общообразователни дисциплини“, пише в новина по-рано през месеца. Конференцията ще бъде открита от ректора на Академията проф. Иван Газдов. Доклади ще изнесат лектори от НХА, УАСГ, СУ „Св. Климент Охридски“, НАТФИЗ и БАН. На 26 април е планирано да бъдат връчени наградите от студентския конкурс по рисуване, организиран във връзка с конференцията.

Изложба „Българският пейзаж като метафора“ на 20 съвременни български художници ще бъде открита тази вечер в столичната галерия ХХЛ. Организатори са Британският съвет, Националната художествена академия и фондация „Съвременно изкуство“.

На 9 ноември пред БТА кураторите Свилен Стефанов и Дейвид Д'Агостино обясняват, че са подбрали автори, използващи различна медия, за да обрисуват съвременния пейзаж „като метафора на личните, социалните и политическите си търсения 12 години след възникването на неопитната и бурна демокрация“. Сред имената са Габриела и Борис Сергинови, Димитър Грозанов, Димитър Яранов, Елена Панайотова, Йоан Кирилов, Красимир Карабаджак, Красимир Терзиев, Олег Мавромати, Расим, Росен Тошев, Румен Жеков, Стефан Божков, Цветан Кръстев.

Специален гост на изложбата е британският изкуствовед Кийт Патрик, главен редактор на излизащото в Лондон списание „Съвременно визуално изкуство“. Предвидено е в НХА той да представи собствените си видеотворби, а по-късно да изнесе лекция пред студенти. Патрик е бил лектор в City University и Royal College в Лондон, в The Studio School, Bard College и Amherst College в САЩ. Автор е на книгите „Британската скулптура през XX век“ и „Масло“ (Oil on Canvas).

2002

Десислава Минчева, доцент по рисуване в Националната художествена академия, спечели в Италия златен медал за рисунката си „Фигура в черно“, пише БТА на 17 април. Пред агенцията Минчева казва, че лично е била поканена да участва в

конкурса, който се организира всяка година в два раздела – за рисунка и за акварел, от Международната фондация „Азаци“. Тази година след предварителна селекция са участвали около 150 художници от целия свят. Родената в България Мария Чолакова е взела златен медал в категорията „Акварел“, казва Минчева. Сега Мария Чолакова е жител на Милано и се състезава като представител на Италия.

Започва спешна евакуация на произведенията на изкуството, събрани в музея на Националната художествена академия в ниското крило на Академията откъм парламента, заради пропадането на носеща конструкция в представителния салон на крилото. Това съобщава на 23 юли за БТА заместник-ректорът по стопанската дейност на НХА доц. Пламен Вълчев.

На 19 юли цяла ферма (гърбената конструкция от вертикални и хоризонтални греди, носещи тавана над салона), тежаща около 700-800 килограма, е паднала. Единствено фактът, че при падането конструкцията се е опряла на един шкаф и на тръбите на парното, е предотвратил падането на голяма част от тавана, разказва доц. Вълчев. Пострадали няма, защото залата, в която преди са изнасяни лекциите по естетика и история на изкуството, е затворена от две години от съображения за безопасност.

Там са чели лекции Николаї Райнов, Антон Митов, Богомил Райнов.

Покривът на цялото ниско крило е в окаяно състояние и в момента бюджетната комисия на Академията ще решава как да започне укрепването му, без да той да се открива за дълго време, за да се избегнат евентуални наводнения. За реконструкцията на целия покрив са нужни около 200-250 хиляди лева, изчислили са експерти на МОН, озовали се на мястото на произшествието. До няколко дни ще бъдат проведени срещи с експерти от министерството, Националния институт за паметниците на културата и Постоянната комисия за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи при МС с цел да се издейства финансова помощ, обяснява доц. Вълчев.

2003

Как се изработват уникални облекла от нестандартни материали и техники, показват на 22 януари японски художници на уъркшоп в сградата на Националната художествена академия на бул. „Дондуков“ 56. Сред използваните материали са метални нишки, компактдискове, ръчно печатани и багрени тъкани. Същите материали и техники художниците показват в изложбата „Япония – България, съвременно текстилно изкуство“, която се открива на следващия ден в Националната художествена галерия, научи БТА

от българския уредник на експозицията Диана Драганова.

Това е първата изява на творци на съвременното японско текстилно изкуство в България от такъв мащаб, обяснява Диана Драганова. Работното заглавие на проекта е „Светлина, сянка, нишка“.

На 13 март е съобщено, че проектът „Красива България“ на Министерството на труда и социалната политика печели първа и втора награда в категорията „Възстановително строителство“ в конкурса „Фасада на годината – 2002“ на фирмата Баумит България ООД. Първата награда – почетна статуетка, грамота и 2000 лева, МТСП е получило за обновената фасада на Националната художествена академия. Обновената фасада на НХА е един от общо деветте номинирани обекта

на „Красива България“.

Наградите са раздадени на церемония в Народния театър „Иван Вазов“. Със средствата от паричната награда за обновената фасада на НХА ще бъдат купени грехи и обувки за деца с увреждания, настанени в социални домове, съобщава пресцентърът на МТСП.

Студенти от Националната художествена академия ще участват в изработването на символичен паметник-скулптура от унищожени оръжия, който се предвижда да бъде открит през есента в центъра на София. Това съобщават в началото на юни на БТА от отдел „Комуникации“ на Програмата на ООН за развитие (ПРООН).

София, 15 ноември 1984 г. Във Висшия институт за изобразително изкуство „Николай Павлович“ – студенти от катедра „Консервация и реставрация“ по време на упражнение по консервация на икони – оригинали от XIX век.

Снимка: Емил Иванов, БТА

На 17 септември в Националната художествена галерия се открива изложба живопис „Хоризонти в картини“ на млади художници – студенти в Националната художествена академия. Тя ще продължи до 1 октомври и се организира с подкрепата на Пощенска банка. Картините са рисувани от ученици на Светлин Русев и Божидар Бояджиев. От Пощенска банка са осигурени две първи награди – едногодишна стипендия за обучение в НХА, и две втори награди – стипендия за един семестър обучение в Академията.

На първо място са отличени творби на Ива Лачева и Борис Пеев, а на второ – на Елена Георгиева и Ивайло Христов. Наградените получават и грамота от Пощенска банка.

От ръководството на банката съобщават, че освен чрез предоставянето на стипендии финансовата институция ще подкрепи младите художници и като откупи картини.

Едно от изискванията към участниците е картините да бъдат в двата нови цвята – синьо и керемиденочервено, макар че в изложбата са представени и картини в други цветове.

Паметник на мира, изработен от унищожени оръжия и снаряди, е открит пред информационния център на Министерството на отбраната по повод Деня на ООН

– 24 октомври, който тази година е посветен на мира и развитието.

Паметникът е изработен по проект на студента от Националната художествена академия Любомир Зографов. Той е отличен с първа награда в конкурс за изработването на паметника сред студентите в Академията.

Генералният секретар на ООН Кофи Анан ще открие утре в Швейцария изложба на български плакатисти – преподаватели и студенти от Националната художествена академия в София, съобщава на 8 декември пресцентърът на Министерството на културата. Поводът е Международният ден на човешките права и 10-годишнината от създаването на Върховния комисариат за човешките права към ООН.

Експозицията е в една от най-представителните сгради на брега на Женевското езеро – „Пале Уилсон“, и ще продължи един месец.

Известните български плакатисти проф. Иван Газдов и доц. Георги Янков заедно с 19 студенти от специалността „Плакат и визуална комуникация“ на НХА са автори на 43 постера, създадени по тематиката на алинеи от Хартата за правата на човека. Постулатите на този най-чужден документ на човечеството се популяризират по нов и оригинален начин чрез визуалния език на плаката, се

посочва в съобщението. Отбелязва се, че подобна експозиция се организира за първи път в историята на ООН. Изложбата е станала възможна благодарение на гласуваното доверие от Върховния комисариат за човешките права на българските плакатисти.

На 18 декември се съобщава, че 30-годишнината на катедра „Консервация и реставрация“ при Националната художествена академия се отбелязва с документална изложба, в която са показани реставрираните стенописи на храма в село Долни Лозен. Дигиталните принтове могат да се видят в салона на галерия „Ирида“ в „Интерпрег“.

През 1999 година съгласно споразумение между църковното настоятелство на храм „Свети великомъченик Георги“ в село Долни Лозен и катедра „Консервация и реставрация“ при НХА започва проучването и реставрацията на храма в рамките на лятната учебна практика през периода 1999 – 2003 г.

Църквата е построена през 1873 година и изписана година по-късно от известния самоковски зограф Никола И. Образописов в духа на възрожденската традиция.

Всички икони от иконостаса и гърворезбената венчилка с Разпятието са реставрирани от студенти в ателиетата на катедра „Консервация и реставрация“ като дипломни работи или семестриални задачи.

2004

Делегация, водена от председателя на Управителния съвет на Атлантическия клуб в България г-р Любомир Иванов, ще посети Афганистан през април за церемонията по издигането на българското знаме и на знамето на НАТО в българския контингент в Афганистан. Това съобщава през март за БТА пресдиректорът на Атлантическия клуб Невен Копанданова. От Атлантическия клуб информират, че на изложба по време на Традиционния годишен атлантически обяд през април ще бъдат представени проектите на участниците в конкурс за тениски, които ще се произведат в чест на приемането на България за член на НАТО. Изложба на проектите ще бъде организирана и в Националната художествена академия. В конкурса участваха 40 студенти от специалността „Книга и печатна графика“ при Националната художествена академия с над 60 проекта, уточняват от Атлантическия клуб. Управителният съвет на Атлантическия клуб в България е одобрил три проекта за тениски, които ще се произведат в чест на приемането на България в алианса.

Столичният кмет Стефан Софиянски и ректорът на Националната художествена академия Божидар Йонов ще открият на 1 октомври експозиция на открито от скулп-

турни работи на студенти, съобщава по-рано координаторът на проекта Цветослав Христов. Мястото е алеята, успоредна на канала на Перловската река и на бул. „Евлоги Георгиев“ – между ул. „Граф Игнатиев“ и пешеходния път на бул. „Раковски“.

„Скулптура на открито“ е образователен проект, реализиран в партньорство между НХА и Столичната община. Разработен е като програма за експониране в градска среда на скулптурни творби, изпълнени с трайни материали от студенти в специалност „Скулптура“ с образователна степен „магистър“.

Избрани творби от фонда на музея на Националната художествена академия, съставян в продължение на 108 години, ще има в първата изложба на новата галерия „Академия“, съобщават през декември от НХА.

Галерия „Академия“, която се открива на 20 декември, ще покаже живопис, графика, гървопластика и етнография. Авторите са Антон Митов, Владимир Димитров – Майстора, Никола Петров, Стефан Иванов, Иван Милев, Сирак Скитник, Илия Петров, Илия Бешков, Васил Стоилов, Христо Явашев.

Част от етнографската сбирка на музея ще бъде представена с тъкани, везба, накити, метални съдове и църковна утвар от XIX век.

Музеят на НХА, създаден

паралелно с Държавното рисувално училище през 1896 година като част от институцията, е сред най-старите в страната. Той събира и съхранява произведения от всички преподаватели и възпитаници на НХА.

2005

Стих на известния шведски поет Томас Транстрьомер ще краси фасадата на Националната художествена академия. Откриването, което е част от проекта на Европейския съюз „Поезия на стената“, е планирано за 27 януари, съобщават от посолството на Швеция.

„Поезия на стената“ е проект на приключилото председателство на ЕС от Холандия. Целта е всички посолства на страните членки на ЕС да украсят със стихотворение на езика на страната си стена в центъра на София, като по този начин се популяризира разнообразието на европейските езици и литератури.

Паното на стената представя следното стихотворение на Томас Транстрьомер – „Стоя на балкона/в клетка от слънчеви лъчи -/като гъга.“ То е изписано на шведски и на български език. Проектът е на професор Тома Върбанов, а преводът на български е на проф. Вера Ганчева.

Националната художествена академия обявява национален архитектурен конкурс за

разширяване и реконструкция на сградата си, съобщават от Академията на 8 февруари.

Конкурсът засяга пространството между Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Националната галерия за чуждестранно изкуство, площад „Св. Александър Невски“ и Народното събрание.

Конкурсът, който е под патронажа на гържавния глава, е съгласуван със Столичната община, Съюза на архитектите в България, Камарата на архитектите и Националният институт за паметниците на културата.

Най-добротото от продукцията на българските книгоиздатели за последната година ще бъде представено на щанд на Международния панаир на книгата в Лайпциг, който се открива на 17 март, съобщават от Министерството на културата и туризма. Българският акцент тази година ще е върху общата изложба на книжни проекти на студенти от Националната художествена академия в София, които учат книга и печатна графика. Специалността има над 50-годишна история. Студентите ще покажат своите проекти в областта на илюстрацията и художественото оформление на книгата в зала с площ от 80 квадратни метра. Залата се предоставя безплатно от организаторите на па-

наира. Включени са проекти за детски книги и оформление на луксозни албуми.

Уникални шрифтови разработки на няколко поколения майстори на шрифта и на техните днешни последователи – студенти в Националната художествена академия, ще бъдат показани от 5 май в галерия „Академия“, съобщават от НХА.

Колекцията проследява процеса на изграждане на графичната форма чрез писане до дигитализирането на шрифта. Доайен на това изкуство в България е проф. Васил Йончев. Неговите трудове и шрифтове са световно признати. Той е единственият българин, носител на Гутенберговата награда, и многократно е отличаван със златни медали от Международното изложение на книгата – Лайпциг.

Сто български театрални плаката, създадени през последните 30 години, са показани в галерията към висшето художествено училище в Базел, Швейцария. Това съобщават на 9 май на БТА организаторите от Международното триенале на сценичния плакат – София и Националната художествена академия.

Куратор на експозицията, която ще продължи до 4 юни, е проф. Божидар Йонов. Авторите са както изявени майстори на плаката, така и съв-

сем млади плакатисти, някои от които са студенти в НХА.

Без да претендира за изчерпателност, колекцията е показателна за тенденциите в развитието на плаката у нас, за многообразието му превъплъщения, за индивидуалния вкус на всеки автор, обяснява проф. Йонов. Това е опит да бъдат съчетани в едно цяло плакати на автори, знакови за българското изкуство, с произведения на дебютанти, творби на преподаватели в НХА и на техни студенти, добави той.

Изложба, която се открива тази вечер в галерия „Академия“, представя проектите, участвали в конкурс за реконструкция на Националната

художествена академия, съобщават организаторите на 23 юни, когато е планирано и да бъдат връчени наградите.

Архитект Стефан Добрев е автор на проекта, спечелил конкурса. Той предвижда изграждането на подземен паркинг за 200 коли с обща площ 5000 кв.м. Идеята за проекта, който е на стойност около 20 млн.лв., е да обедини в едно всички факултети на Академията, разпръснати из цяла София. Ще бъдат запазени двете съществуващи сгради – от страната на Софийския университет и на ул. „Оборище“.

Предвижда се построяване на нова сграда с обща разгънатата площ около 15 000 кв.м, като се запазва дворотното пространство и озеленяването. Ще бъде изграден нов фа-

София, 3 юни 1988 г. Курсови работи на студенти от специалност дърворезба от Художествената академия. Снимка: Евелина Андреева, БТА

култет за приложни изкуства. Ще има голяма галерия за временни изложби, актовa зала, лекционни салони, панорамно кафене.

Спечеленият от него конкурс за Националната художествена академия е отличен с 8000 лева, осигурени от НХА, и с право на възлагане на проектирането на комплекса. Втора награда от 5000 лева е за проект с ръководител арх. Лозан Лозанов. Трета награда и 3000 лева са за проект, предложен от проф. арх. Евлоги Цветков. Дават се и четири равностойни поощрения по 1000 лева на авторски колективи, ръководени от архитектите Калина Грънчарова, Симеон Борисов, Димчо Тилев и Иван Битраков.

Председател на журито е Иван Станишев, а заместник-председател – Божидар Йонов. Членове са Андрей Даниел, Васил Китов, Георги Узринов, Димитър Младенов, Лило Попов, Лъчезар Лозанов, Никола Карадимов, Радостина Колева, Стоян Янев, Тодор Кръстев и Тома Върбанов.

Белгийският колекционер и меценат Уго Вутен е откупил за 20 000 долара изложбата на Христо Явашев и Жан Клод, която се открива на 23 ноември в галерия „Академия“, научава БТА от Националната художествена академия. Експозицията включва общо 62 ръчно подписани отпечатъци на рисунки, колажи и фотогра-

фии от различни проекти на известната двойка артисти.

Произведенията в изложбата са дарени от техните автори на НХА с благотворителна цел и по този начин Христо и Жан Клод са първите частни дарители в акцията за набиране на средства за построяване на новата сграда на Академията. От НХА приемат този факт като показателен за съпричастността на двамата големи артисти към случващото се в България.

За БТА от НХА съобщават, че Христо и Жан Клод са дарили на Академията втора серия, която съдържа същите 62 ръчно подписани отпечатъци на рисунки, колажи и фотографии, които ще останат в Музея към НХА. Музеят притежава няколко оригинала на Христо Явашев от студентския му период. Те ще бъдат експонирани в непосредствена близост до изложбената зала – в отделно помещение в преддверието на музея.

2006

От 8 ноември заедно с брой 11 на списание ЛИК ще бъде разпространяван безплатно и сборникът „Златните пера на полуострова“. Освен него с новия брой читателите на ЛИК ще получат и юбилейното издание на БТА по случай 110-годишнината на Националната художествена академия.

Автентични документи, предмети, оригинални произведения, фотографии, откъси от документални филми и записи от Златния фонд на БНР са включени в изложбата „110 години НХА“, която се открива на 15 ноември в галерия „Академия“.

Експозицията има няколко тематични раздела, които следват хронологически развитието на Академията от края на XIX до началото на XXI век. От Златния фонд на БНР звучат гласовете на изявени творци и професори. От покрива на галерията са спуснати винили, които се използват като своеобразни екрани. Има възстановки на някои ателиета, върху стативи са поставени творби от музея на НХА.

Световното признание на Академията е през 1900 година на Световното изложение в Париж, когато тогавашното Държавно рисуващо училище получава златен медал заради неоспоримите си постижения, през 1904 година е удостоено с втори златен медал от изложението в Сен Луи, а през 1905 година е награждено с най-високото отличие на изложението в Лиеж. Изложените златни медали са своеобразен акцент в настоящата изложба.

Експониран е портретът на Константин Величков, дело на Борис Митов от 1920 година. Този художник, писател и общественик в своята реч, произнесена на 27 ноември 1895 година, защитава законопроекта за основаване на Дър-

жавното рисуwalно училище в България.

Специално внимание е отделено на Указа от 16 януари 1896 година на княз Фердинанд I, с който той утвърждава закона за откриване на Рисуwalното училище. Младата българска държава поставя основите на светското художествено образование, доказва своята жизненост, дава своята заявка за място в европейската култура. Има снимки на професор Иван Мърквичка – първи директор на Държавното рисуwalно училище от 1896 до 1909 г., на Борис Шац – първия преподавател по моделиране, както и на професор Антон Митов – директор в периода 1912 – 1918 и 1924 – 1927 година.

Непосредствено след основаването училището получава няколко помещения в частни сгради по улиците „Аксаков“ и „Шести септември“, както и сградите на „Оборище“ 17 и „Сан Стефано“ 28. Фотографии показват сградите, където се помещавала Художествената академия през годините. През 1906 година е организиран конкурс за сграда на Държавното рисуwalно училище, който е спечелен от руския архитект Александър Смирнов. Така върху земя до храм-паметника „Александър Невски“ е издигната сградата, в която се помещава Академията и до днес. Експониран е ритуалният комплект, с който е положен основният камък – махагон със сребърен обков, намиращ се в музея на Академията.

Учебният процес е представен с творби на студенти от началото на XX век до наши дни. Сред тях се откриват имената на станали известни впоследствие творци.

Добива се и представа за творческата работа в някогашните ателиета на Академията. Фотоси показват творчески моменти в ателието по живопис на проф. Иван Ангелов от 1905 година, в ателието по скулптура с ръководител проф. Жеко Спиридонов от 1907 година.

Музеят на НХА има едни от най-старите художествени и етнографски колекции в страната, допълвани и обогатявани повече от едно столетие. Основният фонд е формиран от живописни и графични творби, дарени от преподаватели и студенти, оригинални везби, народни тъкани, съдове и църковна утвар от края на XIX век, дърворезбени пластики, възрожденски щампи и копия на антична и ренесансова скулптура.

Повече от 300 творби на 106 преподаватели в Националната художествена академия ще бъдат показани на 9 декември в Софийската градска художествена галерия, съобщават от Академията.

Колекцията обединява различни по вид, жанр, стил, естетически възгледи и използвани техника произведения. Събитието е финален акцент от програмата за отбелязва-

не на 110-ата годишнина от създаването на НХА.

„Независимо от личните възгледи на отделните автори и приобщеността им към едни или други художествени модели, видно е, че отличителният белег на тяхната работа е високият професионализъм“, пише изкуствоведът Свилен Стефанов в уводния текст на каталога към експозицията.

Авторите показват живопис, скулптура, графика, плакат, печатна графика, мултимедия, различните видове дизайн, керамика, стъкло, дърворезба, реставрация и изкуствознание.

Сред имената са Андрей Даниел, Божидар Йоанов, Вихрони Попнеделев, Греди Асса, Димитър Трендафилов, Димо Балева, Димо Колибаров, Емил Попов, Иван Газдов, Кирил Гогов, Крум Дамянов, Майа Богданова, Олег Гочев, Петър Чуклев, Станислав Памукчиев, Теофан Сокиеров, Тома Върбанов.

2007

Изложба „Неизвестните шедевори“ е открита на 25 януари в галерия „Академия“ на Националната художествена академия. Организатори на събитието са БТА, БНР и БНТ, чиято собственост са произведенията.

Сред произведенията, с които БТА участва, са „Охрид“ на Бенчо Обрешков, „Пейзаж“ на Найден Петков, „Дете“ на Андрей Николов, „Пазар“ на Данаил Дечев. Има творби на Георги Божилов-Слона, Иван Христов, Иван Табаков, Генко Генков.

На 4 октомври Шигео Фукуга от Япония – един от най-големите световни плакатисти, е гост на Националната художествена академия. Той е член на журито на Петото международно триенале на сценичния плакат и е в София по този повод и в рамките на Дните на японската култура в България. Визитата се осъществява със съдействието на Посолството на Япония.

Шигео Фукуга ще изнесе публична лекция с демонстрация в галерия „Академия“. След това е церемонията по удостояването му със званието почетен доктор на НХА, както и срещата със студентите от катедра „Плакат и визуална комуникация“.

Изискванията за опазване на сградата на Художествената академия и за запазване на емблематичното пространство на пл. „Св. Александър Невски“ ще са водещи при формиране на мнението на експертите от Националния институт за паметниците на културата (НИПК), ако в института бъдат представени съответните проекти. Това може да направи реално Министерството на културата в случая, казва през октомври министърът на културата Стефан Данаилов по време на парламентарния контрол в отговор на депутатски въпрос във връзка с проекта за реконструкция на сградата на Академията.

Освен археологическо проучване, съгласно разпоредбите на Закона за паметниците на културата и музеите, и Закона за устройство на територията е необходимо да бъдат изработени и утвърдени подробен устройствен план за квартал 499 и инвестиционен проект. За да бъдат одобрени, те подлежат на съгласуване с НИПК. Такива проекти до момента не са представяни за разглеждане в института, поради което не е възможно да бъде изразено становище по тях, а и нямаме данни да е започнала друга процедура по одобряване на проектни документи за обекта, посочва Стефан Данаилов.

Той отбелязва, че Националната художествена академия е автономно висше училище и не е обвързана административно, финансово или по какъвто и да е друг начин с МК. В този контекст решението за реконструкцията и разширяването на сградата на Академията, както и всички последвали действия по изработването на заданието, обявяването и провеждането на конкурса, са осъществявани от нейното ръководство самостоятелно.

На 31 октомври белгийският меценат Юго Вутен ще получи титлата почетен доктор на Националната художествена академия. Церемонията е в галерия „Академия“.

Юго Вутен е изтъкнат познавач, колекционер и покро-

вител на българското изобразително изкуство – той притежава най-богатата в света частна колекция на българско изкуство извън нашата страна. Меценатът е собственик също на най-голямата частна колекция от произведения на белгийския художник Франс Мазарел, най-голямата колекция в света от скулптури на Арно Брекер, 67 произведения от Кристо, най-пълната частна колекция от произведения на Роден (гипсови и бронзови отливки), припомнят от НХА.

2008

Едно от най-старите и популярни висши учебни заведения в Турция – Университетът Мармара в Истанбул, представя голяма изложба на творби на преподаватели и студенти от Националната художествена академия в София, посочва новина от 16 април.

Инициативата е в рамките на партньорските отношения на сътрудничество, които са установени между двете висши учебни институции в областта на културното сътрудничество и художественото образование.

Преди това студенти от НХА са участвали с успех в Студентското триенале за изкуство, една много популярна проява на университета Мармара, която всяка година събира студенти от целия свят в Истанбул.

Тържественото откриване на българската изложба е планирано за 18 април. В изложба-

София, 21 май 1998 г. Инсталация, посветена на 100-годишнината на БТА, е създадена от студенти и преподаватели от катедра „Текстил“ на Националната художествена академия.
Снимка: Тихомир Пенев, БТА

та се представят работи на преподаватели и студенти от всички специалности, в които са показани някои от посоките и многообразието на стилове и естетически възгледи, жанрове, техники и материали, свързани с обучението в НХА.

„Дигитални изкуства“ е новата магистърска програма в Националната художествена академия, която започва от септември. Програмата е с експериментална лабораторна насоченост, отговаряща на интереса към електронните медии като към самостоятелно изразно средство, водещо до създаване на авторски художествени произведения, съобщават от НХА.

Целта е да се запознаят студентите с широк спектър от дигитални арт форми, с конвенциите, езика и естетиката им, с техническата и теоретичната им основа и историческата им еволюция, да получат високо специализирани знания и умения за изразяване на авторски идеи при ползване на тази медия.

Програмата дава знания и творчески умения за работа в областта на дигиталното видео и анимацията, интерактивния перформанс и инсталация, нет арта. Има възможност и за свободен избор на допълнителни курсове

като моушън капчър, гейминг, саунд арт, машиними.

като моушън капчър, гейминг, саунд арт, машиними.

2009

С фотоизложба на проф. Михаил Енев (1941-2008) и премиера на монография и документален филм за автора Националната художествена академия открива 114-ата си учебна година – на 1 октомври от 18.00 ч. в галерия „Академия“.

„Фотографията търси и помни“ е насловът на събитието, представящо различни страни от внушителното и многостранно творчество на една от знаковите фигури на НХА – проф. Михаил Енев, отбелязват организаторите.

Изложбата показва избрани

фотографии от известните цикли „И Хилендар е жив“, „Атон – манастирът“, „Манастирската култура на България“ и заедно с монографията и документалния филм позволява на публиката и специалистите да се възгледат за първи път толкова цялостно и проникновено в изкуството и принос на видния изследовател.

Михаил Енев е роден в семейство на свещеник и сам е възпитаник на Духовната семинария – факти, белязали целия му творчески и изследователски път. Завършва НХА през 1965 г. и още от следващата година оглавява кино- и фотолабораторията на Академията. Огромни са заслугите на проф. Енев в неговата дългогодишна преподавателска практика в дисциплините, свързани с художествената фотография и аудиовизията, а ролята му като преподавател по научна фотография към катедра „Реставрация и консервация“ от десетилетия е определяща за цялостното развитие на тази област от българската визуална култура. Проф. Енев е знакова фигура в процеса на документиране, изследване и популяризиране на стотици художествени и архитектурно-исторически паметници, документи и произведения на изкуството, което му отрежда една от главните роли в това важно за нацията ни дело през последните 40 години, отбелязват от НХА.

Забележителен майстор на фотографията и ерудит, Михаил Енев е ненадминат

познавач и изследовател на християнското изкуство. Неговите трудове „Апокалипсисът на св. Йоан Богослов в стенописите, иконите и миниатюрите от християнските храмове“, „Атон – манастирът Зограф“, „Рилският манастир“, „Банско – духовно средище през вековете“, „Ковачевица – българската магия“, множеството му публикации и хилядите му фотографски и научни проучвания са безценен принос към християнската култура и неизменна част от националната ни културна съкровищница.

2010

Преподаватели и студенти от Хърватската академия за изящни изкуства – към университета в Загреб, гостуват на българските си колеги с изложба живопис и мултимедия. Експозицията ще бъде открита в галерия „Академия“ на Националната художествена академия на 22 януари и ще продължи до 10 февруари.

Изложбата е в отговор на представянето на творби на преподаватели от НХА в галерия „Карас“ в Загреб през ноември 2009 г. На откриването на изложбата в Хърватия присъства официална делегация от НХА и са подписани два документа – Договор за двустранно сътрудничество за обмен на студенти и преподаватели по европейската програма „Учене през целия живот – Еразъм“, и Договор за международно сътрудничество

во за обмен на изложби, симпозиуми и уъркшопове, припомнят от НХА.

По време на изложбата в галерия „Академия“ ще има работна среща между делегацията от Загреб и ръководството на НХА за обсъждане на предстоящите съвместни прояви и представяне на творческите постижения в двете художествени академии.

Художникът Емил Стойчев, който от 1991 г. живее и работи в Париж, става почетен доктор на Националната художествена академия. Церемонията е на 26 април в галерия „Академия“.

Емил Стойчев е у нас и по повод на неговата изложба „Фантастично“ в Националната галерия за чуждестранно изкуство, събрала 90 живописни платна на автора от последните близо 40 години.

Картините му са притежание на частни и музейни колекции. Между многобройните му отличия са Наградата на София за живопис, голямата награда на биенале в Полша, награда на журито в Кан-сюр-мер, „Владимир Димитров – Майстора“, втора награда за портрет в Родом, Полша, „Златен Езол“, орден „Стара планина“ – първа степен.

С изложбата „Прераждането на резбата“ отбелязват 110-годишнината на специалността в Националната ху-

София, 29 октомври 2003 г. Сградата на Художествената академия в София. Снимка: Тихомир Пенев, БТА

ЛИК 2026

дожествена академия. Откриването е в галерия „Академия“ на 4 май.

Експозицията показва избрана колекция от творби на днешните преподаватели по резба – на фона на изследователска реконструкция на историческия развой на художественото резбарско обучение. Представени са и всички преподаватели, които през годините са дали своя педагогически, творчески и организаторски принос за обучението по резба и за развитието на резбарското изкуство в България.

По повод годишнината на катедра „Резба“ се подготвя представително издание за нейната история. Предстои и конференция, на която с преглед на постиженията и перспективите за развитие ще се открие мястото на резбата като старо и ново изкуство в културната панорама на страната.

Новото списание на Националната художествена академия – „Изкуство и критика“, ще излиза всеки сезон, четири книжки годишно. То не е тясно ведомствено издание, а сборен пункт на идеи и интерпретации на цялостното развитие на българското и световното изкуство, съобщават от НХА на 20 май.

„Изкуство и критика“ е създадено под методическото ръководство на катедра „Изкуствознание“, но с решаващото участие на студент

ти и докторанти от всички специалности.

След като дълги години българската художествена общност е лишена от професионален печатен форум, настоящото издание е замислено като периодично списание за научна и критическа интерпретация на художествени феномени от областта на изобразителните и визуалните изкуства и дизайна, както и на широк кръг проблеми на съвременното изкуство.

Артисти от целия свят пристигат в България за Фестивала на дигиталните изкуства – DA Fest 2010, на Националната художествена академия. Второто издание на арт форума ще се състои от 13 до 17 септември.

В програмата са пърформанси, изложби, уъркшопове. Всеки желаещ може да се включи във вечерната програма или да посети кураторска изложба през деня. В следобедните часове ще има филмови и видеопрожекции на творби, избрани с конкурс от над 400 кандидатурите.

Официалното откриване на фестивала е в галерия „Академия“ с пърформанса Le Code на френския артист Йоан Трелу – мултидисциплинарен творец, който работи активно в областта на визуалните изкуства, видео- и танцовата продукция и виджеинга.

2011

Международната графична изложба *Contra Ex/Posto* ще бъде открита във вторник вечерта в галерия „Академия“ на Националната художествена академия, съобщават от Академията на 1 февруари.

Експозицията включва 60 графични творби, които са съвременна интерпретация в областта на класическите технологии на високата и дълбоката печат, литографии, както и експерименти на авторите.

Изложбата е част от започналия през 2010 година графичен проект, инициран от Академията за изящни изкуства във Венеция и Националната художествена академия в София.

Проектът се осъществява съвместно с музейната графична експозиция „Бартоломео Зане де Портезио“. През август 2010 г. е представена първата изложба в залите на Фондация „Коминели Сан Феличе“ (Бреша), Италия, а през декември – в галерия *Magazzino Del Sale 3* към Академията за изящни изкуства във Венеция.

Ретроспективна изложба „Живопис от музейния фонд на НХА“ ще бъде открита на 5 април в галерия „Академия“ на Националната художествена академия.

Изложбата е част от културния и образователен проект „Трансформ“ и е своеобразен исторически поздрав към чуждестранните гости от

ЛИК 2026

художествените академии и университети от Югоизточна Европа.

В изложбата са представени произведения, постъпили в живописния фонд от първите 30 години на ХХ век.

„Трансформ“ е международен форум по изобразително изкуство. Неговата цел е културен диалог – серия от изложби в десет града на Югоизточна Европа, дискусии и други инициативи.

Изложба на българските художници, номинирани за наградата ESSL ART AWARD CEE, ще бъде открита в галерия „Академия“ на Националната художествена академия. Номинираните са Албена Стефанова Баева, Зоран Георгиев, Велислава Георгиева Гечева, Елена Калудова, Бояна Коинова, Никола Михов, Златин Орлов, ДАМА-09, Юлияна Текова и Минко Йовчев. От 2005 година наградата за съвременно изкуство е връчвана четири пъти. Тази година за първи път това ще се случи и в България, съобщават организаторите.

Проектът е в подкрепа на изкуството в седем страни от Централна и Източна Европа. ESSL ART AWARD CEE се заема да открие актуалните тенденции в съвременното изкуство в България, Хърватия, Румъния, Словакия, Словения, Чехия и Унгария.

Проф. Светослав Кокалов е преизбран за втори мандат за ректор на Националната художествена академия, съобщават от Академията на 30 ноември. Решението е взето на общото, а делегатите в него са избрали Кокалов с мнозинство.

2012

Академичният съвет на Националната художествена академия е решил да удостои проф. Найден Петков посмъртно със званието „Доктор хонорис кауза“ заради приноса му към Академията и във връзка с 90 години от рождението и 20 години от кончината му. Официалната церемония по връчването на почетното звание, което ще бъде получено от семейството на художника, ще се състои на 10 април. Тогава е и откриването на изложбата с творби на Найден Петков, които са собственост на Национална художествена галерия, на Софийската градска художествена галерия и на семейството му.

Професор Петков е роден в края на Първата световна война – на 16 май 1918 година, завършил е Академията по време на Втората световна война и започва творческия си път през 40-те години на миналия век. Оставил е значително наследство в областта на рисунката, монотипията и живописата.

Кариерата му на дългогодишен професор в НХА започва през 1976 година и продължа-

ва до смъртта му през 1989 година.

Изложбата „Дизайн академия“ представя творби на студенти от Националната художествена академия. Тя ще бъде част от програмата на Sofia design week през юни.

Изложбата „Дизайн академия“ представя работи на студенти от девет специалности на НХА, в които се изучава дизайн – „Книга и печатна графика“, „Плакат и визуална комуникация“, „Текстил“, „Метал“, „Индустриален дизайн“, „Порцелан и стъкло“, „Рекламен дизайн“, „Дизайн за детската среда“ и „Мода“.

Националната художествена академия започва изпълнението на проект „Осигуряване на достъпна и енергоэффективна инфраструктура за образователни дейности в НХА“, съобщават от Академията през юни.

Продължителността на проекта е 18 месеца – от 1 март 2012 година до 31 август 2013 година. Той е по Оперативна програма „Регионално развитие“. Основната цел е подобряване на условията за предоставяне на образователни услуги в Академията, допринасящи за развитието на устойчив градски ареал на Столична община.

Проектът ще допринесе и за изпълнение на една от основните задачи, заложе-

ни в мандатната програма на ръководството на НХА, а именно да създаде по-добри материални условия за учебния, художественотворчески и научноизследователския процес.

Експозицията от Четвъртата международна лятна академия в Ахтопол ще бъде открита на 10 септември в Творческата база на Националната художествена академия в Ахтопол.

Лятната проява е ежегоден общоакадемичен проект на НХА. Тазгодишното издание е в рамките на десет дни с участието на около 20 студенти и преподаватели от НХА и от партниращи чуждестранни академии в областта на скулптура от гърбо, камък и метал и в областта на експериментална работа в графичен материал.

В Международната лятна академия в Ахтопол тази година участват преподаватели и студенти от Академията за изящни изкуства във Варшава, Академията по изкуства във Вилнюс, Литва, Националната художествена академия в София, Университета на страната на баските в Билбао, Испания.

Готовите произведения са продължение на създадената в предходните три години скулптурна експозиция, а графичните работи ще обогатят колекцията към постоянната изложба графика в творческата база на НХА в Ахтопол.

2013

Националната художествена академия въвежда електронно дистанционно обучение като част от образователната си политика. Проектът, финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси“, е представен на 31 януари в Академията.

В рамките на две години ще бъде изграден електронен център, който ще даде достъп на студентите до дистанционно обучение на всички образователни нива, отделни курсове и модули чрез лесно придобиване на нови знания. Ще даде възможност и на хора, които живеят извън академичните градове, да се включат в учебния процес на НХА.

НХА от самото си създаване е напредничава висше училище и винаги се опитва да вплете новото в традиционното, отбелязва при представянето на проекта ректорът на Академията Светослав Кокалов. По думите му този проект ще направи студентите на Академията конкурентоспособни

София, 20 декември 2004 г. Националната художествена академия представя своята нова галерия „Академия“. Тя се открива с изложбата „Избрано“ от колекцията на музея на НХА. Снимка: Петър Кръстев, БТА

и ще повиши престижа на учебното заведение.

Изложба с непубликувани снимки и текстове от 115-годишния архив на Българската телеграфна агенция ще бъде открита в галерия „Академия“. Организатор на експозицията „Незаличимо“, която ще бъде открита на 4 март и ще продължи до 9 март, е БТА в партньорство с Националната художествена академия.

В изложбата са събрани непубликувани снимки и текстове от архива на Националната информационна агенция от нейното създаване през 1898 година. Наред със събитията от най-новата българска история снимките и текстовете показват живота на обществото в три века.

Освобождението и първата конституция, годините на Царство България, водовъртежът на войните, въстанията, съпротивата, Народната република, членството в НАТО и ЕС, преплетени с културните ни върхове, достиженията

ЛИК 2026
София, 17 октомври 2010 г. В ателиетата на студентите от Националната художествена академия.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

София, 27 януари 2004 г. Посланикът на Кралство Швеция Бертил Рут открива официално стената с шведска поезия на сградата на Националната художествена академия, която представя приноса на шведската страна към проекта на ЕС „Поезия на стената“.
Снимка: Диана Милева, БТА

на българския спорт, обществените каузи, знаковите процеси – всички те оживяват в „Незаличимо“.

„В дискусиата както винаги имаше остри моменти, взаимни обвинения, но преобладаваше мнението, че трябва да се работи с висока национална

отговорност в името на демокрацията в България.“ Този текст не е част от вчерашен репортаж, а от информация, публикувана в бюлетина на БТА на 15 май 1990 година след заключителното заседание на Кръглата маса.

„Незаличимо“ неизбежно пра-

ви паралел между това как са се отразявали събитията тогава и как се пише за тях днес. Изложбата припомня лицата и темите на Кръглата маса преди 23 години и търси по какво си приличат и се различават събитията тогава от „кръглите маси“ и днешните национални протести.

Двете сгради на Националната художествена академия – на бул. „Цариградско шосе“ 73 и бул. „Г. М. Димитров“, вече са достъпни за хора с физически увреждания, направена е и топлоизолация, пише в новина от 26 август.

Това са част от резултатите от осъществяването на проекта „Осигуряване на достъпна и енергоефективна инфраструктура за образователни дейности в НХА“ по оперативната програма „Регионално развитие“.

Освен осигурения равен достъп до образователните услуги на НХА и топлоизолацията по проекта също е подменена дограма, намалени са разходите за енергия, сградите вече отговарят на санитарно-хигиенните норми за топлинен комфорт, осигурени са нормални условия за учебния процес в НХА.

Основната цел на проекта е подобряване на условията за предоставяне на образователни услуги в НХА, допринасящи за развитието на устойчив градски ареал на Столичната община. Като основен приоритет са следва-

ни политиките на ЕС за равни възможности за достъп и обучение на хора с физически увреждания, енергийна ефективност, опазване на околната среда и други.

Националната художествена академия ще удостои академик Светлин Русев с почетното звание „Доктор хонорис кауза“, съобщават от Академията. Церемонията ще бъде на 29 октомври в галерия „Академия“.

Светлин Русев е личност с изявена гражданска и творческа позиция, създал произведения, които са емблематични за българската култура. Той е признат и оценен както в България, така и далеч извън границите на страната. Освен богатото си творчество Светлин Русев посвещава години от живота си на преподавателска дейност в НХА, формирайки поколения студенти, които днес са едни от най-изявените имена в съвременното българско изкуство, отбелязват от академията.

2014

Тридесет и третият конгрес на Световната медална федерация (ФИДЕМ) ще се състои от 2 до 6 септември в София, съобщават от пресслужбата на Националната художествена академия.

Артисти и студенти от целия свят, работещи в областта на художествения медал, ще участват в светов-

ния конгрес и ще имат възможност да представят своите творчески постижения от изминалите две години. Така те ще продължат традицията на ФИДЕМ да насърчава художественото медалиерство, което е главната мисия на федерацията.

От 2 до 12 септември в галерия „Академия“ на Националната художествена академия ще бъде представена изложбата „Медална скулптура“, включваща медали, плакети и плакати на студенти от НХА. Част от произведенията са на наградените участници в конкурса на тема „Медалът това съм аз“ – плакети и плакати, проведен през 2013 година в НХА.

Националната художествена академия ще отбележи от 1 до 13 декември 50-годишно академично образование по

София, 29 октомври 2013 г. Националната художествена академия удостоява академик Светлин Русев с почетното звание „Доктор хонорис кауза“. Ректорът на НХА проф. Светослав Кокалов му връчва отличието. Снимка: Минко Чернев, БТА

дизайн в България, съобщават от Академията.

Началото ще бъде поставено с ретроспективна изложба на катедра „Индустиален дизайн“ на 1 декември в галерия „Академия“. Експозицията събира важни моменти от петдесетгодишното развитие на основаната през 1964 година специалност „Промислени форми“ (сега „Индустиален дизайн“), която е първата специалност в България, обучаваща специалисти в областта на индустиалния дизайн. Показани са учебни проекти, дипломни работи и фотографии от събития.

Същата вечер ще бъде връчено почетното звание „Доктор хонорис кауза“ посмъртно на доц. Васил Стоянов и юбилейни плакети на заслужили преподаватели – проф. Серафим Серафимов, проф. Спас ДонеВСки, проф. Румен Райчев, доц. г. изк. Забравка Ивано-

ва, инж. Георги Клисаров.

На 5 декември в галерия „Академия“ ще бъде излъчен документалният филм „Лорд Бънди от София“, който разказва историята на рок музиката у нас и по света, за рок групата „Бъндараците“ и Димитър Милев-Бънди (възпитаник на специалност „Индустиален дизайн“). Ще се състои и концерт на група The Beat Club с участие на членове от „Бъндараците“.

Годишнината ще бъде отбелязана и с научна конференция на тема „Проблеми и перспективи пред академичното образование по индустиален дизайн“ на 12 и 13 декември в галерия „Академия“.

С постановление на Министерския съвет от 1963 година се създава държавна система за дизайн, а през учебната 1964/1965 година се открива специалност „Промислени форми“ към тогавашния ВИИИ „Николай Павлович“.

Специалността подготвя кадровия потенциал, който през 70-те и 80-те години извършва истински професионален бум, като издига равнището на българската промишленост до европейските и световните критерии и повишава културата на потреблението и самочувствието ни като индустиално развита страна.

2015

Дебат за обучението по изобразително изкуство ще се състои на 25 март в галерията „Академия“ на Национал-

София, 4 март 2013 г. Изложба с непубликувани снимки и текстове от 115-годишния архив на БТА е открита в галерия „Академия“. Организатор на експозицията „Незаличимо“, която ще продължи до 9 март, е БТА в партньорство с Националната художествена академия. Изложбата е открита от генералният директор на БТА Максим Минчев. Снимка: Минко Чернев, БТА

ната художествена академия, съобщават от пресслужбата на Министерството на културата.

„Медиа Въпреки“ и Националната художествена академия са съорганизатори на дискусията, която ще започне от 11.00 часа в галерията. Дебатът е по проект, реализиран с финансовата подкрепа на Националния фонд „Култура“.

Модератор на дискусията ще бъде журналистката Зелма Алмалех, а панелисти са проф. Петер Цанев и Галя Георгиева, експерт в МОН. По темата със свои коментари и мнения ще се включат и представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, художници, галеристи, преподаватели в НХА,

в Софийския университет, учители, издатели.

2016

Националната художествена академия открива 120-ата си учебна година на 26 септември, съобщават от Академията.

Тържествено ще бъдат посрещнати първокурсниците, които ще получат студентските си книжки от деканите на двата факултета.

Същия ден в галерия „Академия“ се открива Третото международно студентско биенале „Рисунка“ – „София 2016“. По време на откриването ще бъдат връчени наградите, определени от международно жури.

Вечерта ще завърши с кон-

церт, организиран от Студентския съвет на НХА. Участват групите „Нак Букту“, „Кус-кус“, Академичен хор към НХА и други.

Основана през 1896 година, НХА е подготвила поколения художници, гали облика на българската пластична култура. Тя е не само висше учебно заведение по изкуства, тя е и неделима част от духовността и културната идентичност на нацията. С мъдростта и опита на годините Академията запазва традициите, но и непрекъснато обновява образователните процеси, отчитайки съвременните тенденции, се отбелязва в съобщението.

Международното студентско биенале като част от стратегията на Академията в областта на рисунката стимулира креативността не само в овладяването и развитието на учебната и свободната рисунка, но дава среща на различни теоретични подходи и практики в тази посока. Биеналето е място, на което се показват, сравняват и опознават постижения, възгледи и критерии, представени от бъдещите млади автори с техните културни и пластични натрупвания.

Тази година с експозиции, подбрани от самите учебни заведения съгласно регламента на биеналето, участват Академията за изящни изкуства – Венеция, Италия; Държавната художествена академия – Тбилиси; Тракийският университет, Факултетът за изящни изкуства – Одрин, Тур-

ция; Унгарският университет за изящни изкуства – Будапеща; Университетът на Черна гора, Подгорица, Факултетът за изящни изкуства и Националната художествена академия – София.

Националната художествена академия, най-старото и престижно висше художествено училище в България, отбелязва 120 години от своето основаване, пише БТА на 11 ноември.

По случай годишнината ще бъдат валидирани и пуснати в употреба издания на тема „120 години Национална художествена академия“ – една пощенска марка и специален пощенски печат, и „100 години от рождението на проф. Васил Йончев“ – една пощенска марка и специален пощенски печат. Валидирането ще се състои на 22 ноември в Музея на съобщенията.

На същата дата ще се състои тържествена церемония в БАН. Малко по-късно в галерия „Академия“ ще бъде открита изложбата „120 години НХА. Ректорите“.

На 12 декември ще се състои представяне на изданието „120 години Национална художествена академия“, а на 15 декември ще има научна конференция, посветена на годишнината.

През февруари отбелязването ще продължи с изложба „120 години НХА. Преподавателите“ в Софийската град-

ска художествена галерия.

Събитията в програмата на честванията се финансират от програма „Култура“ на Столичната община за 2016 година и по програмата за научна и художествено-творческа дейност на НХА за 2016 година.

НХА е открита като Държавно рисуващо училище през 1896 г. с Указ на княз Фердинанд и благодарение на активната подкрепа на видни художници и общественици като Константин Величков, Иван Шишманов, Иван Мърквичка, Антон Митов и др.

Днес в Националната художествена академия се подготвят студенти в 18 различни специалности от сферата на изящните и приложните изкуства, изкуствознанието, реставрацията и дизайн.

2017

Художествената галерия в Силистра е домакин на изложбата „120 години Национална художествена академия – специалност „Скулптура“. Изложбата е открита на 8 февруари. Представени са 43 творби – 38 от Академията и 5 от фондовете на Художествената галерия в Силистра. Цялата експозиция представя историята на специалността, документален снимков материал, скулптури на преподаватели класици и на млади творци, творби на преподаватели от други специалности на Академията, завършили обучение в специалността „Скулптура“. Централно мяс-

то е отделено на отливка на главата на Пимен Зографски от творба на Иван Лазаров, разрушена от бомбардировките в София през Втората световна война.

Националната художествена академия представя изложбата „120 години НХА. Преподавателите“ като част от събитията за годишнината от основаването си. Откриването е на 9 март в галерията на Съюза на българските художници.

Изложбата представя преподавателите в НХА днес – творци, които съхраняват академичната идентичност и същевременно приемат предизвикателствата пред съвременните визуални изкуства. В експозицията са представени над 100 автори, чиито творби се обособяват в двата корпуса на Академията – факултетите за изящни и за приложни изкуства, а в техните рамки – на отделните специалности и катедри.

Юбилейна изложба на специалност „Метал“ в Националната художествена академия по случай нейната 25-а годишнина е планирано да бъде открита на 13 март в галерия „Академия“. Представени са творби на студенти, преминали през годините в ателиетата на специалността. „Метал“ е една от най-новите специалности в Национал-

ната художествена академия. Първите стъпки са направени през 1979 година, когато с указ на Министерския съвет се регламентира обучението на студенти по художествена обработка на метал. Заради проблеми с материалната база и преподавателския състав в специалността първият прием на студенти е през учебната 1991/1992 година. Първи и единствен преподавател в началото е проф. Георги Чапкънов.

Изложбата на БТА „60 години България в ЮНЕСКО“ е представена от 28 март до 3 април в галерия „Академия“ на Националната художествена академия. Общо 31 пана с около 150 снимки от архива на Българската телеграфна агенция проследяват 60-годишната история на България в Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Най-старият фотос в изложбата отразява посещението у нас на генералния директор на ЮНЕСКО Лутер Харис Еванс през 1956 година, а най-новите кадри са от Глобалния форум на жените лидери, който се състоя през май 2016 година в София с участието на генералния директор на ЮНЕСКО Ирина Бокова.

В Бургас подготвят изложба, посветена на 120-годиш-

нината на Националната художествена академия на България. Планира се тя да бъде открита на 25 май, мястото ѝ е новата сграда на Магазия 1 в пристанищната зона за свободен обществен достъп. Повод за събитието е подготовката за откриване на Филаал на Академията в Бургас.

Изложбата включва две свързани помежду си експозиции – „120 години НХА. Ректорите“ и „120 години НХА. Преподавателите“.

Най-новите издания на Националната художествена академия (НХА), посветени на нейната 120-годишнина, са представени в края на май в галерия „Академия“. Репрезентативното двуезично издание „120 години Национална художествена академия“ финализира многогодишен проект с ръководител проф. Виктор Паунов. Книгата е от две части – историческа и съвременна. Работата по първата част започва със събиране на нов документален материал, проучвания в библиотеки и архиви. Представено е изследването на основните периоди в историята на Академията от г-р Милена Балчева, проф. г. изк. Чавдар Попов, доц. г-р Бойка Донева и проф. г-р Бисерка Пенкова. Втората част включва историята и моментното състояние на всички катедри и двете магистърски програми „Дигитални изкуства“ и „Фо-

тография“. Изданието е богато илюстрирано с архивни материали и снимки, някои от които досега непознати на широката публика, както и с произведения на преподаватели и студенти от последните години. Дизайнът на книгата е дело на проф. Кирил Гогов.

Планира се лятна академия за деца и ученици да бъде открита на 1 август в Националната художествена академия с хепънинг „Снежната кралица през лятото“. Това е осмото издание на лятната школа за деца. В деня на откриването гворът на Художествената академия ще се превърне в летен оазис наред с августовската жега. Децата ще построят гвореца на Снежната кралица и ще я посрещнат в него.

Лятната детска академия е дългосрочен образователен проект на НХА и Фондация „Св. Пимен Зографски“ към НХА, предназначен за деца и ученици от 6- до 15-годишна възраст. Всеки делничен ден през целия август от 9.00 до 13.00 часа Академията ще отваря врати за най-малките художници. Те ще имат възможност да рисуват, да експериментират и да се забавляват. С тях ще работят студенти – бакалаври и магистри, от различни специалности, завършили и втора специалност „Теория и практика на художественото образование“.

Финалът на лятната академия по традиция се от-

белязва с изложба хепънинг. Експозицията тази година ще бъде открита на 27 август и ще включва най-добрите постижения на участниците. На карнавала по повод тържественото закриване на лятната академия на 31 август на най-младите академици ще се връчат дипломи за участие.

Категра „Сценография“ в Националната художествена академия отбелязва своята 70-а годишнина. По този повод на 11 октомври в галерия „Академия“ ще бъде открита изложба на преподавателите и студентите от специалността. В нея почетно място е отделено на основателя проф. Иван Пенков и на преподавателите, допринесли за развитието на категрата през годините. Експозицията включва и произведения на утвърдени сценографи – възпитаници на категрата от последните две десетилетия.

Началото на специалност „Сценография“ е поставено от Дечко Узунов, който през 1932 година оглавява ателието за декоративни изкуства в НХА и кани Иван Пенков да води дисциплината „Театрална декорация“. През 1947 година е утвърдена самостоятелна категра „Сценография“ с ръководител проф. Пенков.

2018

Изложба по повод 70-годишнината на специалност „Стенопис“ в Националната худо-

жествена академия е открита на 17 януари в галерия „Академия“. В експозицията са включени творби на преподаватели и студенти от категрата. Изложбата представя актуалните творчески търсения и постижения на всички членове на категрата, бивши преподаватели, в това число и преподаватели от други специалности в НХА, възпитаници на специалност „Стенопис“.

Изкуството на стенописта като учебна проблематика в дисциплината „Декоративно изкуство с приложение“ навлиза през 1924 година. През годините в нея преподават изтъкнатите художници Дечко Узунов, Иван Пенков, Иван Ненов, Илия Петров, но най-голям принос за обособяването ѝ като самостоятелна специалност през 1947 година има проф. Георги Богданов.

Правителството прие постановление за откриване на Филиал на Националната художествена академия в Бургас, съобщава на 31 януари пресслужбата на кабинета. Решението е взето по предложение на ръководството на висшето училище и въз основа на положително оценен от Националната агенция за оценяване и акредитация проект.

Във Филиала на Академията ще може да се обучават 300 студенти по специалности от професионално направление „Изобразително изкуство“ за придобиване на висше об-

разование на степените „бакалавър“ и „магистър“.

Откриването на Филиала е обосновано от изразената обществена необходимост от творчески кадри в община като Бургас – културно средище с много млади хора, с динамично развиващи се туризъм, производство и услуги. Наличието на структура на висшето училище ще допринесе за задоволяване на нуждите от кадри с творчески професии – специалисти в областта на изящните и приложните изкуства, дизайна, консервацията, реставрацията и изкуствознанието.

Филиалът на Националната художествена академия в Бургас, единствен извън София, вече е факт. Той има лиценз и е покрил всички документални изисквания. Филиалът ще се помещава в нова сграда, разположена в Зоната за обществен достъп на Пристанище Бургас. Това съобщава на пресконференция в морския град на 16 февруари кметът Димитър Николов.

Ректорът на НХА проф. Николай Драчев информира, че изпитите ще се проведат през юли в София. Подробности ще бъдат публикувани скоро в сайтовете на НХА и Община Бургас. През първата година в Бургас ще бъдат разкрити по 8 места в специалностите „Живопис“, „Стенопис“, „Графика“, „Книга, илюстрация, печатна графика“, „Плакат и визуална комуникация“, „Рекла-

мен дизайн“, „Мода“ и магистърска програма „Арт терапия“. Амбицията е постепенно и специалностите, и приемът да бъдат увеличени.

Първа копка и възраждане на „Капсула на времето“ за изграждането на нов учебен корпус на Национална художествена академия са планирани за 26 април на ул. „Шипка“ 1. С това ще започнат строителните дейности по проект „Нов учебен корпус на НХА в град София“. Изпълнението на проекта ще се осъществи с безвъзмездна финансова помощ от Оперативна програма Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Предвижда се изграждането на напълно самостоятелна сграда от 2158 кв.м на 4 етажа, суверен и терасовиден етаж. В нея ще се помещават три

лекционни зали, компютърна зала, 16 художествени ателиета, библиотека с книгохранилище и всички необходими комуникационни, санитарни и технически помещения. Сградата ще бъде разположена в източната част на Академията, в непосредствена близост до съществуващото Северно крило на НХА.

Основната цел на проекта е да се подобри качеството на образователната среда в сферата на висшето образование и да се повиши нейната привлекателност сред учащите и сред младите хора в България, чрез изграждането на нов учебен корпус на Национална художествена академия в София. Изграждането на нова и модерна сграда, както и снабдяването ѝ с висококачествено оборудване ще допринесат за цялостното

София, 28 март 2017 г. Изложбата на БТА „60 години България в ЮНЕСКО“ е открита от генералния директор на агенцията Максим Минчев в галерия „Академия“ на Националната художествена академия. Общо 31 пана с около 150 снимки от архива на Българската телеграфна агенция проследяват 60-годишната история на България в Организацията на обединените нации за образование, наука и култура. Снимка: Владимир Шоков, БТА

модернизиране на Академията като образователна институция.

От Австрия и Китай са гостите на 10-ата Международна лятна академия и симпозиум по скулптура от първо и живопис в Ахтопол, организирана от Националната художествена академия със съдействието на Община Царево и Кметство Ахтопол, съобщават от екипа.

Заниманията са от 20 до 29 август в Творческата база на НХА в Гръцкото училище.

Тази година международни участници в Академията са преподаватели и студенти от Централната академия за изящни изкуства в Пекин – проф. Ли Шао, проф. Джан Ли и студентите Идай Ли и Дауен Зоу. Гост от Залцбург, Австрия, е художникът Бенджамин Фелдгрил.

Сегмата образователно-творческа резиденция в „Дом Витгенщайн“ – Виена, в която участват дипломирани бакалаври от Националната художествена академия – випуск 2018, започва на 13 септември. По време на творческия си престой студентите посещават музеи, галерии, художествени академии и културни забележителности и представят в изложба своите дипломни работи и проекти.

Проектът „Творческа резиденция в „Дом Витгенщайн“ започва през 2012 година по инициатива на института и НХА. Досега са участвали над 50 от дипломираните се през годините бакалаври. Участниците в творческата резиденция се определят от комисия от НХА въз основа на представените им работи в годишната изложба на дипломираните бакалаври.

Националната художествена академия открива своята 122-ра учебна година в София – на 26 септември, и във Филиала си – в Бургас, на 3 октомври. За първи път в своята история Академията изнася териториално образователна структура, отбелязват от висшето училище.

Филиалът на НХА е на втория етаж в новата модерна сграда на Магазия 1 в Зоната за свободен достъп на Бургаското пристанище, където са изградени ателиета, лекционни зали и административни помещения. За създаването на Филиала НХА е получила съдействие от Община Бургас, която със собствени средства е направила реконструкция и преустройство на учебните ателиета, за да отговарят на изискванията.

Националната художествена академия и Китайската академия за изящни изкуства (CAFA) в Пекин ще направят поредица съвместни изложби

под мотото „Пътят на коприната, среща по пътя на коприната. България – Китай“ – в рамките на споразуменията между двете висши училища.

Първата изложба е в Имперския музей на изкуството в Пекин – от 12 декември. На откриването ще присъства делегация на НХА начело с ректора проф. Николай Драчев. Очаква се и посланикът ни в Китай Григор Порожанов.

През 2019 година изложбата ще бъде показана в различни пространства в Китай, както и в София, като част от честванията на 70-ата годишнина от установяването на дипломатически отношения между България и Китай.

В изложбата участват 39 преподаватели по различни дисциплини и специалности в НХА и проф. Евгени Велев от УНИБИТ.

2019

„Пътят на коприната: от традицията към съвременността“ е съвместна изложба на преподаватели от НХА, София, и от Централната академия за изящни изкуства в Пекин. Откриването ще се състои в Двореца на 28 ноември, съобщават по-рано от Националната художествена академия.

Експозицията се организира по случай 70-годишнината от установяването на дипломатическите отношения между България и Китай.

В изложбата „Пътят на коприната: от традицията към съвременността“ участват

40 български и 51 китайски преподаватели, чиято творческа индивидуалност се разгръща в разнообразието от стилове и теми и чрез богатия диапазон на изразни средства от класическата живопис и графика до дигиталния печат и смесените техники, разказват от Националната художествена академия.

Проектът се провежда в рамките на сключените споразумения между Националната художествена академия в София и Централната академия за изящни изкуства в Пекин. В края на 2018 г. изложбата е била показана в Имперския музей на изкуството в Пекин и посрещната с голям интерес от китайската публика, разказват още от Националната художествена академия.

За откриването на изложбата в София пристига делегация от петима преподаватели от Централната академия

за изящни изкуства в Пекин – вицепрезидентът Лиу Пингзин, партийният секретар на подфакултета по китайска живопис – Юе Циеншан, ръководителят на катедра „Скулптура“ – Чън Къ, подфакултет за изящни изкуства, заместник-директорът на катедра „Маслена живопис“ на подфакултет за изящни изкуства – Лиу Шанин, както и директорът на отдела за съвместни иновации Юе Дзиецюн, допълват от Националната художествена академия.

Комисията за приемане на предложения за ректор на Националната художествена академия разгледа постъпилите четири кандидатури за ректор на НХА, съобщават от висшето училище на 20 декември.

Проф. Божидар Бончев е

София, 19 декември 2019 г. Новия корпус на Национална художествена академия. Снимка: Асен Тонев, БТА

предложен от проф. Вихрони Попнеделева, доц. д-р Бойка Донева е предложена от катедрата „Индустиален дизайн“, проф. Велислав Минев е предложение от Общото събрание на Факултета за приложни изкуства, а проф. Георги Янков е предложен от катедрата „Плакат и визуална комуникация“, от катедрата „Графика“, от катедрата „Книга, илюстрация, печатна графика“, от катедрата „Психология на изкуството, художествено образование и общообразователни дисциплини“ и от катедрата „Живопис“.

2020

Проф. Георги Янков е новият ректор на Националната художествена академия, съобщават от висшето училище на 15 януари. На тази дата се провежда Общо събрание за избор на нов ректор и на нов Академичен съвет в Националната художествена академия.

След тайно гласуване с 63 гласа „за“ за ректор на НХА делегатите избират проф. Георги Янков. Другите двама кандидати за поста – доц. д-р Бойка Донева и проф. Божидар Бончев, са получили 26 и 2 гласа в своя подкрепа.

На 4 юни ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков и част от ръководния състав на Академията са специални гости на „Двореца“ в

Балчик, съобщават от Държавния културен институт. По време на официалната среща ръководствата на двете институции вземат решение за бъдещи съвместни образователни дейности. Предвижда се сключване на договор за сътрудничество, в рамките на който ще се реализират студентски пленери, изложби, архитектурни проекти за облагородяване на средата в комплекса, научни конференции и академични срещи за културен и образователен обмен.

Изложба представя създадената преди 115 години специалност „Графика“ в Националната художествена академия. Откриването е планирано за 19 октомври.

Специалността съществува почти от самото създаване на Държавното рисуwalно училище през 1896 година. Настоящата експозиция е първи опит да се проследят отделните периоди от дългогодишната история на графиката. Включени са над 100 произведения – от музейната сбирка на НХА, от архива на катедра „Графика“, частни произведения на възпитаници и преподаватели.

Голяма част от представените учебни задачи от музейната сбирка не са показвани и не са публикувани до този момент. Отпечатан е и каталог, който в голяма степен възпроизвежда изложбата визуално.

Националната художествена академия отбелязва с изложба 20-годишнината на специалност „Мода“. Откриването е насрочено за 10 ноември в галерия „Академия“. Ще бъдат представени реализирани проекти на студенти през годините, както и каталог, в който са представени основните дисциплини, водещите преподаватели и възпитаници на катедрата.

През 1999 година е първият прием на студенти за обучение в новооткритата специалност. Сформирана е катедра от дизайнери и художници, които да развият и да предават професионалните си познания, да споделят своите успехи и опит.

Националната художествена галерия планира да представи изложбата „Текстилът. Артистичен и авангарден“ от 26 ноември до 7 февруари в „Квадрат 500“. По думите на организаторите проектът е замислен отдавна, но тази година се навършват 60 години от основаването на катедра „Текстил – изкуство и дизайн“ в Националната художествена академия.

2021

Български и китайски автори от художествените академии в София и Хангжоу представят свои творби на площад „Славейков“ в столи-

цата. Изложбата „Светлини над града“ е от 12 февруари до 14 март. Това съобщават от Националната художествена академия (НХА), съорганизатори заедно с Китайския културен център в София, Столичната община и Китайската художествена академия в Хангжоу.

Художествени ръководители и куратори са Асагур Маркаров и Джън Дзин, главен асистент на кураторите – Рен Дже, а от българска страна – проф. Десислава Минчева, Мария Ганева и г-р Михаела Каменова. Участват Жан Бин, У Хон-йе, Ушан Йенжу, Дзя Тонтон, Ху Дзиеншу, Лю Джаодон, У Суециен, Тан Ин, Ли Шицин, Ся Юй, Лю Уандзюн, Чън Шитин, Сие Дзюн-и, Елизар Милев, Красен Троански, Яне Гаджев, Диана Василева и Индия Кърмова.

Проектът включва произведения на изкуството, които съчетават елементи на традиционния китайски фенер, иновативни осветителни техники и съвременни форми на изкуство.

Изкуството за създаване на ръчно изработени фенери е традиционен занаят, който води начало си от династия Западен Хан (202 г. пр.н.е. – 8 г.сл.Хр.) и процъфтява по време на династията Тан (VII-X век). Най-голяма популярност достига в династиите Мин и Цин (XIV-XX век).

Изложбата е първата художествена изява на публично място, свързана с концепцията за фенери и светлина в България, посочват от НХА. Тематична е и дава специална

София, 13 декември 2021 г. Валидиране на пощенска марка „125 години Национална художествена академия“ с автор Петър Чучулигов. Снимка: Цветомир Петров, БТА

възможност на участниците да разработят произведения на изкуството, които въплъщават съвременното мислене за традициите, вдъхновени от светлината като изразно средство.

Софийската градска художествена галерия отбелязва 125-годишнината на Националната художествена академия с изложбата „Въздигане. Първият випуск“. Откриването ѝ е на 14 септември и ще продължи до 28 ноември.

Представени са учителите и учениците, положили основата на българското изкуство и посветили живота си да изградят и да възпитат художествен вкус. В първия випуск на Държавното рисуwalно училище са приети 48 учаци. По-голямата част от тях са представени в изложбата с над 80 творби.

Музейната сбирка към НХА, в която се пазят ранните произведения на редици наши художници, разкрива как започва пътят на един творец. По неравните краища на рисунките се разчитат подписите на техните учители – Иван Мърквичка, Ото Хорейши, Ярослав Вешин, Антон Митов, Иван Ангелов, Борис Шац, които са само част от преподавателите, представени с творби в изложбата.

Изложбата е съпътствана от двуезичен каталог.

Националната художествена академия ще отбележи своята 125-годишнина с фотоизложбата „125 години НХА в 125+ фотокадъра“, която се открива на 28 септември в галерията „Академия“. Основната идея на проекта се съсредоточава до разгръщането на една добре структу-

рирана и обмислена експозиция единствено и само чрез употребата на фотографията като документ на своето време. Целта е визуално да възстанови, доколкото това е възможно, историческата картина на учебното завеждане през отделните периоди на неговото съществуване.

Пощенско-филателно издание на тема: „125 години Национална художествена академия“ е валидирано на 13 декември в зала „Академия“ на висшето училище. В церемонията участват главният изпълнителен директор на „Български пощи“ ЕАД Деян Дънешки, ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков и авторът Петър Чучулигов.

Изданието се състои от една пощенска марка с една винетка и специален пощенски печат, то е в тираж от 5100 броя и е с номинална стойност от 1,00 лв. Авторът на художествения проект е избран чрез анонимен конкурс по темата, организиран от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

По време на церемонията Деян Дънешки отбелязва, че връзката между българското маркоиздаване и Художествената академия е много тясна, тъй като голяма част от преподавателите и студентите на НХА са автори на пощенски марки.

София, 20 май 2022 г. В Националния пресклуб на БТА е подписан договор за партньорство между Българската телеграфна агенция и Националната художествена академия от техните ръководители – генералният директор Кирил Вълчев и ректорът проф. Георги Янков. Снимка: Минко Чернев, БТА

2022

Васил Симитчиев ще бъде удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Събитието е на 25 януари в галерия „Академия“. Решението за това тържествено събитие е след предложение на катедрата „Психология на изкуството, художествено образование и общообразователни дисциплини“ и единогласно му приемане от ака-

демичния съвет на НХА.

Проф. Васил Симитчиев е сред най-авторитетните български художници на европейската и световната художествена сцена. Завършва НХА в София през 1962 година, специалност „Монументална скулптура“ при проф. Любомир Далчев.

Мервин Курлански, един от най-ярките представители на съвременния дизайн, ще бъде удостоен с почетното

звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Събитието е планирано за 6 април. През октомври 2015 г. по покана на НХА в галерия „Академия“ Мервин Курлански изнася публична лекция на тема „Моята философия за дизайна – изкуството като неочаквани преноси на мисълта“. В рамките на гостуването му бяха осъществени редица срещи със студенти и преподаватели на НХА. От 17 до 25 юли 2016 година в творческата база

на НХА в Ахтопол се провежда творческо ателие и семинар с Мервин Курлански на тема „Съвременни методи за формозграждане на дизайн обекти за обществено обзавеждане с LED технология“.

Мервин Курлански е роден в Йоханесбург, Южна Африка, през 1936 г. Завършва колежа за изкуство и дизайн "Сентрал Сейнт Мартинс" в Лондон. Личността му на оригинален творец в областта на графичния дизайн и визуалните комуникации се свързва с фундаменталната му роля в две водещи институции – основаването на дизайнерското сдружение "Пентаграм" и участието му в Isograda – най-престижната организация на графичните дизайнери, където е избран три пъти за президент.

Художникът и илюстратор Любен Зигаров получава почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Събитието е насрочено за 4 май в галерия „Академия“. На същото място е подредена ретроспективна изложба на Любен Зигаров, назована „Отсечки“.

Любен Зигаров е роден през 1923 г. Завършва живопис в художествената академия в курса на проф. Илия Петров, випуск 1948 година. През следващите три десетилетия работи предимно в областта на илюстрацията, като илюстрира стотици книги – про-

изведения на световната и на българската литературна класика за деца и възрастни.

На 20 май – в навечерието на 24 май, Българската телеграфна агенция (БТА) и Националната художествена академия (НХА) сключват договор за партньорство. Документът подписват генералният директор на БТА Кирил Вълчев и ректорът на НХА проф. Георги Янков.

Партньорството включва стажове на студенти от НХА в БТА. Това ще се случи и с помощта на програмата „Студентски практики“ на Министерството на образованието и науката. Чрез нея двама възпитаници на НХА вече са стажували в БТА, а след това са били и назначени, допълва Вълчев.

„Ние с Националната художествена академия вече имаме сериозно партньорство. Партнирахме си на отбелязването през миналата година на 125 години от основаването на училището от едни от най-емблематичните хора на изкуството в България по това време – Иван Мърквичка, Антон Митов, Ярослав Вешин. И оттам започва една голяма история“, казва Кирил Вълчев.

„Това, което е особено важно за нас, е, че освен образователна институция Националната художествена академия е и културна. Ще дам един пример – сега предстоят дипломните защити на нашите бакалаври. Това са около 12 –

13 изложби във всички посоки на съвременното визуално изкуство. И след едногодишна подготовка и реализиране на тези дипломни работи те се показват за броени дни в пространството на нашата галерия „Академия“ и след това се прибират от студентите. И всъщност този наистина много сериозен културен продукт остава видим за много малка част от публиката. Това наше партньорство с БТА се надявам да го популяризира и много повече хора да може да го виждат“, казва проф. Георги Янков. Информация, свързана с дейността и събитията на училището, агенцията ще популяризира и в чужбина чрез постоянната си емисия на английски.

Студенти и преподаватели от Национална художествена академия (НХА) ще работят върху осъвременено лого и оформление на списание ЛИК, месечното издание на БТА за литература, изкуство и култура. За това се договарят генералният директор на агенцията Кирил Вълчев и ректорът на Академията проф. Георги Янков през май.

Списанието, което агенцията възстанови и отново използва всеки месец, продължава да използва старото си лого, създадено през 70-те или 80-те години на миналия век. Идеи за ново лого, както и за цялостния графичен дизайн на изданието ще бъдат събирани от възпитаниците на

Академията до есента. Освен това студентите ще работят и върху ново оформление на рубриката ЛИК и в уебсайта на БТА, съобщава Вълчев.

„Можем да постигнем много повече, 2-н ректор. С вас си сложихме срок около Деня на народните будители, 1 ноември, да имаме идеи от студенти и преподаватели, които в рамките на своето обучение ще имат възможност да направят нещо реално, което наистина ще бъде използвано“, допълва генералният директор на БТА.

Целта на сътрудничеството е и да бъде съхранена традицията на списанието, като поради тази причина няма да бъде променян неговият формат.

Съвместна изложба на ректорите на Националната художествена академия и Академията за изящни изкуства във Варшава ще бъде открита на 26 октомври в Полския институт в София. В експозицията са включени плакати на проф. Георги Янков и проф. Блажей Остоя Лниски, съобщават организаторите.

Изложбата вече е представена по повод 24 май в галерията на Българския културен институт в полската столица. Събитието в София е част от партньорството между двете художествени академии за обмен на изложби и на студентска и преподавателска мобилност. Представянето на експозицията у нас е в програ-

мата на десетото издание на Международното триенале на сценичния плакат.

Проф. Крум Дамянов ще бъде удостоен на 21 декември с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. То се дава за цялостен принос към Академията и за приноса към изобразителното изкуство в страната, съобщават от учебното заведение.

„Той е наш дългогодишен преподавател в катедра „Скулптура“, извел е поколения художници. Доприносът е с преподавателската и творческата си дейност за развитието както на Академията, така и на съвременното българско изобразително изкуство. Затова Академичният съвет – по предложение на ръководството на катедра „Скулптура“, ще го удостои днес с това почетно звание“, коментират пред БТА от НХА.

2023

Изложба с плакати на студенти от Националната художествена академия в София и от Филмала в Бургас, подготвена в Българския културен институт в Берлин, може да бъде видяна до 31 януари. На страницата си във фейсбук от БКИ съобщават, че експозицията е разширена с три нови плаката.

Изложбата представя учебни плакати на студенти от

IV курс, специалност „Плакат и визуална комуникация“. Творбите са създадени специално по повод 60 години от откриването на института в столицата на Германия. Авторите създават произведенията си под менторството на ректора на Художествената академия – проф. Георги Янков.

С изложба Националната художествена академия отбелязва 127 години от създаването на библиотечната си сбирка. Експозицията е озаглавена „От страница на страница“ и се открива на 19 януари. В галерия „Академия“ са представени архивни документи, фотографии и редки издания по изобразително изкуство. Представят се различни етапи и аспекти от развитието на сбирката – обособяването на библиотечен фонд през 1896 година, организирането му като съвременна научна библиотека и обогатяването му през годините. Куратори на изложбата са г-р Милена Балчева-Божкова и доц. Ненко Атанасов.

Проф. г-р Иван Газдов ще бъде удостоен с титлата „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Тържественото заседание е планирано за 22 февруари в галерия „Академия“, съобщават организаторите.

Тържествената церемония

Бургас, 27 юли 2024 г. Генералният директор на БТА Кирил Вълчев и ректорът на НХА проф. Георги Янков подписват нарочен договор за възлагането на изработка на нов, оригинален печатен шрифт с работно заглавие „БТА“. Кирил Вълчев представя първия брой на списание ЛИК, изработен по дизайн на студенти от НХА. Снимка: Христо Стефанов, БТА

ще бъде съпътствана с откриването на изложба на Иван Газдов. Експозицията е озаглавена „Графикатура и авторски плакат“ и ще продължи до 8 март.

Иван Газдов е роден през 1945 г. в Ямбол. Завършва художествената гимназия София през 1964 година и НХА през 1970 година. Автор е на собствен графичен стил графикатура, който е разработен през 1987 година и е утвърден оттогава с повече от

30 изложби у нас и в чужбина.

Проф. г-р Антон Дончев ще бъде удостоен със званието „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Тържественото заседание е на 31 октомври в аулата на Факултета за приложни изкуства и дизайн.

Антон Дончев е роден в Трявна през 1943 година. През 1969 година завършва Национал-

ната художествена академия – специалност „Резба“, в курса на проф. Асен Василев.

2024

Проф. Илия Илиев ще бъде удостоен със званието „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Това ще се случи на 26 март в галерия „Академия“ на тържествено заседание на Академичния съвет на НХА, съобщават от Академията.

Илия Илиев е роден през 1931 година в Бургас. През 1954 година завършва специалност „Архитектура“ във ВИАС, а през 1966 година специалност „Стенопис“ в ателието на проф. Георги Богданов в Националната художествена академия. В периода 1966 – 1967 г. специализира в ателието на Жорж Патрикс в Париж.

В началото на април студенти от Националната ху-

дожествена академия предлагат свои проекти за ново графично оформление на списание ЛИК. Двадесет и деветима младежи от три специалности – „Рекламен дизайн“, „Книга, илюстрация и печатна графика“ и „Плакат и визуална комуникация“, презентират своите идеи пред ръководството на Българската телеграфна агенция (БТА) в зала „Максим“.

В първия етап от конкурса двадесет и деветимата студенти представят своите проекти, които включват

визии на корица на ЛИК, новолого на изданието и нова концепция за подредба на съдържанието.

Предстои от презентираните идеи да бъдат избрани между 3 и 5 проекта, които да продължат участието си във втори тур от конкурса за редизайн на списание ЛИК.

БТА припомня, че идеята за графичния конкурс датира от 2022 година, когато генералният директор на БТА Кирил Вълчев и ректорът на НХА проф. Георги Янков подписват договор за партньорство

между двете институции. Целта на проекта е да бъде съхранена традицията на изданието, като поради тази причина няма да бъде променен неговият формат.

На тържествена церемония проф. Божидар Йонов ще бъде удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Събитието е планирано за 15 април в галерия „Академия“ в присъствието на Академичния съвет на НХА.

„Заслугите на проф. Божидар Йонов към Националната художествена академия и към съвременната българска визуална култура са дългогодишни, многобройни и разностранни. Творческият му път е олицетворение на динамиката и духа на художествените процеси не само в НХА, а и в изкуството от втората половина на XX век до днес“, казва Албена Спасова.

Изложбата Interchangeable Image („Взаимозаменяемо изображение“) представя графики на 35 студенти от три художествени академии – Националната художествена академия в София (НХА), Академията за изящни изкуства „Брера“ (Accademia di Brera) в Милано и Академията за изящни изкуства във Верона. Откриването е на 24 април в галерия „Академия“, съобщават от НХА.

По думите им това е образователен проект на специалност „Графика“ в „Брера“ с куратори професорите Алберто Балети, Данило Фереро и Киара Джорджети. Кураторският подбор от страна на НХА е на доц. д-р Васил Колев, а от страна на Академията във Верона – от проф. Джузепе Виголо.

Тази година се навършват 50 години на специалността „Рекламен дизайн“ на Националната художествена академия (НХА), казва през юли доц. Мирослав Богданов, ръководител на катедрата. Той допълва още, че този курс се явява юбилеен за специалността, която някога се е наричала „Художествено пространствено оформление“.

На 22 юли са представени десет дипломни проекта от образователната степен „Бакалавър“ и три фрагмента от проекти на трима магистри. Изложбата показва дейността на катедрата през обучителния период за всяка от степените. Според доц. Мирослав Богданов рекламният дизайн е специфична дейност, която не всеки разбира, но тези, които са имали възможност да се докоснат до този тип художествена дейност, са наясно колко много труд, знания и умения са необходими като обща култура, технически познания и вкус.

На 27 юли генералният директор на Българска телеграфна агенция Кирил Вълчев и ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков подписват нарочен договор за възлагането на изработка на нов оригинален печатен шрифт с работно заглавие „БТА“. Това се случва в Националния пресклуб на агенцията в Бургас. На събитието е представен и новият дизайн на списание ЛИК, изготвен с участието на студенти от НХА.

Целта е БТА да стане институция с единен нов облик, базиран на българските традиции. Печатният шрифт съгласно договора ще бъде разработен на база на азбучната система на кирилицата с включване на елементи от времето на създаването ѝ в Преславската книжовна школа през IX век от учениците на св. св. Кирил и Методий, чиято памет честваме точно днес в деня на светите Седмочисленици 27 юли, отбелязва Кирил Вълчев.

Шестима професори гоайени ще бъдат удостоени с почетния знак „Св. Пимен Зографски“ огърлие със синя лента и грамота за изключителните им заслуги и принос в развитието на Националната художествена академия. Церемонията е насрочена за 31 октомври в галерия „Академия“. Престижното отли-

София, 20 декември 2024 г. Националната художествена академия предава шрифт, специално създаден за Българската телеграфна агенция. В събитието участват председателят на Патентното ведомство на Република България Оля Димитрова, генералният директор на БТА Кирил Вълчев, ректорът на НХА Георги Янков, преподавателят по „Рекламен дизайн“ в НХА доц. д-р Светлин Баледров, Николай Петрусенко, завършил магистърска програма „Шрифт“ в НХА, докторант в СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Визуални изкуства“. Снимка: Христо Касабов, БТА

ЛИК 2026

ЛИК 2026

чие на НХА ще получат проф. Спас Донеvски, проф. Ивайло Мирчев, проф. Станислав Памукчиев, проф. Греди Асса, проф. Емил Попов и проф. Красимир Вълканов в присъствието на Академичния състав, преподаватели, студенти и гости на НХА.

Събитието е по случай 1 ноември, Деня на народните будители, и патронния празник на Националната художествена академия – 3 ноември, църковен празник на свети Пимен Зографски и Ден на българските художници.

Проф. Владислав Паскалев ще бъде удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Събитието е планирано за 12 ноември в галерия „Академия“, съобщават организаторите. По думите на екипа повод за тържественото събитие е абсолютната необходимост да бъде поставен акцент и заявено признание към личността на голям артист, издигнал със своите индивидуален характер и творчески постижения престижа на професията „художник на книги“.

Проф. Владислав Паскалев е създател на емблематични за българския книжен дизайн образци. Роден през 1933 година в София, Владислав Паскалев завършва „Илюстрация и оформление на книгата“ при проф. Илия Бешков.

На 20 декември Националната художествена академия предава специално създадения шрифт за Българската телеграфна агенция. Събитието е в Националния пресклуб на БТА в София.

Шрифтът е разработен на база на азбучната система на кирилицата, съхранявайки традицията на Кирило-Методиевите ученици. Всички печатни и дигитални текстове, документи и материали, излизаци от БТА, вече ще имат единен облик.

На събитието присъстват ректорът на НХА Георги Янков, генералният директор на БТА Кирил Вълчев, председателят на Патентно ведомство на Република България Оля Димитрова, преподавателят по „Рекламен дизайн“ в НХА доц. г-р Светлин Балеzдров, г-р Жаклина Жекова – хоноруван преподавател по дисциплина „Шрифт“ в НХА, Николай Петрусенко, завършил магистърска програма „Шрифт“ в НХА, докторант в СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Визуални изкуства“.

„Шрифтът БТА е изключително красив, той носи атмосферата на онази България, в която учениците на Кирил и Методий са създали буквите“, казва генералният директор на БТА. Кирил Вълчев отбелязва, че шрифтът няма да бъде показан, докато не бъде регистриран в Патентното ведомство. По думите му в България няма много регистрирани шрифтове. Генералният директор на БТА казва, че според справка една бъл-

гарска медия има регистриран шрифт, като не е известно доколко широко е използван той.

„Голямата цел е този шрифт, шрифт БТА, да не остане само в БТА. Ние ще решим на всички, които искат да го използват, да могат да го правят свободно след неговата регистрация. Вече имаме интерес от гържавни институции, сред които и самото Патентно ведомство, да започнем в България да използваме единен шрифт, изработен специално от българи за кирилицата. А не кирилицата да е пригаждана към латиницата. И се надявам, че наистина ще постигнем съгласие, ако е необходимо и с нормативни решения, в България да имаме единна визуална идентичност като гържава“, казва Кирил Вълчев. И допълва, че авторите на шрифта от НХА са използвали преславски написи и едновременно с това – най-модерните тенденции в шрифтовете.

„Днес наистина е много важен ден. Многогодишните усилия на нас, преподавателите от Академията и хората, които се занимават с изкуството на шрифта, най-накрая дават резултат, а именно – да наложим българските естетически стандарти и критерии в разработването на шрифтовите знаци“, посочва ректорът на НХА проф. Георги Янков. Той обяснява, че все още България е единствената страна в Европейския съюз, която пише с кирилските знаци. „И това е

София, 16 февруари 2025 г. Българската телеграфна агенция отбелязва 127 години от излизането на първия свой бюлетин и представя своя нов шрифт. В събитието се включват преподавателят по „Рекламен дизайн“ в НХА доц. г-р Светлин Балеzдров, ректорът на НХА проф. Георги Янков, вицепрезидентът на Република България Илияна Йотова, генералният директор на БТА Кирил Вълчев, председателят на Народното събрание Наталия Киселова, заместник генералният директор на БТА Евгения Друмева и главният секретар на БТА Юлия Соколова.
Снимка: Минко Чернев, БТА

идеалният момент да наложим този стандарт и в цялата кореспонденция, която се води между България и другите европейски страни“, добавя проф. Янков.

Доц. г-р Светлин Балеzдров, който е преподавател по „Рекламен дизайн“ в НХА, представя екипа, работил върху този проект. Освен него в създаването на шрифта участват проф. Кристина Борисова – дългогодишен преподавател по дисциплината „Шрифт“ в катедра „Плакат и визуална комуникация“ в Художествена-

та академия, като оглавява и магистърската програма „Калиграфия“, г-р Жаклина Жекова – хоноруван преподавател по дисциплината „Шрифт“ в НХА, и Николай Петрусенко, който е завършил магистърската програма „Шрифт“ в НХА и е докторант в СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Визуални изкуства“, като е хоноруван преподавател по предмета „Шрифт“ в НХА от 2018 г.

„Създадохме един амбициозен шрифт, ползващ българската визуална идентичност на кирилицата, с което пра-

вим шрифта абсолютно пригоден както за функционално използване, така и за идентифицирането му с Българската телеграфна агенция“, посочва Николай Петрусенко.

Кирил Вълчев обяснява, че БТА е имала две основни изисквания. Едното от тях е да се стъпи на традицията на Кирило-Методиевите ученици и на онези букви, на които са пишели българите още през IX-X век. „Второто ни изискване беше да има максимална авторизация на шрифта и тя също е видна от това, че всяка главна и

всяка малка буква имат нещо, по което се различават, без то да бъде натрапчиво. Тоест това не са просто пренесени в различен размер главни и малки букви. Като при малките букви са търсени и внушението, и идеята за ръкописност“, отбелязва генералният директор на БТА.

2025

На 16 февруари БТА представя свой шрифт – гения, в който отбелязва 127-ата годишнина от излизането на първия ѝ бюлетин. Занапред всички печатни и дигитални текстове на националната осведомителна агенция ще бъдат с единен облик.

„Наистина днес е много хубав ден за България – казва ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков по повод 127-годишнината на БТА. – Виждаме една институция, която през годините се е съхранила, съхранила е цялата информация, която е обработвала през тези години, предоставя я на обществеността, както предоставя и един шрифт, направен по нашите правила – кирилските, и го предоставя и на всички институции в България, които са склонни да ползват правилния български шрифт. Така че поздравявам вас и генералния директор Кирил Вълчев и ви желая на добър час“, казва проф. Янков.

Изложба по повод 125 години от създаването на специалност „Резба“ към Националната художествена академия е открита на 17 март в галерия „Свети Лука“ към Националната гимназия за приложни изкуства „Св. Лука“ в София. От екипа посочват, че в експозицията ще бъдат представени работи на студенти от бакалавърския курс на обучение и табла, разказващи историята на специалността. Кратко представяне на хронологичното развитие на катедрата ще направи гл. ас. Мария Митева от Института за изследване на изкуствата към Българската академия на науките.

Меморандум за сътрудничество между Столичната община, Националната академия за театрално и филмово изкуство „Кръстю Сарафов“, Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ и Националната художествена академия е подписан на 17 април от ректорите на трите учебни заведения и кмета на София Васил Терзиев. „Радвам се, че чрез меморандума ще направим малко по-официално доброто ни сътрудничество“, отбелязва столичният кмет. Той представя една своя мечта, която се надява съвместно да бъде реализирана, а именно произведенията и талантите на младите хора, които учат в тези учебни заведения, да намерят място в градската среда.

Художникът Алцек Мишев ще бъде удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия. Церемонията е планирана за 11 май, в Деня на светите равноапостоли Кирил и Методий, в заседателната зала на Общинския съвет на град Акуи Терме, Италия.

През 2024 г. Академичният съвет на Националната художествена академия взема решение да удостои Мишев с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ за значимия му принос в развитието на съвременното визуално изкуството.

Зиятин Нуриев ще бъде тържествено удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия за изключителните му заслуги за развитието на съвременното пластично изкуство и художествения диалог между България и Турция. Церемонията е насрочена за 14 май в галерия „Академия“.

По този повод и за неговата 70-а годишнина авторът ще представи пред софийската публика изложбата „В Академията“, включваща скулптура и рисунки.

На 17 юни в галерия „Академия“ Националната художествена академия ще постави началото на дей-

ностите по проекта за разширение и реконструкция на Национална художествена академия – Етап II, съобщават от НХА.

„Проектът включва реконструкция и цялостно обновяване на северната сграда на НХА откъм ул. „Оборище“ – паметник на българското културно наследство и част от централния академичен корпус на НХА. Това е първата сграда, собственост на НХА, построена през 1905 година с подкрепата на тогавашния министър на просвещението Иван Шишманов и със съдействието на министъра на общите сгради и съобщенията Д. К. Попов. В сградата се помещават ателиета по живопис, стенопис,

скулптура и графика“, отбелязват от екипа.

По думите им ремонтът на северната сграда на НХА е вторият етап от цялостен проект за разширяване и реконструкция на комплекса на Националната художествена академия, което ще превърне Академията в съвременен културен център с просторни ателиета, експозиционни зали, библиотека, галерии и ще се впише още по-видимо в градския ареал.

Откриха първи скелет в късноантичните гробове, появили се при ремонта на северното крило на Националната художествена академия (НХА), нау-

София, 8 януари 2026 г. Представяне на концепцията, процеса и резултатите от проекта „Споделени шрифтове“, реализиран от доц. д-р Светлин Балезов в сътрудничество с проф. д-р Кристина Борисова в галерия „Академия“ в Национална художествена академия НХА. Сред гостите на събитието са ректорът на НХА проф. Георги Янков и генералният директор на БТА Кирил Вълчев. Снимка: Александрина Петева, БТА

чава БТА в средата на август. „Сградата е върху част от източния античен некропол на Сердика, затова се знаеше и очакваше, че ще попаднем на ядро от гробни структури. Некрополът е известен много отдавна. Колеги са го проучвали преди нас, проучват го и сега. Той се разпростира от църквата „Света София“ и в източна посока се движи към парка „Зимов“, затова не е изненада за нас, че попаднахме на първата такава структура – тегулен гроб“, разказва пред БТА Елена Николова, ръководител на археологическите проучвания в НХА от Регионалния исторически музей в София (РИМ).

Проф. Светослав Кокалов ще бъде удостоен с почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Националната художествена академия за неговите изключителни заслуги за развитието на съвременното визуално изкуство и за приноса му в дейността и развитието на НХА. На тържествената церемония за първи път ще бъде представен и късометражният филм за проф. Кокалов от поредицата „Доайените на НХА“. Удостоенето е на 18 ноември в столичната галерия „Академия“.

2026

Изложба с плакати на студенти от специалност „Плакат и визуална комуникация“ на Националната художеств-

вена академия, посветена на присъединяването на България към еврозоната, е планирано да бъде открита на 13 януари в галерия „Средец“ в София.

Събитието е организирано от Министерството на културата на Република България, Националната художествена академия, катедра „Плакат и визуална комуникация“. Куратори на експозицията са доц. г-р Ненко Атанасов и доц. г-р Стоян Д. Дечев.

От екипа посочват, че плакатите са оригинален прочит на позитивите, които страната ни ще извлече от приемането на общата европейска валута. „Представени са общочовешки ценности, съчетани с национална символика и идентичност, прочетени през темата за еврото. Анализирани са положителните послания и въздействия на това значимо събитие, като надеждата на младите автори е да разсеят скептичните нагласи и заблуди относно замяната на българските пари“, отбелязват от културното ведомство.

Националната художествена академия ще удостои проф. Греди Асса с почетното звание „Доктор хонорис кауза“. Това е насрочено за 14 януари в галерия „Академия“, когато ще бъде открита и изложбата „Годините в Академията“, информират от учебното заведение.

Почетното звание „Доктор

хонорис кауза“ на Националната художествена академия се връчва за изключителните заслуги на Греди Асса като преподавател в Академията, за неговия значим принос за развитието и достойното представяне на съвременното визуално изкуство в България и чужбина.

Националната художествена академия и Софийският университет „Св. Климент Охридски“ подписаха меморандум за сътрудничество. Това се случва на събитие в галерия „Академия“ на НХА на 30 януари.

Под документа подписите си поставят ректорът на НХА проф. Георги Янков и ректорът на Софийския университет проф. г-р Георги Вълчев.

Проф. Янков отбелязва, че с този меморандум „се официализира вече съществуващото партньорство между двете най-стари висши образователни институции в България“.

Той подчертава значението на институционалното сътрудничество между образованието, науката и културата. Проф. Янков отбелязва, че подписването на документа съвпада с отбелязването на 130 години от създаването на Националната художествена академия, и изразява удовлетворение от разширяването на партньорството със Софийския университет.

На 3 февруари председателят на Българската академия на науките чл.-кор. Евелина Славчева и ректорът на Националната художествена академия проф. Георги Янков подписват в БАН меморандум за сътрудничество.

Имаме установено дългогодишно сътрудничество и се надяваме с подписването на документа да разширим партньорството и в посока съвместни инициативи, отбелязват след подписването чл.-кор. Славчева и проф. Янков.

Националната художествена академия ще отбележи 130 години, казва ректорът проф. Георги Янков и съобщава, че по този повод се предвижда международна научна конференция. Той отправя покана към учените от Академията за участие.

През 1896 година Константин Величков, министър на Народното просвещение, внася Закон за Държавно рисувално училище в София, приет в първата редовна сесия на IX Обикновено народно събрание. На 6 февруари той е утвърден с указ на княз Фердинанд I, с който се създава Държавното рисувално училище в столицата. То отваря врати през октомври същата година. През десетилетията учебното заведение ще се развие до Националната художествена академия (НХА), която познаваме днес, пише БТА на 6 февруари. В публикацията от деня се посочва, че БТА подготвя брой на списание

ЛИК на тема „130 години висше образование по изобразително изкуство“, което ще бъде представено на 26 февруари в сградата на НХА. Датата не е избрана случайно – на 26 февруари 1861 година във Виена е роден Фердинанд I – княз, а след това и цар на България, управлявал над три десетилетия и смятан за един от големите благодетели на Държавното рисувално училище.

Още преди да бъде открито училището, на 1 септември 1896 г. за негов директор е назначен Иван Мърквичка – просветен учител по рисуване при Софийската мъжка гимназия. В изданието през 1907 г. „Юбилеен илюстриран годишник на Държавното рисувално училище за първите десет учебни години (1896 – 1906)“ се посочва, че при първото записване на кандидатите за ученици са се явили 153 момчета и 5 момичета, а са приети 46 ученици и 3 ученички. Така Държавното рисувално училище първо у нас допуска висше образование за жени наравно с мъжете.

Според данни от юбилейното издание в началото княз Фердинанд I редовно посещава изложбите, организирани от Рисувалното училище, и му прави дарения от личната си библиотека. Освен това князът се застъпва за училището, когато възниква недоволството в някои обществени деятели, и се явява като негов покровител и благодетел.

Когато през 1906 г. се отбелязва десетгодишнината от съществуването на училището, управата му взема решение юбилейното тържество да се

проведе на 2 август. Тогава е „празникът на Негово царско височество княза, покровител на училището“, пише в изданието от 1907 г. На 2 август 1887 г. Фердинанд I полага клетва пред Великото народно събрание в Търново.

През юбилейната 1906 г. министърът на просвещението – по това време Иван Шишманов, изпраща следното писмо до Държавното рисувално училище: „Тая година се навършват десет години от основаването на вашето заведение. Никои по-добре от вас не знае какъв труд и какви морални усилия трябваше да се положат, за да се закрепят едно културно дело, националното и културното значение на което малцина разбираха. Повикан по едно щастливо стечение на обстоятелствата да ви бъда близък помощник в развитието на интереса на изкуството в България, аз днес не мога да не си спомням с умиление първите начинки в предприятието, което се завърши едва тая година с признаването на Рисувалното училище право на висше учебно заведение, не мога следователно да не възприема с радост идеята ви да отпразнувате десетгодишнината на нашето развилото се до степен на Академия Рисувално училище.“

На тържеството на 2 август 1906 г. в залите на юбилейната изложба присъстват видни общественици и творци, според историческите източници. Тогава директорът на училището Иван Мърквичка прочита отчет за дейността му през десетте години от неговото

съществуване. „Преди десет години по твърдото настояване на един български писател-художник, тогава министър на Народното просвещение – г-н Константин Величков, тихо, без никакъв шум, бихме казали даже скритно, в едно старо, ниско, мизерно здание се откри училището на изящните изкуства в България, което, пак от скромност, биде наречено Рисувално училище, макар още оттогава да носеше характера на висше учебно художествено заведение“, е казал той.

В своето слово директорът разказва за трудностите, през които преминава учебното заведение и „хулите“, „нападките“ и „войната“, които се надигат към него при някои политически управници. Разказва и за решението училището да участва във Всемирната изложба в Париж през 1900 г., където участват прочути академии с вековни традиции. „И да чуем мнението за него от най-компетентните в цял свят хора. И вие можете да придобиете представа какво тържество беше за нас, каква гордост за България, когато международното жури по висше художествено образование в един такъв културен център като Париж произнесе свой най-огорбителен вердикт, като награди нашето за организацията му и за успехите на учениците с високата награда „Златен медал“, посочва директорът на училището.

Той изразява и признателност към закрилата „на Негово царско височество българският княз, който, като оцени твърде

добре значението на нашето дело, взема под своето ефикасно покровителство училището и не позволи да се извърши едно грозно попълзновение – едно, тъй да се каже, престъпление – чрез унищожението на това начало на възраждането на България в изящните изкуства. И ето защо в знак на признателност училището слива своя юбилей с гнешното празненство за възшествието на престола на Негово царско височество. С благодарност и похвала историята спомня имената на онези владетели, които са закриляли и покровителствували изкуствата и науките, които са благоприятствували културата на своя народ, и един от най-скъпоценните камъни на българската корона сега и за в бъдеще ще бъде именно защитата и мощната подкрепа, които българският господар е указал на нашите изкуства още при самото им раждане и при първите техни проявления“, допълва той.

Според издигнати във времето годишници започналото като Държавно рисуwalно училище през 1896 г. се преобразява през 1909 г. за първи път. След дебати, свързани с подема на индустрията, то се превръща в Държавно художествено-индустриално училище, както се нарича до 1921 г., когато отново се променя наименованието му – на Държавна художествена академия. През 1954 г. се преименува на Висш институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. С това име остава до 1995 г. Оттогава до днес се нарича Национална худо-

жествена академия. Каквото и да е наименованието ѝ в различните исторически периоди, НХА е определяна като незаобиколим фактор в културния живот на страната.

Националната художествена академия (НХА) представя за първи път филма „Пътят към изкуството“, заснет през 1941 година, по случай 45-ата годишнина от създаването ни. Това разказват от академията и изказват признателност към проф. Ивана Енева (1944-2022), предоставила лентата, пише в новина от 6 февруари.

За съжаление, филмът достига до нас без звук, което наложи добавянето на текст за субтитри и музика. Автори са Кербер & Пенков, текстът за субтитрите е на г-р Милена Балчева-Божкова, музикалното изпълнение – оркестър Regent Club, монтаж и звук – Таня Дечева.

„Основаването на Държавното рисуwalно училище в края на XIX век и първите му големи успехи през следващите десетилетия внасят онзи необходим образователен и културен акцент, без който българската художествена култура в този период би останала изключително ограничена и без развитие. Държавната грижа за този културен институт в първите години от съществуването му има различни измерения: подкрепа при уреждането на изложби, държавни поръчки, материални субсидии, предоставяне на

частни здания за нуждите му. Все в посока на стимулирането и поощряването на родното изкуство в процеса се вписват и интересите на монарха, изразявани чрез меценатските му прояви. Личната ангажираност на княз Фердинанд към художественото образование личи особено при учредяването на Рисуwalното училище“, посочва г-р Милена Балчева-Божкова.

От НХА допълват, че идеята за отваряне на рисуwalно училище се свързва основно с името на Константин Величков: „Тази енциклопедична личност, съвместяваща в себе си интелектуалеца, общественика, писателя, политика и художника, има особена заслуга за основаването на Държавното рисуwalно училище. Като министър на Народно-просвещение (1894 – 1897) към кабинета на Константин Стоилов Константин Величков заедно с комисия от видни обществени и културни дейци (проф. Иван Шишманов, Иван Мърквичка и Антон Митов) и под ръководството на Дружеството за подпомагане на изкуството в България създават Законопроект за откриване на Държавно рисуwalно училище в София.“

Можете да изгледате филма, след като сканирате QR кода.

Яница Христова

МУЗИКАНТЪТ ПЕТЪР ЦАНКОВ: ХУДОЖЕСТВЕНАТА АКАДЕМИЯ ПРОВОКИРА СВОБОДНИЯ ДУХ И СВОБОДНОТО ЧУВСТВАНЕ

София, 9 юли 1969 г.
Група „Шурците“ по време на репетиция за IX Световен фестивал на младежта и студентите в София.
Снимка: Евгения Малезанова, БТА

Като легенда звучат днес историите, които се разказват за Пролетните балове, провеждани в Художествената академия през 60-те и 70-те години. Тези увеселения, на които често звучи провокативна за времето музика, привличат младежи от целия град, не само студенти от Академията. Съдбата на една от най-популярните български групи също е свързана именно с тези купони, организирани от художниците. През 60-те години своя дебют пред публика прави съставът „Бъндарците“, който след 1967 година ще се преобразува в рок групата „Шурците“. Пред списание ЛИК един от основателите ѝ – барабанистът Петър Цанков, разказва за онези времена, в които да свириш музика, заклеяна като „упадъчна“, носи опасност дори за живота. Той споделя обаче и защо именно Художествената академия се превръща в люлка на свободния дух, който не може да бъде подвластен на ограничения и догми.

Първото участие на живо

Петър Цанков споделя, че първото участие на „Бъндарците“ на живо е в края на 60-те години на Пролетен бал на Художествената академия по покана на близки на членовете на групата приятели, които са студенти там. Сред инициаторите на идеята да ги поканят е художникът Панайот Панайотов-Пането.

Цанков отбелязва, че и първото участие балове-

те са се организирали, като музикалният фон е бил осигурен от изпълнители от ранга на Милчо Левиев например. Събитията се провеждат в Големия салон, където има възможност да се танцува.

Бъдещият „шурец“ си спомня, че когато те са участвали, балът е бил маскараден – младежите са носели маски и са се въплъщавали в образите на различни герои. Той допълва, че и те – музикантите, са се опитали да се впишат в този

дух, обличайки се така, че да изглеждат еднакво.

Петър Цанков разказва, че организаторите построили висока естрада, от която да изпълняват репертоара си сред забавляващите се младежи. По думите му обаче новината, че там ще се свири рок, се разчула бързо. „И стана тропическо – не можеше да влезеш отвън. Хората се катереха по покривите“, спомня си музикантът.

Ролята на музиката

„Тогава няхмахме наши песни“, казва Петър Цанков и допълва, че по това време са изпълнявали хитове на класически рок банди като The Beatles и The Rolling Stones, както и на своя колега Георги Минчев.

„Това стана нещо много шумно и емблематично. Вече и аз не помня колко пъти поред свирехме. Но беше страшна история и вълнение“, спомня си барабанистът. Той допълва, че след участието на неговата група се включва и още една – „Огнените момчета“, които после стават „Сребърните гривни“, а пък самите „Бъндараци“ прерастват в „Шурците“.

„Беше невероятна еуфория, защото свирехме музика, която отникъде не можеше да чуеш освен от радио „Лаксемберг“... откъдето пък ние си вадохме парчетата, защото тогава нямаше плочи“, посочва музикантът.

Според него музиката е един от най-отличителните елементи на тези балове, превръщайки ги в легенда, за която се говори и днес.

„Ние свирехме забранена музика. Целият свят кипи и ври с такива групи, особено с The Beatles, а мук това беше просто упадъчна музика. Но хората все пак имаха някаква представа, слушаха радио, младите хора бяха информирани“, казва Петър Цанков. „Тогава не можеше да се пътува, да се ходи на концерти и така нататък, но ние бяхме именно представители на тези нови

течения в България главно с музиката, която свирехме“, споделя още музикантът. И допълва, че следващата стъпка в кариерата им настъпва, когато започват да правят и своя авторска музика.

Тежестта на цензурата

На въпроса защо баловете на художниците се превръщат в притегателен център за младите хора в града, Петър Цанков казва: „Първо, защото това беше абсолютно революционно – така го направи Художествената академия.“ Той коментира, че такава музика официално не се е свирела никъде, а с групата са се явявали на какви ли не прегледи и прослушвания в „Концертна дирекция“, но не са допускани до участия. „Мисля, че бяхме направили един запис в радиото, пак с Гошо Минчев, но в общи линии това беше абсолютно забранена музика – подчертава барабанистът. – Художествената академия ни даде рамо и това се разчу – че там може да се слушат „Бъндараците“, впоследствие и други рок групи. И баловете станаха централно софийско събитие“, разказва музикантът. Той си спомня, че дори когато през есента на 1969 година управляващата власт в страната налага забрана над групата, комсомолците от Художествената академия ги предупреждават, че срещу тях тръгва „страхотна акция“. „Мисля, че даже те ни организираха – това беше последният ни концерт, в 272-

ра аудитория. Един финален концерт за изпроводяк...“, казва Цанков.

Свободният дух

„Това си беше инициатива на Художествената академия“, подчертава барабанистът. Според него духът в Академията е от особено значение, защото успява да остане незасегнат от естетическите комунистически норми. „Защото там се подготвят хора за много сериозно, много тежко изкуство, с много по-гълбоки анализи, изисквания и така нататък, отколкото елементарната идеология, която е улична“, казва Цанков. Според него всеки творец, особено сред художниците, при всички случаи трябва да е свободен като дух. „Затова точно там се случиха тези неща, защото дори старите даскали и професори от Академията бяха хора, които провокираха именно свободния дух и свободното чувство, да не се съобразяваш особено с норми и догми, хеле пък идеологически. Там на групи неща ги учеха, което подпомага и дава самочувствие на гечурлигата някак си да търсят себе си и да изявяват себе си, без да се притесняват, че комсомолът не бил съгласен...“, допълва още Петър Цанков.

Очаквайте през март броя на списание ЛМК,
посветен на

ПЪРВАТА БЪЛГАРСКА ПЕЧАТНА КНИГА И
НАЧАЛОТО НА
ПЕЧАТНИТЕ ИЗДАНИЯ В БЪЛГАРИЯ

ЛМК
Литература Изкуство Култура

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ

- www.bta.bg
- Bulgarian News Agency
- [bta.bg](https://www.instagram.com/bta.bg)
- [bta.bg](https://twitter.com/bta.bg)
- Bulgarian News Agency
- BTAnewsBG
- Bulgarian News Agency (BTA)
- [bta.bg](https://open.spotify.com/track/bta.bg)